

Beleidsvaluatie Kwaliteitsborging bodem

Deel 2 - Bijlagen

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

4 september 2020

Project
Opdrachtgever

Beleidsevaluatie Kwaliteitsborging bodem
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Document
Status
Datum
Referentie

Deel 2 - Bijlagen
Definitief
4 september 2020
114822/20-013.223

Projectcode
Projectleider
Projectdirecteur

114822
drs. E. Weerman
drs. D.J.F. Bel

Auteur(s)

mr H.J.M. Winkelhuijzen
drs. J.W Kuil
ir. F.D. Cieraad
ir. W. Hendriks
ing M. van Houten
drs. E. Weerman

Gecontroleerd door
Goedgekeurd door

ir. F.D. Cieraad
drs. E. Weerman

Paraaf

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. | Deventer
Koningin Julianaplein 10, 12e etage
Postbus 85948
2508 CP Den Haag
+31 (0)70 370 07 00
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	Literatuur	7
II	Beleidsreconstructie	9
III	Kwalibo knelpunten binnen afzonderlijke sectoren	16
IV	Resultaten Enquête	31
V	Kwaliteitsborging in buurlanden	98
VI	Kwaliteitsborging in vergelijking met andere publiek- private kwaliteitsborgingsystemen	112
VII	Verklarende woordenlijst	116
VIII	Deelnemers activiteiten beleidsevaluatie	118
IX	Knelpuntentabel	127
X	Conformiteitsbeoordeling en accreditatie in het overheidsbeleid	135
	Laatste pagina	142

Bijlage(n)

BIJLAGE: LITERATUUR

- Agentschap NL. (2011). *Evaluatie Besluit bodemkwaliteit*. Agentschap NL, Utrecht.
- de Bree, M. (2013). *Private Borging van Regelnaleving in het Omgevingsrecht*. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- de Bree, M. (2015). *Certificatie en publiek toezicht - de rol van certificatie van managementsystemen bij publiek toezicht in het omgevingsrecht*. Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
- Driessen, C. (2013, juli 10). Een 'beestenboel' en dan toch een positieve accountantsverklaring. *NRC*.
Opgeroepen op oktober 28, 2019, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2013/07/10/een-beestenboel-en-dan-toch-een-positieve-accountantsverklaring-1271725-a183176>
- Eurlings, C. (2010, mei 28). Veiligheidsbeleid burgerluchtvaart. Den Haag.
- Gadella, M. (2019, november 22). Input voor managementsamenvatting en rapport kwalibo evaluatie. Den Haag.
- Gadella, M. (2019a). *Grip op grond. Grondstromen paspoort, instrumenteel aan verantwoord oomgaan met grondstromen?*
- Geesteranus Schultz van Haegen-Maas, M. (2005, mei 2). Veiligheidsbeleid Burgerluchtvaart. *Brief van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat*. Den Haag. Opgeroepen op oktober 28, 2019
- Haverhals, M. (2019). *Governance Kwalibo stelsel - concept notitie*. NEN.
- Hopstaken, F. (2019). *Quick scan marktanalyse Kwalibo*. FFact.
- ICFG. (2014). *Bouwen aan vertrouwen - evaluatie van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta)*. Erasmus School of Law, Instituut voor Ondernemingsrecht / IVO Center for Financial Law & Governance. Rotterdam: Erasmus University.
- ICN. (2016). *Het gebruik van conformiteitsbeoordeling en accreditatie in het overheidsbeleid*. Interdepartementale commissie conformiteitsbeoordeling en normalisatie.
- ILT. (2018, mei 30). *Bedrijven nemen onaanvaardbare risico's bij aanleg gesloten bodemenergiesystemen*. Opgehaald van [ilent.nl](https://www.ilent.nl): <https://www.ilent.nl/actueel/nieuws/2018/05/30/index>
- ILT. (2019). *ILT-brede risicoanalyse (IBRA) 2019*. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Inspectie Leefomgeving en Transport, Den Haag.
- ILT. (sd). *Interventieladder*. Opgeroepen op november 20, 2019, van [ilent.nl](https://www.ilent.nl/over-ilt/handhaving-en-toezicht/interventie/interventieladder): <https://www.ilent.nl/over-ilt/handhaving-en-toezicht/interventie/interventieladder>
- ILT. (sd). *Luchtvaart*. (I. L. Transport, Producent, & Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) Opgeroepen op oktober 25, 2019, van [ilent.nl](https://www.ilent.nl/onderwerpen/themas/luchtvaart): <https://www.ilent.nl/onderwerpen/themas/luchtvaart>
- Inspectie Leefomgeving en Transport. (2017). *ILT-brede risicoanalyse (IBRA)*. Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Den Haag.
- [luchtvaartnieuws.nl](https://www.luchtvaartnieuws.nl). (2012, september). 'GEEN SPRAKE VAN ONVEILIGE LUCHTVAART IN NEDERLAND'. Opgeroepen op oktober 28, 2019, van [luchtvaartnieuws.nl](https://www.luchtvaartnieuws.nl): <https://www.luchtvaartnieuws.nl/nieuws/categorie/72/algemeen/geen-sprake-van-onveilige-luchtvaart-in-nederland>
- Ministerie van Economische Zaken. (2016). *Kabinetsstandpunt over conformiteitsbeoordeling en accreditatie*. DG Energie, telecom & mededinging, Den Haag.
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2015). *State Safety Programma 2015-2019 - Editie 2*.
- Ministerie van VROM. (2003). *Bodembeheer op goede gronden*. Den Haag.
- MMG-Advies. (2016). *Inventarisatie strekking, werking en ontwikkelingen Besluit en Regeling bodemkwaliteit (Bbk en Rbk)*.
- MMG-Advies. (2017). *Verkennde notitie evalueren en verbeteren Kwalibo regeling*.
- OVAM. (sd). *Bodemdecreet en Vlarebo*. Opgehaald van <https://www.ovam.be/bodemdecreet-en-vlarebo>
- P2. (2019). *Onderzoek kwantificering ILT bevindingen naleefgedrag Kwalibo-stelsel*. Rossum.

- P2. (rapportage medio 2020). *Onderzoek kwantificering ILT bevindingen naleefgedrag Kwalibo-stelsel*. Rossum.
- Rijksoverheid. (sd). *Beleid en wetgeving, plaats bodembeleid binnen milieubeleid, Europees*. Opgeroepen op oktober 25, 2019, van bodemrichtlijn.nl:
<https://www.bodemrichtlijn.nl/Bibliotheek/beleid/algemeen/beleid-en-wetgeving-plaats-bodembeleid-binnen-milieubeleid-europees>
- Rijkswaterstaat . (sd). *Instrumenten Besluit bodemkwaliteit*. Opgehaald van bodemplus.nl:
<https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/bbk/instrumenten/>
- Rijkswaterstaat. (2019, november 20). *Landelijke Handhavingstrategie*. Opgehaald van
<https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/handhaving/landelijke>
- Rijkswaterstaat. (sd). *Kwaliteitsborging in het bodembeheer*. Opgeroepen op 06 06, 2019, van bodemplus.nl:
<https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/kwalibo/>
- Schoof, R. (2005, oktober 1). Toezicht overheid op luchtvaart faalt. *NRC*. Opgehaald van
<https://www.nrc.nl/nieuws/2005/10/01/toezicht-overheid-op-luchtvaart-faalt-10633980-a166431>
- SenterNovem. (2010). *HUM Bbk - Handhaving Uitvoeringsmethode Besluit bodemkwaliteit*. Den Haag: Agentschap NL / Bodem+.
- SenterNovem. (sd). *Handreiking Besluit bodemkwaliteit*. Den Haag: Bodem+.
- SIKB. (2019). *+31 Even Nederland bellen - (inter)nationale waardering voor Nederlands stelsel bodem en archeologie*.
- Swartjes, F., Kok, L., Vercruijssse, W., & Dekker, E. (2019). *Risicogestuurd toezicht en handhaving: Ranking ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. doi:10.21945/RIVM-2019-0105
- van den Anker, M. (1999). *Wie betaalt, bepaalt*. Den Haag: Elsevier bedrijfsinformatie.
- van Veldhoven - van der Meer, S. (2018a). *Diepe plassen, Thermisch gereinigde grond en Barneveld*. Brief aan de Tweede Kamer, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Den Haag.
- van Veldhoven - van der Meer, S. (2018b). *Visie op duurzaam hergebruik van grond*. Brief aan de Tweede Kamer, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Den Haag.
- VEB. (sd). Opgehaald van <http://www.vebvzw.be/>
- VROM-inspectie. (2010). *Sanctiestrategie KWALIBO*. Inspectie Verkeer en Waterstaat / waterbeheer, Directie Uitvoering, Den Haag.
- Wet toezicht accountantsorganisaties, 29658 nr.3 (juli 1, 2004).
- Wetenschappelijke raad voor het Regeringsbeleid. (2013). *Toeziën op publieke belangen*.

BIJLAGE: BELEIDSRECONSTRUCTIE

De beleidsreconstructie is gebaseerd op brondocumenten, waaronder de Nota van Toelichting bij het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer (de voorloper van het Bbk), de Nota van Toelichting bij de Regeling Bodemkwaliteit, eerdere evaluaties en beleidsnotities. Een overzicht van de brondocumenten gebruikt voor deze reconstructie.

II.1 Rationale voor kwaliteitsborging bodembeheer

Op 1 januari 2008 is de eerste fase van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) in werking getreden evenals (ter uitwerking daarvan) de Regeling bodemkwaliteit (de Regeling of Rbk). Met ingang van 1 juli 2008 is ook de tweede fase van het Bbk in werking getreden. De jaren daarna is de werkingssfeer van het Bbk en de Regeling uitgebreid tot meer(dere) sectoren en werkzaamheden.

In hoofdstuk 2 van het Besluit is de Kwalibo-regeling beschreven. De Kwalibo-regeling heeft drie speerpunten:

- 1 kwaliteitsverbetering bij de overheid;
- 2 versterking van het toezicht en de handhaving en;
- 3 erkenningsregeling bodemintermediairs.

In dit hoofdstuk worden regels gesteld voor de uitvoering van werkzaamheden in de (water)bodemsector. Hierbij worden tevens eisen gesteld aan de kwaliteit en integriteit van personen, bedrijven en overheden die handelingen verrichten in relatie tot de bodem. In hoofdstuk 2 van de Regeling en Bijlage C bij de Regeling zijn de bepalingen uit hoofdstuk 2 van het Bbk uitgewerkt.

In het Bbk en de Regeling zijn in de hoofdstukken 3 en 4 bepalingen over het toepassen van bouwstoffen respectievelijk het toepassen van grond en baggerspecie opgenomen. Die regels stonden voorheen in het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterbescherming. Naar aanleiding van een evaluatie van het Bouwstoffenbesluit in 2001 is deze regelgeving gewijzigd en opgenomen in het Bbk en de Regeling. Deze bepalingen (de hoofdstukken 3 en 4 in het Bbk) gaan niet over de Kwalibo en worden daarom niet in de beleidsreconstructie betrokken.

Voorgeschiedenis van het Besluit bodemkwaliteit

Uit diverse **onderzoeken van de Justitie-en VROM-inspectie, zoals “Wie betaalt, bepaalt” (1999) en “Zand erover” (2001)** volgde dat de uitvoering van het bodembeheer gevoelig is voor fraude en fouten worden gemaakt. In die onderzoeken worden verschillende oorzaken aangewezen, zoals de moeilijke materie door de heterogeniteit van de bodem en de lange keten van betrokken partijen bij de uitvoering van werkzaamheden en de verschillende belangen die die partijen hebben, inclusief vermenging van functies (dubbele petten). Daarnaast is het bevoegd gezag en de opdrachtgever niet altijd deskundig op het gebied van bodembeheer. Bovendien vertoonde toezicht en handhaving door de overheid gebreken waardoor sprake was van een lage pak kans bij overtredingen.

In 1999 heeft de minister van VROM aan de Tweede Kamer toegezegd een wettelijke regeling te ontwikkelen die de betrouwbaarheid van de taakuitvoering door intermediairs in het bodembeheer moet vergroten. In **het Kabinetsstandpunt Beleidsvernieuwing Bodemsanering (januari 2002, BEVER)** werd daarom aangekondigd dat er een wettelijke regeling voor de kwaliteitsborging van bodemintermediairs (Kwalibo) zou komen. Bovendien was het voornemen dat de overheid kwaliteitsregels zou formuleren voor het eigen handelen.

In de **beleidsnotitie Bodembeheer op goede gronden van VROM (oktober 2003)** zijn de beleidsuitspraken uit het Kabinetsstandpunt BEVER geconcretiseerd en zijn de volgende maatregelen beschreven;

- intermediairs worden erkend en aanspreekbaar;
 - 1 erkenning van intermediairs per activiteit indien wordt voldaan aan kwaliteits- en integriteitseisen;
 - 2 verbod om zonder erkenning aangewezen activiteiten uit te voeren;
 - 3 bevoegd gezag mag alleen gegevens van erkende intermediairs accepteren;
 - 4 tegengaan belangenverstrengeling door functiescheiding;
- harmonisatie van uitvoeringsregels: herijking regelgeving;
 - 1 overzichtelijke en geharmoniseerde set van kwaliteitsregels (o.a. via SIKB), die dienen als basis voor erkenning;
 - 2 zelfregulering;
 - 3 zo nodig stelt de overheid zelf kwaliteitseisen;
- toezicht en handhaving door de overheid door professionalisering van de handhaving en kwaliteitsverbetering;
- instrumenten
 - 1 mogelijkheid voor bevoegd gezag om erkenning van intermediair voor een activiteit te schorsen of in te trekken;
 - 2 greep op certificerende instellingen door ook voor hen een erkenningsregeling in te voeren.

Het Ministerie van VROM heeft in de brief van **17 oktober 2003** over de **modernisering van de VROM-regelgeving** beschreven dat het streven is om gedetailleerde overheidsregels, waar nodig en mogelijk, te vervangen door zelfregulering in de vorm van certificering. De overheid stelt hier het doel de verantwoordelijkheid voor de uitvoeringswijze bij de bedrijven te leggen en vormt daarmee het zogenaamde publiek-private stelsel.

In de herijkingbrief is aangegeven dat voor de invulling en uitwerking van deze vorm van zelfregulering het **kabinetsstandpunt over het gebruik van certificatie en accreditatie in het kader van overheidsbeleid** (Kamerstukken II, 2003/04, 2934, nr. 1), van belang is. Uit dit kabinetsstandpunt van **14 november 2003** volgt o.a.:

- verantwoordelijkheden: de overheid is verantwoordelijk voor de beleidsontwikkeling, het wettelijk kader, het overheidstoezicht en handhaving van de wettelijke regels. De private normstellende instanties ((Centrale) Colleges van Deskundigen of NEN) zijn belast met de uitwerking van de normstellende documenten. De private certificerende instellingen (CI's) certificeren op basis van deze normen. Ten behoeve van de overheid beoordeelt of accrediteert de Raad voor Accreditatie (RvA) een CI en ziet de RvA daarbij toe op het goed (blijven) functioneren van die CI;
- overheidsbetrokkenheid bij de ontwikkeling van certificatieschema's: een wettelijke regeling die gebruik maakt van een certificatieschema zal voldoende duidelijk moeten zijn voor de marktpartijen. In een wettelijke regeling zal duidelijk vermeld moeten staan hoe de wettelijke eisen technisch zijn uit te werken in een certificatieschema. Vanuit de invalshoek van het heldere wettelijke kader lijkt een betrokkenheid van de overheid hierbij niet nodig. Het kabinet is van oordeel dat overheidsvertegenwoordiging bij normstelling van geval tot geval en afhankelijk van de motieven en de aard van de certificering moet worden bezien. Een overheidsdeelname bij de normstelling zal zich echter moeten beperken tot een waarnemersstatus met een informerende rol in breed samengestelde gremia;
- aanwijzing van certificerende instellingen en het toezicht op hun functioneren. Met als doel bestuurlijk te kunnen ingrijpen indien een in het wettelijk kader opererende CI niet goed functioneert, zullen CI's door de betrokken minister moeten worden aangewezen. In beginsel zal een ministeriële aanwijzing voor een bepaalde periode geldig zijn. De minister is verantwoordelijk voor het toezicht op de CI's gedurende de aanwijzingsperiode, en kan besluiten om de uitvoering van controlewerkzaamheden op CI's uit te besteden aan de RvA.

Daaropvolgend is een **wetsontwerp tot wijziging van de Wet milieubeheer** voorbereid om de in de beleidsnotitie Bodembeheer op goede gronden benoemde maatregelen -behoudens de kwaliteitsverbetering bij de overheid- wettelijk te verankeren in een uitvoeringsbesluit (Algemene Maatregel van Bestuur) en een ministeriële regeling.

Opmaat naar het Besluit bodemkwaliteit

De AMvB die is opgesteld is het **Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer** (14 juni 2006) en stelt regels ten aanzien van de kwaliteit van werkzaamheden in het bodembeheer en de integriteit van degenen die deze werkzaamheden uitvoeren. In dit Besluit zijn de hierboven beschreven maatregelen, erkenning, functiescheiding en de mogelijkheid om erkenningen te schorsen en in te trekken opgenomen.

Het besluit is gefaseerd inwerking getreden vanaf 1 oktober 2006. Eerst zijn de bepalingen op grond waarvan erkenningen worden verleend, gewijzigd, geschorst en ingetrokken in werking getreden. Daarna zijn de overige bepalingen van het Besluit, o.a. dat bepaalde werkzaamheden alleen door erkende personen en/of instelling mogen worden uitgevoerd, inwerking getreden.

De bepalingen uit het Besluit zijn in 2008 op- en overgenomen in het **Besluit bodemkwaliteit**. In de Nota van Toelichting bij het Bbk wordt voor de toelichting op deze Kwalibo-regeling (hoofdstuk 2 Bbk) verwezen naar de Nota van Toelichting bij het Besluit.

In het Bbk is overgangsrecht opgenomen dat bepaalt dat "het recht zoals dat gold voor het tijdstip van inwerkingtreding van Bbk voor maximaal drie jaar na dat tijdstip van toepassing blijft, indien voor dat tijdstip een melding is gedaan en binnen een half jaar na dat tijdstip is begonnen met de toepassing". Op grond van het overgangsrecht was het dus tot uiterlijk 1 juli 2013 toegestaan om volgens het Bouwstoffenbesluit te werken en dus producten toe te passen onder het certificaat van het Bouwstoffenbesluit.

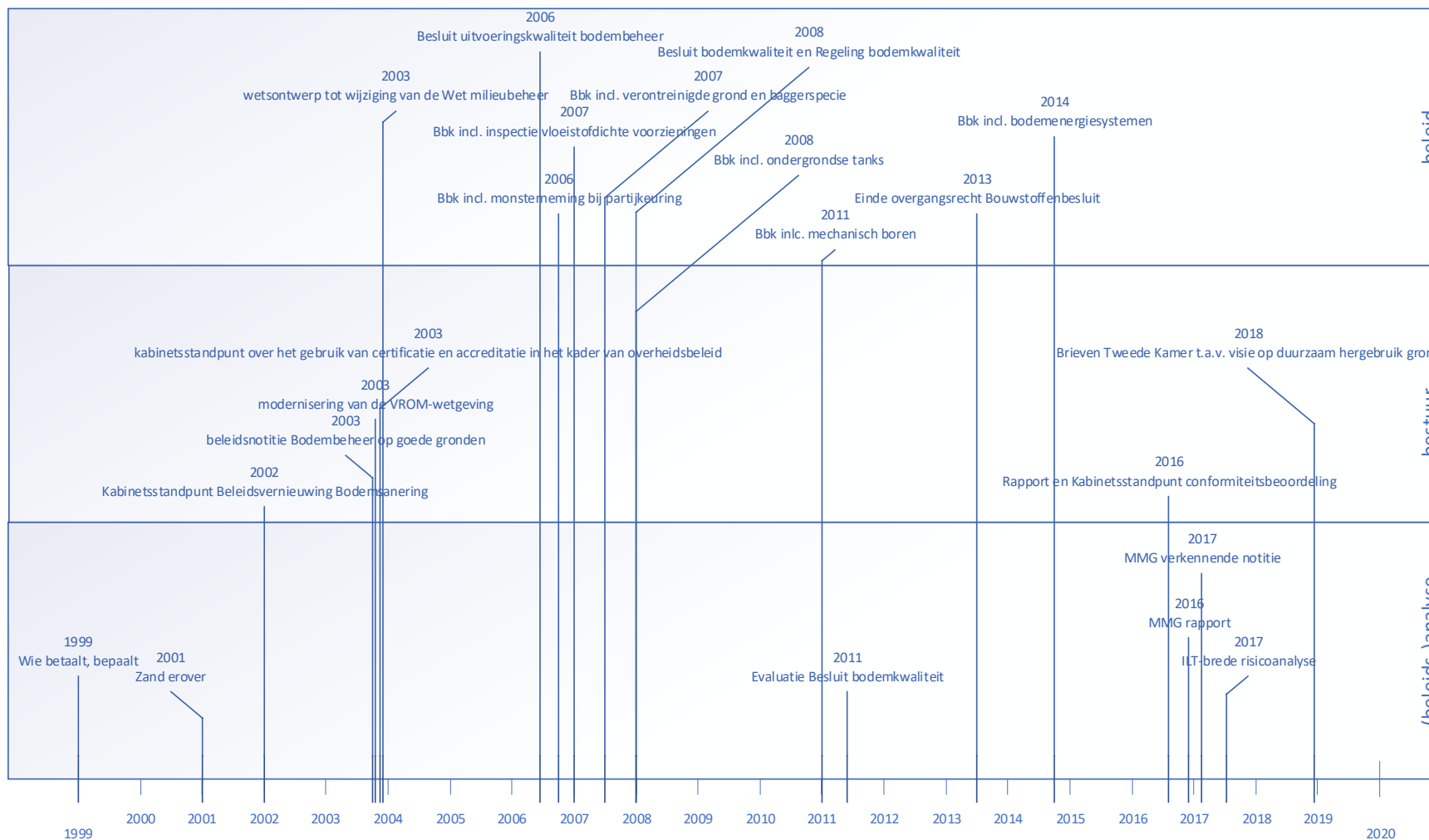
Uitbreiding van de werkingssfeer van het Besluit bodemkwaliteit

De werkingssfeer van het Bbk is vanaf 2006 tot 2015 uitgebreid doordat stapsgewijs extra werkzaamheden onder het Bbk zijn gebracht. Dat zijn o.a. de navolgende:

- per 1 oktober 2006 gold het Bbk voor: monsterneming bij partijkeuringen, analyse van bouwstoffen, certificering van rechtspersonen en voor het afgeven van kwaliteitsverklaringen voor bouwstoffen;
- per 1 januari 2007 voor de inspectie van vloeistofdichte voorzieningen en voor de aanleg van bodembeschermende voorzieningen;
- per 1 juli 2007 voor bodemwerkzaamheden en de bewerking van verontreinigde grond of baggerspecie;
- in januari 2008 is de werkingssfeer uitgebreid tot werkzaamheden met betrekking tot ondergrondse tanks;
- op 1 juli 2008 is de analyse van waterbodems toegevoegd;
- op 1 januari 2011 mechanisch boren;
- per 1 oktober 2014 het ontwerpen, installeren, beheren en onderhouden van het bovengrondse deel van bodemenergiesystemen en het ontwerpen, installeren, beheren en onderhouden van het ondergrondse deel van bodemenergiesystemen.

Onderstaande tijdlijn geeft de opeenvolging van (beleids)analyses, bestuurlijke besluiten/brieven of notities en veranderingen in het beleid, ten aanzien van de ontwikkeling van het Besluit bodemkwaliteit weer.

Afbeelding II.1 Tijdlijn (beleids)analyse bestuur en beleid ten aanzien van KWALIBO

II.2 Doelstelling van het Besluit bodemkwaliteit (2008)

Kwalibo staat voor kwaliteitsborging in het bodembeheer. Het is één van de maatregelen om het bodembeheer te verbeteren. Kwalibo kent drie speerpunten:

- kwaliteitsverbetering bij de overheid;
- versterking van het toezicht en de handhaving;
- erkenningsregeling bodemintermediairs.

In de Nota van Toelichting van het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer is toegelicht wat de aanleiding en het doel van het Bbk en de bijbehorende maatregelen was.

Pagina 16 NvT:

“Diverse onderzoeken van de Justitie- en VROM-Inspectie tonen aan dat in het bodembeheer veel fouten worden gemaakt. De oorzaken daarvoor zijn divers. Degenen die werkzaamheden in het bodembeheer uitvoeren blijken niet altijd deskundig te zijn en een aantal van hen vertoont een gebrekkige integriteit. Ook het bevoegd gezag en de opdrachtgevers zijn niet altijd even deskundig op het gebied van het bodembeheer. Het toezicht en de handhaving door de overheid vertonen gebreken waardoor er een lage pakkans is voor regelovertreders. Daarnaast zijn de financiële voordelen bij regelovertreding groot. Tot slot blijkt de wet- en regelgeving niet altijd even duidelijk te zijn en soms zelfs tegenstrijdig”.

In de NvT is beschreven dat de oplossing voor de problematiek in het bodembeheer langs verschillende sporen moet worden gevonden en dat daarom ingezet is op diverse maatregelen om uitvoering te geven aan de drie speerpunten.

Pagina 38 NvT

*“is het niet het doel van het onderhavige besluit om alle knelpunten in het bodembeheer op te lossen. In de inleiding is beschreven welke initiatieven zijn of worden genomen om **het kwaliteits- en integriteitstekort in het bodembeheer** weg te nemen. Alleen het complete pakket aan maatregelen is doeltreffend. De zwakste schakel in de keten bepaalt immers het kwaliteits- en integriteitsniveau”*

Het doel van Kwalibo is dus het verbeteren van het bodembeheer. Om dit doel te bereiken zijn maatregelen genomen om de kwaliteit van de bodemintermediair te verbeteren en om het integriteitstekort weg te nemen.

Kwaliteitsverbetering

De kwaliteitseisen zijn vastgelegd in beoordelingsrichtlijnen, protocollen en andere documenten. Met een certificaat moeten bodemintermediairs (aannemers, inspectie-instellingen, milieukundige begeleiders e.d.) aantonen dat hun bedrijf aan de kwaliteitseisen voldoet. Omdat uit onderzoek is gebleken dat een vrijwillig systeem van certificering onvoldoende stimuleert en dus onvoldoende werkt om kwaliteit te verbeteren en omdat de overheid niet kan ingrijpen als sprake is van een systeem dat gebaseerd is op vrijwilligheid, is gekozen voor een verplichting tot certificatie en accreditatie, via een erkenningsregeling. Het doel van verplichte certificatie en accreditatie is dus de verbetering van de (uitvoerings-)kwaliteit en het voorkomen en aanpakken van zogenaamde “free-riders”.

Integriteit

Naast de gestelde kwaliteitseisen, maakt Kwalibo het mogelijk om gecertificeerde bedrijven aan te spreken op hun integriteit. Een erkenning kan namelijk worden geweigerd, ingetrokken of geschorst als de erkende persoon of instelling een wettelijk voorschrift heeft overtreden dat verband houdt met het bodembeheer. Er wordt een verplichting ingevoerd voor intermediairs om bij het uitvoeren van bepaalde, in de regeling gespecificeerde, werkzaamheden te beschikken over een verklaring omtrent het gedrag (VOG). Deze eis geldt voor (natuurlijke) personen die bepaalde cruciale werkzaamheden in het bodembeheer uitvoeren. Tot slot bevat het besluit een verplichting tot functiescheiding voor bepaalde cruciale werkzaamheden. Het doel van functiescheiding is het voorkomen van belangenverstremming, waarmee een belangrijke gelegenheidsstructuur voor regelovertreding wordt weggenomen (pag. 18-19 NvT).

II.3 Samenvattend beeld betrokken partijen - rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Onderstaande tabel beschrijft de betrokken actoren, hun rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen het Kwalibo stelsel.

Tabel II.1 Verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij de Kwalibo-regeling betrokken actoren (Ministerie van VROM, 2003)

Actoren	Rol
Centraal College van Deskundigen (CCvD) / Accreditatie college (AC) Bodembeheer	Het Centraal College van Deskundigen (CCvD)/ Accreditatiecollege (AC) Bodembeheer beheren normatieve documenten op het gebied van bodem en water (bodemverontreiniging, grondstromen, bodemenergie, mechanische boringen, tijdelijke bemalingen). Het CCvD en AC vergaderen gezamenlijk. Het College stelt deze documenten vast en besluit over tijdige actualisatie. Dragen zorg voor het ontwikkelen en actueel houden van kwaliteitsnormen voor bedrijfsleven en overheid.
Certificerende instellingen (privaat)	Certificerende instellingen (CI's) beoordelen of de in de bodem werkzame bedrijven voldoende in staat zijn om conform de normdocumenten werkzaamheden uit te voeren. Een certificerende instelling is een onafhankelijke organisatie die het managementsysteem, proces en/of product van een intermediair beoordeelt en certificeert ten opzichte van het normdocument, beoordelingsrichtlijn en eventueel aanvullende documentatie. Door audits uit te voeren wordt getoetst of de intermediair blijvend aan de gestelde eisen voldoet.
Gemeenten, provincies, waterschappen (publiek en privaat)	In het Kwalibo-proces vervullen deze actoren een dubbele rol, te weten als opdrachtgevende ketenpartij en/of als bevoegd gezag (vergunningverlening, controle, toezicht en handhaving) van wettelijke taken.
Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) (publiek)	De ILT is toezichhouder en handhaver voor het naleven van hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit en art 28 van het Bbk. ILT houdt binnen Kwalibo toezicht op gecertificeerde bedrijven en certificerende instellingen > ILT ziet erop toe dat bedrijven niet zonder erkenning werken als dat vereist is en dat bedrijven handelen conform normdocumenten. ILT kan handhavend optreden als blijkt dat erkende bedrijven of personen bij de uitvoering niet conform de normdocumenten hebben gewerkt.
Intermediairs (privaat)	Bedrijven die uitvoerende werkzaamheden van het Kwalibo-stelsel verrichten. Denk aan bedrijven voor aanleg en inspectie van bodembeschermende voorzieningen, veldwerkbureaus, laboratoria, adviesbureaus, aannemers, etc. Opgemerkt wordt dat dit een brede omschrijving is van het begrip Intermediairs. In het werkveld worden de inspectiebureaus, adviesbureaus, laboratoria e.d. gewoonlijk "intermediairs" genoemd en partijen als aannemers, grondreinigers e.d. als uitvoerenden.
Milieukundig begeleiders van bodemsaneringen; monsternemers, partijkeuringen Besluit bodemkwaliteit (privaat)	het juist weergeven van milieu hygiënische gegevens en het bewaken van overeengekomen werkwijze, vakbekwaamheid periodiek laten toetsen; erkenning (op basis van persoonscertificaat) aanvragen; worden zelfstandig aanspreekbaar; aantoonplicht onafhankelijk functioneren; stuurt het uitvoeringsproces (processturing) en verificatie van het behalen van de doelstelling van de sanering.
Ministerie Infrastructuur en Waterstaat (IenW) (publiek)	Verantwoordelijk voor bereikbaarheid, en (water)veiligheid in een duurzame leefomgeving en daarmee voor de uitvoering van Wet bodembescherming, Woningwet en Wet milieubeheer, medeverantwoordelijk voor uitvoering van de waterwet en het Besluit bodemkwaliteit
Ministerie van Justitie en Veiligheid (publiek)	afgeven verklaring omtrent het gedrag van intermediairs en certificerende instellingen op basis van strafrechtelijke dossiers.
NEN Bodem + Normcommissie Bodemkwaliteit	Nederlands platform voor nationale en internationale normalisatieactiviteiten op het gebied van land- en waterbodem, grond, bagger en grondwater (inbreng Nederlands standpunt in internationale organisaties); ontwikkelen en actueel houden van NEN-normen en aanverwante documenten (vormen de basis voor certificatie-richtlijnen); invulling geven aan een complete set normen voor alle aspecten van het bodemonderzoek; normcommissie heeft een signalerende functie bij het bepalen van normalisatiebehoefte, geeft sturing aan normsubcommissies en projectgroepen en is formeel verantwoordelijk voor ontwikkeling en beheer van NEN-normen voor het werkveld bodem

Actoren	Rol
Raad voor Accreditatie (privaat)	De Raad voor Accreditatie (RvA) heeft als primaire taak het accrediteren en geaccrediteerd houden van conformiteit beoordelende organisaties, zoals certificerende instellingen. De RvA is een zelfstandig bestuursorgaan dat verantwoording aflegt aan de minister van Economische Zaken en Klimaat.
Rijkswaterstaat, Bodem+ (publiek en privaat)	Bodem+ ondersteunt overheden met kennis over bodemsanering, -bescherming, -beheer en -energie om het duurzaam gebruik van het bodem- en grondwatersysteem en de ondergrond vorm te geven. Het is de schakel tussen beleidsvorming door ministeries en de uitvoeringspraktijk van provincies, gemeenten en waterschappen, bijvoorbeeld door het vervullen van een vraagbaakfunctie en het uitvoeren van de registratie van de erkenningsregeling. In het kader van Kwalibo is Bodem+ belast met een wettelijke taak. RWS is ook (de grootste) private opdrachtgever in Nederland van onder andere Infrastructurele werken.
Schemabeheerders (privaat)	Een onafhankelijk schemabeheerder is een identificeerbare organisatie (zoals SIKB, SBK of NEN) die een schema heeft vastgesteld en verantwoordelijk is voor het ontwerp en beheer van het schema. De schemabeheerder voert zelf niet de conformiteitsbeoordelingen uit. Een zogenaamd Schema geeft invulling aan 3 aspecten: het wat, het hoe en wie een CI moet certificeren. Schemabeheerders geven hier invulling aan. De Schemabeheerder is verantwoordelijk voor de inhoud van het schema en behandelt problemen via zijn CCvD. Vooraf vastgestelde eisen voor conformiteitsbeoordelingen kunnen op verschillende plaatsen zijn vastgelegd, of rechte lijnen in regelgeving staan
Stichting Bouwkwiteit (SBK) + betreffende colleges van deskundigen	integrale kwaliteitszorg in de bouw stimuleren en bevorderen en de certificatie en attestering in de bouwsector coördineren en harmoniseren; beheren van collectieve kwaliteitskeurmerken voor de bouw, die worden gebruikt voor de herkenbaarheid en betrouwbaarheid van certificatie en attestering (SBK heeft met verschillende geaccrediteerde certificatie instellingen een licentieovereenkomst); adviseren van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Infrastructuur en Milieu ten aanzien van de erkenning van kwaliteitsverklaringen en ten aanzien van Verordening Bouwproducten, functioneren als liaison voor Nederland op het gebied van Europese regelgeving; jaarlijks rapporteren aan ministers van IenW over certificatie toezicht in de sector.
Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB)	samenwerkingsverband van intermediairs, opdrachtgevers en bevoegd gezag met het doel om de kwaliteit van besluitvorming, dienstverlening en realisatie in het bodembeheer in Nederland voortdurend en stelselmatig te verhogen. Ondersteunt bodemprofessional in het streven naar ervaring en vakmanschap, vernieuwing van proces en techniek en duidelijke werkafspraken met als doel het voorkomen van fouten in de hele keten van onderzoek, realisatie en besluitvorming en het verbeteren van de kwaliteit in de praktijk; opstellen van certificatie richtlijnen voor grondstromen en overige bouwstoffen, inclusief certificerende instellingen en SBK; vastleggen van rechten en verplichtingen van een certificerende instelling (gebruik van certificatie richtlijnen onder voorwaarden); SIKB faciliteert het CCvD dat de certificatie richtlijnen beheert.

BIJLAGE: KWALIBO KNELPUNTEN BINNEN AFZONDERLIJKE SECTOREN

III.1 Inleiding

Bij deze evaluatie is onderscheid gemaakt tussen de volgende 5 sectoren:

- 1 Bodemsanering;
- 2 Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie;
- 3 Produceren en toepassen van bouwstoffen;
- 4 Mechanische boringen, inclusief aanleg bodemenergiesystemen; en,
- 5 Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie.

De organisatorische opzet van deze sectoren verschilt, evenals de normdocumenten die van toepassing zijn op de schemabeheerders van deze normdocumenten. Elke sector bevat werkzaamheden, die op een abstract niveau samen te vatten zijn door middel van een aantal schakels. Het aantal schakels en de aard daarvan verschilt per activiteit en/of project. Daarnaast geldt dat bij de sectoren 1, 2, 4 en 5 ook sprake is van uitvoering van onderzoeksactiviteiten en/of begeleiding van werkzaamheden. Voor dergelijke onderzoeks- en begeleidingsactiviteiten wordt doorgaans gebruik gemaakt van intermediaire organisaties zoals veldwerkbureaus, adviesbureaus of laboratoria. De betreffende activiteiten genormeerd en maken onderdeel uit van het Kwalibo-stelsel.

In deze bijlage beschrijven wij per sector de knelpunten in de bodemketen ten aanzien van kwaliteitsborging van het bodembeheer. Onderdeel hiervan is een opsomming van ongewenste gebeurtenissen, ontleend aan het recent door het RIVM uitgevoerde onderzoek naar ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen (Swartjes, Kok, Vercrujse, & Dekker, 2019). Kanttekeningen bij dit rapport zijn:

- deze ongewenste gebeurtenissen vallen soms ook buiten het Kwalibo-stelsel;
- ook heeft het RIVM niet de ongewenste gebeurtenissen in andere ketens dan grond, op een dusdanige manier onderzocht; en,
- het onderzoek van het RIVM geeft ongewenste gebeurtenissen weer op basis van een indicatieve analyse en 'ranking' middels expert judgement.

Deze ranking vond niet plaats op basis van feitelijke informatie over gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden. Een kwantitatieve analyse van feitelijke gegevens uit toezicht- en handavingsacties, is parallel verzameld tijdens het opstellen van voorliggend rapport (P2, rapportage medio 2020).

Naast het opsommen van ongewenste gebeurtenissen, zijn de meest prominente knelpunten per sector in kaart gebracht, op basis van de door ons gehouden interviews, de workshops met werkgroepen en klankbordgroepen, de ketengesprekken en de enquête. In deze bijlage is op basis van de enquêteresultaten een uitgebreide analyse per sector gepresenteerd.

Tot slot wordt opgemerkt dat een groot aantal van de genoemde knelpunten betrekking hebben op onderwerpen die in de voorgaande hoofdstukken zijn uitgewerkt. Denk hierbij aan complexiteit van het systeem, kennis van de actoren, governance, toezicht en handhaving. In betreffende hoofdstukken zijn ook oplossingsrichtingen beschreven. Dergelijke algemene knelpunten worden niet (nogmaals) of slechts zeer beperkt in onderstaand hoofdstuk uitgewerkt.

III.2 Sector Bodemsanering

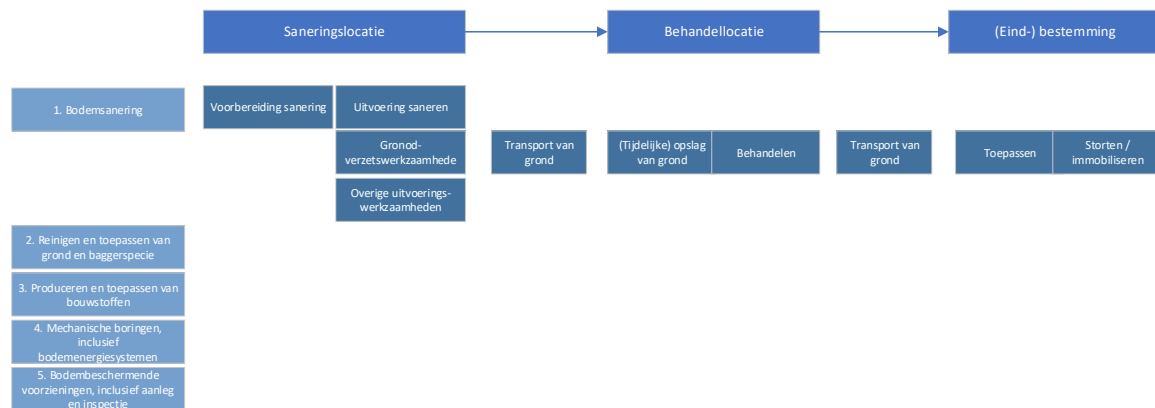
Beschrijving

De sector Bodemsanering betreft werkzaamheden ten aanzien van uitvoering van bodemsaneringen (inclusief onderzoek) en tanksaneringen- en reinigingen. Op basis van de geconstateerde bevindingen worden de volgende knelpunten als meest belangrijk gezien en verdienen deze voor de sector bodemsanering aandacht en verbetering:

- niet naleven van eisen ;
- ontbreken/naleving van eisen aan vooronderzoek.

Afbeelding III.1 toont een zeer vereenvoudigde weergave van de activiteiten behorend bij deze sector.

Afbeelding III.1 Bodemsanering

In deze sector vallen onder meer (niet limitatief) de volgende werkzaamheden onder Kwalibo:

- Afgeven van milieuhygiënische kwaliteitsverklaringen op grond van een nationale BRL/ erkende milieuhygiënische kwaliteitsverklaring voor bouwstoffen en grond en bagger;
- Analyse van grond, baggerspecie of bouwstoffen (laboratoriumonderzoek);
- Milieukundige begeleiding;
- Monsterneming van partijkeuringen;
- Uitvoering van een bodemsanering;
- Veldwerk (veldonderzoek);
- Werkzaamheden aan ondergrondse opslag tanks;
- Controle van IBC voorzieningen.

Milieuhygiënische verklaringen

Het Besluit bodemkwaliteit kent bewijsmiddelen (milieuhygiënische verklaringen) om de kwaliteit van grond, baggerspecie of bouwstoffen aan te tonen. Dit is met name aan de orde in de sectoren Bodemsanering (1), Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie (2) en Produceren en toepassen van bouwstoffen (3). Veel van de in deze sector gesignaleerde knelpunten hebben betrekking op het tot stand komen van of het gebruiken van deze bewijsmiddelen. Het gaat hierbij om de onderstaande milieuhygiënische verklaringen:

1. partijkeuring;
2. erkende kwaliteitsverklaring;
3. fabrikant-eigenverklaring;
4. (water)bodemonderzoek;
5. (water)bodemkwaliteitskaart.

De eerste 3 typen milieuhygiënische verklaringen kunnen ook voor bouwstoffen worden gebruikt.

Toelichting (water)bodemonderzoeken

Bodemonderzoeken die voldoen aan bepaalde onderzoeksstrategieën van de NEN 5740, zijn toegestaan als milieuhygiënische verklaring volgens het Besluit bodemkwaliteit. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de bodemkwaliteit van de ontvangende bodem op een bepaalde locatie en de kwaliteit van een partij toe te passen grond. Voor toe te passen grond zijn alleen de volgende onderzoeksstrategieën uit de NEN 5740 toegestaan als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit:

- Onderzoeksstrategie voor de toetsing of sprake is van een schone bodem;
- Onderzoeksstrategie voor de toetsing of sprake is van een schone bodem op grootschalige locaties;
- Onderzoeksstrategie voor de partijkeuring van niet-schone grond uit diffuus belast gebied met een heterogene verdeling van de verontreinigende stof.

Deze onderzoeksstrategieën van de NEN 5740 gaan uit van een monsternemingsintensiteit die in eenzelfde orde van grootte ligt als bij de partijkeuring en de erkende kwaliteitsverklaringen. Voor het vaststellen van de bodemkwaliteit op een bepaalde locatie (voor de dubbele toets onder het generieke beleid) zijn de volgende onderzoeksstrategieën uit de NEN 5740 toegestaan als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit van de ontvangende bodem:

- Onderzoeksstrategie voor een onverdachte locatie;
- Onderzoeksstrategie voor een grootschalig onverdachte locatie;
- Onderzoeksstrategie bij een onbekende bodembelasting;
- Onderzoeksstrategie voor de toetsing of er sprake is van een schone bodem;
- Onderzoeksstrategie voor de toetsing of er sprake is van een schone bodem op grootschalige locaties;
- Onderzoeksstrategie voor de partijkeuring van niet-schone grond uit diffuus belast gebied met een heterogene verdeling van de verontreinigende stof.

Als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit van toe te passen of te verspreiden baggerspecie en voor de kwaliteit van de bodem onder oppervlaktewater zijn de onderzoeksstrategieën uit de NEN 5720 toegestaan.

Toelichting (water)bodemkwaliteitskaarten

Naast de voorwaarden die genoemd zijn in artikel 4.3.5 van de Rbk is het aan de lokale bodem- of waterkwaliteitsbeheerder om te bepalen of en onder welke voorwaarden een (water)bodemkwaliteitskaart gebruikt mag worden als milieuhygiënische verklaring. In bepaalde situaties, bijvoorbeeld in heterogene gebieden, kan een partijkeuring de voorkeur hebben, omdat de (water)bodemkwaliteitskaart slechts een voorspelling doet van de kwaliteit, terwijl een partijkeuring de kwaliteit daadwerkelijk bepaalt (en dus nauwkeuriger is). Verder zijn aan het gebruik van (water)bodemkwaliteitskaarten een aantal voorwaarden verbonden. Deze zijn te vinden in de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten. Zie voor meer informatie ook hoofdstuk 4 van de Handreiking Besluit bodemkwaliteit. Van belang is dat altijd vooronderzoek wordt uitgevoerd.

Bevindingen

De omzet van partijen werkzaam binnen de sector bodemsanering is door FFact (Hopstaken, 2019) geschat op 550 miljoen euro. Sterk maatgevend voor de financiële dimensies van de sanering zijn de ketenschakels bodemonderzoek en partijkeuring. De kwaliteit van het uitgevoerde bodemonderzoek en de uitkomsten van uitgevoerd bodemonderzoek en eventueel partijkeuringen tijdens de uitvoering van saneringen zijn sterk bepalend voor de wijze van uitvoering van de sanering en de daarmee gepaard gaande impact op de omgeving en de kosten. Naarmate een perceel of partij grond als minder verontreinigd wordt beoordeeld, nemen de kosten voor de eigenaar/initiatiefnemer af. Uitvoerende partijen daarentegen kunnen baat hebben bij meer omvangrijke saneringen, dus meer verontreiniging.

Het onderzoek naar ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen, uitgevoerd door RIVM (Swartjes, Kok, Vercrujssse, & Dekker, 2019), heeft de volgende uitkomst ten aanzien van de sector bodemsanering:

- Verkeerd of geen gebruik maken van steekbus (vluchtige stoffen) (artikel 18 Bbk);
- Gebrekkig of niet controleren of al de bodemonderzoeken die nodig zijn voldoen aan de eisen om een vergunning of beschikking te kunnen verlenen door de milieudeskundige van gemeente of provincie;
- Onduidelijke herkomst van partijen grond uit verschillende grondstromen, vaak moeilijk van elkaar visueel te onderscheiden, op een saneringslocatie;
- Niet gescheiden houden van afvalstoffen en grond;
- Aanbrengen van een verkeerde kwaliteit aanvulgrond;
- Geen representatieve bemonstering uitvoeren (artikel 18 Bbk);
- Samenvoegen van verschillende kwaliteiten in één partij grond (artikel 18 Bbk);
- (Bewust) foutief nemen van monsters, zodat de kwaliteit van grond te positief wordt ingeschaald (artikel 18 Bbk).

Conclusie: knelpunten en oplossingsrichtingen

Op basis van de uitgevoerde enquête (zie Bijlage IV.1, Algemene Vragen, vraag 4) volgt dat voor het werkveld bodemsanering, zowel bij de uitvoering als bij aanpalende werkzaamheden zoals onderzoek, en begeleiding over het algemeen wordt gevonden dat Kwalibo hier naar behoren tot goed werkt. Bij meer dan 70% van de respondenten die hier hun mening over hebben gegeven, wordt een score van 4 (goed) of 5 (zeer goed) gegeven. Opgemerkt wordt dat het oordeel van instanties als ILT en Bodem+ wat onderwogen is in deze enquête door het beperktere aantal reacties, maar het betreft niet alleen intermediaire partijen die hier bepalend zijn; het aantal respondenten uit de categorieën 'bevoegd gezag' en publieke opdrachtgevers bedraagt hier zo'n 45%. Dit redelijk positieve beeld hangt wellicht samen met het feit dat deze sector feitelijk de start is geweest van Kwalibo met relatief veel kennis en ervaring bij zowel overheid als bedrijfsleven en (doorgaans) een hoog bewustzijn als het gaat om kwaliteit. Ook de controlefrequentie bij bodemsanering wordt als hoog aangegeven (Bijlage IV.4, Specifieke vragen bodemintermediairs, vraag 7).

Op basis van de enquête komen de volgende knel- en aandachtspunten als meest prominent naar voren:

- functiescheiding en belangenverstrengeling: op de werken lopen vaak diverse toezichthoudende functionarissen rond met net weer andere rollen en taken;
- mate van (deskundigheid van) controle en toezicht. Daarnaast ontbreekt ook vaak de mogelijkheid om toezicht uit te voeren omdat plannings niet (goed) worden doorgegeven;
- kwaliteit, volledigheid en deskundigheid van uitvoering neemt af. De deskundigheid neemt de laatste jaren af omdat veel mensen/partijen uit het werkveld vertrekken, er niet meer voldaan kan worden aan ervaringsvereisten, etc.; en,
- eisen aan sanering in protocollen en normdocumenten worden vaak ingewikkeld gevonden.

Daarnaast zijn nog specifiek de volgende knel- en aandachtspunten ten aanzien van de sector bodemsanering geconstateerd op basis van de interviews, werkgroepen en sectorgesprekken¹:

- benodigd maatwerk wordt in het huidige systeem als standaardwerk weggezet (ten behoeve van financieel gewin/ zorgplicht);
- aantal laboratoria is afgenomen, door concurrentie zijn alleen grotere labs overgebleven. Ruis en interpretatieruimte zit daarom vooral in het feitelijke bodemonderzoek;
- in veel gevallen is bodemonderzoek en bodemsanering onderdeel van een integrale aanbesteding van een werk, waardoor bodemaspecten onder prijsdruk komen te staan en onderzoekskosten beperkt worden/ met name beknipt op kosten voor volledig en goed vooronderzoek van de bodem;
- de prikkel om misstanden niet te melden komt vaak ook voort uit de langdurige samenwerkingsrelatie van partijen; en,
- nazorgverplichting van 10 jaar of langer, op uitgevoerde bodemsaneringen waar nog een restverontreiniging is achtergebleven, waarvoor bepaalde voorzieningen zoals pompen of zuiveren in stand gehouden moet worden, wordt tegen vaste vergoeding en risicopremie overgenomen.

¹ Alleen die punten zijn opgenomen die niet reeds uit de enquête of in eerdere hoofdstukken op de een of andere manier zijn aangegeven

Vanuit de advieswereld (VKB en VVMA) zijn in dit verband deze sector nog de volgende signalen aangedragen:

- deskundigheid neemt af door afname van het aantal werken/projecten (terugtrekkende rol van de overheid als opdrachtgever);
- vertrouwen in de keten kan deels hersteld worden door verscherping functiescheiding (meer onafhankelijkheid);
- kwaliteit vooronderzoek wordt bepaald door beschikbaar stellen bodeminformatie door opdrachtgever en door overheid. De kwaliteit en beschikbaarheid van informatie (data) bij de overheid laat te wensen over;
- discussie over 'whereabouts' dient niet alleen te gaan over veldwerkers (BRL1000 en BRL 2000), maar gericht te zijn op dat deel van de keten waar de risico's zitten.

Op basis van de hiervoor geconstateerde bevindingen worden de volgende knelpunten als meest belangrijk gezien en verdienen deze voor de sector bodemsanering aandacht en verbetering:

- niet afdichten van scheidende lagen;
- ontbreken van eisen aan vooronderzoek.

Knelpunt 8.1.1 Niet naleven van eisen

Een groot deel van de bevonden knelpunten zijn gerelateerd aan niet (juist) naleven van eisen die zijn vastgelegd in regelgeving, in normdocumenten of in procesafspraken. Uit het onderzoek blijkt niet dat dit op één specifiek moment of bij één duidelijke schakel in de keten speelt.

Opgemerkt wordt dat in de enquête wordt aangegeven dat het vertrouwen in de sector Bodemsanering redelijk tot goed is, als het gaat om het feitelijke proces van bodemsanering. Mogelijk dat dit vertrouwen mede is ingegeven door de hoge controlegraad binnen deze sector.

Oplossingsrichting 8.1.1 Niet naleven van eisen

De volgende oplossingsrichtingen zijn aangedragen voor dit knelpunt:

- a multi-interpretabelheid en complexiteit van normdocumenten verminderen zodat uitvoering wordt vereenvoudigd (minder kans op fouten) en de effectiviteit van de handhaving wordt vergroot;
- b rationaliseringslag van de normdocumenten om de complexiteit te verlagen, transparantie te vergroten en effectiviteit van toezicht en handhaving te vergroten;
- c in normdocumenten meer ruimte bieden om benodigde maatwerk mogelijk te maken. Hierbij wordt opgemerkt dat het stelsel volgens de schemabeheerders al de nodige ruimte geeft voor maatwerk, echter dit wordt vaak onvoldoende gezien;
- d inzet van whereabouts, gericht op risico's in de keten (niet alleen focus op veldwerkzaamheden);
- e verhogen aantal en systeem van onaangekondigde audits door CI's (onaangekondigd moet ook echt onaangekondigd zijn);
- f bodemsignaal beter inzetten en benutten, zowel door private als publieke partijen (bv door anoniem melden);
- g pakkans vergroten, impact verzwaren door mogelijkheden om corrigerend en schorsend op te treden te vergroten (effect handhaving vergroten).

Knelpunt 8.1.2 Ontbreken eisen/naleving aan vooronderzoek

Een goede voorbereiding draagt bij aan een goede uitvoering. De kwaliteit van een bodemsanering staat of valt vaak bij de kwaliteit van het voortraject. Alhoewel er in de Rbk eisen zijn gesteld aan de uitvoering van vooronderzoek (vastgelegd in de NEN5725) wordt bij de uitvoering dit vaak minimaal uitgevoerd. Gesteld wordt het niet goed kunnen borgen van eisen aan het vooronderzoek, een knelpunt dat doorwerkt in de kwaliteit van het uiteindelijke resultaat. Kanttekening die hierbij wordt geplaatst is dat de informatievoorziening door opdrachtgevers of van decentrale overheden (raadpleegfunctie) soms niet toereikend is om een goed vooronderzoek te kunnen uitvoeren, dan wel dat er onvoldoende tijd beschikbaar wordt gesteld voor het uitvoeren van het vooronderzoek.

Oplossingsrichting 8.1.2 Ontbreken eisen/naleving aan vooronderzoek

De volgende oplossingsrichtingen zijn aangedragen voor dit knelpunt:

- a leg eisen voor het vooronderzoek vast en koppel deze aan het gebruik van het vooronderzoek in het vervolg van de keten (onderzoek, saneringsplan, grondafvoer, etc.);
- b vergroot beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van reeds aanwezige informatie. Denk aan een uniform systeem dat digitaal te raadplegen is (voorbeelden zijn DINOloket, BRO en Bodemloket);
- c vergroot de impact als een vooronderzoek niet voldoet aan de eisen, door bijvoorbeeld vergunningaanvragen of beschikkingen niet-ontvankelijk te verklaren.

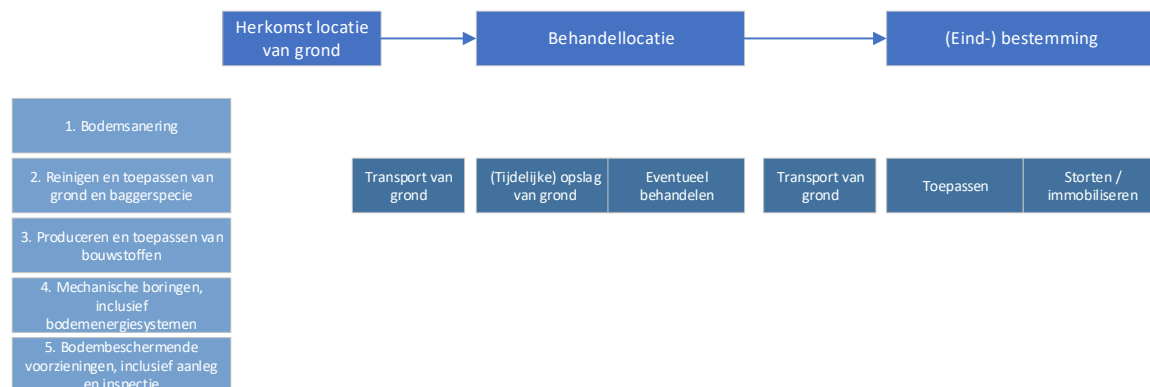
III.3 Sector Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie

Beschrijving

De sector reinigen en toepassen van grond en baggerspecie sluit nauw aan op de sector bodemsanering. Onderscheid wordt hier echter gemaakt tussen de werkzaamheden van het bodemonderzoek en het saneren, en de daadwerkelijke reiniging en toepassing van gronden. Voor deze sector zijn met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- geen volledig zicht op grondstromen;
- niet naleven van eisen.

Afbeelding III.2 Reinigen en toepassen

In deze sector vallen onder meer (niet limitatief) de volgende werkzaamheden onder Kwalibo:

- afgeven van milieuhygiënische kwaliteitsverklaringen op grond van een nationale BRL/ erkende milieuhygiënische kwaliteitsverklaring voor bouwstoffen en grond en bagger;
- bewerking van verontreinigde grond of baggerspecie;
- produceren van bouwstoffen, grond of baggerspecie;
- samenvoegen van verschillende partijen grond of baggerspecie.

Bevindingen

De omzet van partijen werkzaam binnen de sector reinigen en toepassen is door FFact geschat op 500 miljoen euro (Hopstaken, 2019). In de enquête (zie Bijlage IV.1, Algemene Vragen, vraag 4) volgt dat dit werkveld beduidend slechter 'scoort' op de vraag of het Kwalibo stelsel voor deze werkzaamheden functioneren. Circa 75% van de respondenten vindt het onvoldoende tot matig functioneren. Dit lijkt gespreid over alle categorieën van respondenten.

Deze response reflecteert een breed gedragen beeld dat binnen deze sector het meeste mis gaat, mede ook omdat er meer dan bij andere sectoren hier op relatief eenvoudige wijze groot financieel gewin kan worden gehaald. Financiële winst wordt gevonden door partijen grond die zodanig zien te "labelen" dat zij hoogwaardiger kunnen worden toegepast; dus meer opbrengen of dat er juist minder kosten hoeven te worden gemaakt voor behandelen, storten etc. Dit "labelen" kan gebeuren door bijvoorbeeld partijen grond op te mengen, verkeerde bemonsteringstrategieën toe te passen bij depot- en partijkeuringen.

Het onderzoek naar ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen, uitgevoerd door RIVM (Swartjes, Kok, Vercrujssse, & Dekker, 2019), heeft de volgende uitkomst ten aanzien van de sector reinigen en toepassen van grond en baggerspecie:

- als schoon gelabelde partij is niet schoon door over het hoofd zien van bepaalde stoffen;
- als schoon gelabelde partij is niet schoon door bijmenging;
- als schoon gelabelde partij is niet schoon door omkatten;
- tijdens uitkeuring niet onderzoeken op alle partij- en proces specifieke parameters;
- fraude met vervoersdocumenten bij transport met verontreinigde grond (valt niet onder Kwalibo);
- onvoldoende zicht op het (herkomst en samenstelling) van grond herkomst van de partijen vanuit het buitenland (valt niet onder Kwalibo);
- niet gescheiden houden van afvalstoffen/ grond tijdens transport (valt niet onder Kwalibo);
- het onterecht classificeren en uitkeuren van thermisch gereinigde grond + TAG (bouwstof) grond en andersom;
- de verantwoordelijke ambtenaar weet niet precies welke eisen gelden betreffende behandelen en wat van hem wordt verwacht;
- samenvoegen van grond vindt niet conform protocol BRL 9335-I (individuele partijen grond) plaats (artikel 18 Bbk);
- storten van illegale partijen door derden;
- grond opslaan en samenvoegen/opmengen buiten legale grondbanken;
- voeren van een slechte administratie, zodat de relatie tussen ingaande partijen verontreinigde grond/baggerspecie, opgeslagen partijen en definitief bestemde partijen grond onduidelijk is (artikel 18 Bbk);
- foutief labelen van een categorie grond (artikel 16 Bbk);
- omkatten van partijen grond (valsheid in geschriften) (artikel 16 Bbk);
- grond opslaan en opmengen buiten legale grondbanken (artikel 15 Bbk);
- er vindt storten plaats buiten een inrichting;
- aanwezigheid en verspreiding van (ogenschijnlijke) illegale depots;

Conclusie: knelpunten en oplossingsrichtingen

De volgende knel- en aandachtspunten zijn geconstateerd op basis van de enquête:

- mate van (deskundigheid van) controle en toezicht;
- functiescheiding/belangenverstremgeling;
- kwaliteit, volledigheid en deskundigheid van uitvoering;
- grondkwaliteit/ inzicht in grondstromen;
- ontbreken van normen.

Daarnaast zijn de volgende knel- en aandachtspunten geconstateerd ten aanzien van de sector reinigen en toepassen van grond en baggerspecie op basis van de interviews, werkgroepen en sectorgesprekken¹:

- voorheen was Service Centrum Grond (SCG) de enige opdrachtgever. Nu is opdrachtgeverschap versnipperd tussen aannemers en gemeenten²;
- reinigingsbedrijven beoordelen zelf welke methode zij toepassen, maar niet alle reinigingsbedrijven bieden of hanteren alle reinigingsmethoden aan. Hierin ligt de mogelijkheid voor bedrijven om zelf te sturen op reinigingsmethode en de samenstellingen van gereinigde partijen grond;
- landelijk is er geen controle op welke partijen grond op welk moment en welke plaats/locatie worden aangeboden of worden afgekeurd. Dit maakt het handelen in partijen grond niet transparant;
- groundbanken (leden BOG) hebben een BRL-certificaat. Diverse gemeentelijke groundbanken of project-/gebied specifieke groundbanken kunnen werken zonder erkenning of vergunning. Hierdoor zijn er alternatieven voor organisaties die grond willen hergebruiken/afvoeren. Bekend is dat minder kritische partijen afgekeurde gronden wel accepteren.

Gebaseerd op het voorgaande zijn voor deze sector met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- geen volledig zicht op grondstromen;
- niet naleven van eisen.

Knelpunt 8.2.1 Geen volledig zicht op grondstromen

- grond wordt opgeslagen of samengevoegd door groundbanken die werken zonder erkenning of vergunning;
- Kwalibo is geen transparant systeem voor wat er gebeurt met grondstromen in de keten van herkomst, transport, opslag of eventuele reiniging en de toepassing;
- bij grondreiniging kan in negatieve zin gestuurd worden op het bodemtype en de kwaliteitskenmerken van het oorspronkelijke materiaal, de reinigingsmethode en de milieuhygiënische samenstelling van het eindproduct.

Oplossingsrichting 8.2.1 Grondstromenpaspoort

- a. momenten van overdracht van grondstromen vastleggen ('grondstromen paspoort'), met als doel om transparantie te krijgen over de overdrachtmomenten (oorsprong/herkomst, tussenopslag, bewerking, verwerkingslocatie) van grondstromen. Het systeem dient transparantie te creëren door bij elke overdracht, de beschikbare milieuhygiënische informatie over de herkomst of eigenschappen van grond, te bundelen en over te dragen (ketenregistratie). Het advies is om eerst - samen met de sector - het draagvlak en de opzet/vorm van een dergelijk systeem te verkennen; wellicht hierbij aan te sluiten bij bestaande systemen (zoals de milieu hygiënische verklaring);
- b. het vergroten van het toezicht en de handhaving op het handelen van groundbanken die opereren zonder certificaat of vergunning of op partijen grond < 50 m³;
- c. samenwerking in de keten van decentrale overheden in de regio verbeteren. Deze samenwerking vergroot ook de kennis en het bewustzijn van de Kwalibo-eisen in de driehoek (opdrachtgever, uitvoerder, bevoegd gezag).

Knelpunt 8.2.2 Niet naleven van eisen

- het voeren van een onvolledige administratie van grondstromen waardoor het niet mogelijk is een relatie te leggen tussen de herkomst van grond/baggerspecie, het eventueel reiniging en de toepassing;
- het niet gescheiden opslaan of het samenvoegen van partijen grond of baggerspecie.

¹ Alleen die punten zijn opgenomen die niet reeds uit de enquête of in eerdere hoofdstukken op de een of andere manier zijn aangegeven

² Met de wijziging van de Wet bodembescherming in verband met het vervallen van de verplichting om advies aan te vragen over de reinigbaarheid van verontreinigde grond, worden de taken op het gebied van bodembescherming, bodembeheer en bodemsanering bij één uitvoeringsorganisatie onder gebracht. Daarmee is ook het opdrachtgeverschap weggehaald bij SCG en versnipperd over verschillende partijen.

Oplossingsrichting 8.2.2 Verbeterprogramma

- a samen met de brancheorganisaties en ketenpartners een verbeterprogramma uitwerken met als doel het vertrouwen in de kwaliteit van geleverde producten te vergroten;
- b verscherpen van toezicht en de handhaving op kritische momenten in de keten (risico-gestuurd);
- c bodemsignaal anoniem maken en kans op het beter benutten vergroten, zodat misstanden ook gemeld worden;
- d pakkans vergroten, impact verzwaren door de mogelijkheden om corrigerend en schorsend op te treden te vergroten (effect handhaving vergroten).

III.4 Sector Produceren en toepassen van bouwstoffen

Beschrijving

De sector produceren en toepassen van bouwstoffen is de grootste sector in de bodemketen. Een deel van de sector heeft overlap/ is identiek met de sector reinigen en toepassen van grond baggerspecie. Deze paragraaf is gericht op het maken en toepassen van primaire en secundaire bouwstoffen - niet zijnde grond en baggerspecie. Voor deze sector zijn met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- harmonisatie van eisen;
- registratie van toepassing van specifieke bouwstoffen.

Bevindingen

De omzet van partijen werkzaam binnen de sector produceren en toepassen is door FFact geschat op 2400 miljoen euro (Hopstaken, 2019). Ten opzichte van de andere sectoren ligt hier - gezien de omvang - het grootste financiële belang voor bedrijven werkzaam binnen het Kwalibo-stelsel.

Ervan uitgaande dat bouwmaterialen vooral toegepast worden, hebben bedrijven een financieel belang dat er zo min mogelijk aanvullende handelingen uitgevoerd hoeven te worden om toepassing mogelijk te maken. Dit betekent dat met het hergebruik van bouwmaterialen verdiend kan worden door het nuttig toe te passen, in plaats van deze te moeten reinigen, immobiliseren of storten.

Op basis van de uitgevoerde enquête (zie Bijlage IV.1, Algemene Vragen, vraag 4) volgt overigens dat voor deze sector het beeld over het functioneren van Kwalibo in deze sector redelijk tot goed is. 25% van de respondenten heeft een negatief oordeel, 30 % neutraal en 45 % een positief oordeel. Ook hier weer de opmerking dat wellicht bepaalde groepen onderwogen zijn, maar het beeld is wel dat er vanuit de Kwalibo-regelgeving hier relatief weinig mis gaat.

Het onderzoek naar ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen, uitgevoerd door RIVM (Swartjes, Kok, Vercuijsse, & Dekker, 2019), heeft de volgende uitkomst ten aanzien van de sector produceren en toepassen bouwstoffen:

- a fraude met vervoersdocumenten bij transport (dit valt overigens niet onder Kwalibo);
- b niet gescheiden houden van afvalstoffen/ grond tijdens transport (dit valt overigens niet onder Kwalibo).

Voor deze sector geldt dat al vele jaren wordt gewerkt aan het implementeren van de Bouwproducten verordening. Voor een aantal producteisen zoals constructieve veiligheid en brandveiligheid is dat inmiddels al gebeurd. Maar voor de milieuprestatie, lees de emissie van milieugevaarlijke stoffen naar bodem, water (grond en oppervlaktewater) en lucht (inclusief binnen lucht), moesten eerst nog meetmethoden worden ontwikkeld en worden vastgelegd in CEN normen. Inmiddels is dat vergevorderd. Het ontwerpnormen zijn gepubliceerd en via ringonderzoeken gevalideerd. Binnenkort worden de definitieve normen gepubliceerd. Dan resten er nog er nog drie stappen:

- 1 de Europese Commissie moet vaststellen in overleg met de lidstaten op welke manier de "milieuprestatie" van bouwproduct moet worden opgenomen in de CE verklaring die elk bouwproduct moet hebben. Dat kan variëren van een certificaat afgegeven door een certificerende instelling tot een fabrikant eigenverklaring.

- 2 de milieu meetnormen moeten worden opgenomen in de z'n 60 productnormen die er nu als zijn voor de implementatie CPR. Er moet dus voor al die normen een nieuwe versie worden opgesteld waarin nu ook milieuprestatie wordt meegenomen. Daarin moet ook punt 1 worden meegenomen;
- 3 de Europese commissie moet de aangepaste versie van de norm beoordelen en als die beoordeling positief is publiceren in de Europeaan Journal.

Het is moeilijk om in te schatten hoeveel tijd deze 3 stappen nog in beslag nemen. Maar aangezien het hele proces van beoordelen van normen momenteel stil ligt kan dit zeker nog 1 tot 3 jaren duren, misschien wel langer.

Conclusies: knelpunten en oplossingsrichtingen

De volgende knel- en aandachtspunten zijn geconstateerd op basis van de enquête en signalen specifiek uit deze sector:

- grondkwaliteit: niet transparant systeem van grondstromen of de kwaliteit van bouwstoffen onder BLR9335;
- Kwalibo is geen systeem dat civieltechnische eisen combineert met milieuhygiënische eisen. Dit vergroot de complexiteit voor veel actoren en leidt tot toepassingen van bouwstoffen die niet voldoen aan de gestelde milieueisen;
- beperkte meldplicht voor toepassen van bouwstoffen;
- mate van (deskundigheid van) controle en toezicht;
- registratie van specifieke groepen bouwstoffen (onder andere IBC bouwstoffen) vindt niet of niet correct plaats. Periodieke controle, toezicht en handhaving kan hierdoor niet uitgevoerd worden;
- vervallen KOMO-keur leidt tot verschil in gebruik producten;
- communicatie over en inzicht in de milieuhygiënische verklaringen van bouwstoffen tussen SBK de eindgebruiker/eigenaar van de bouwstoffen en het bevoegd gezag.

Door diverse actoren in deze sector is gewezen op het belang van wijzigingen in Europese wetgeving en de verplichting om deze wetgeving ook voor de Nederlandse markt te harmoniseren. Dit betekent dat op korte termijn producten uit andere Europese landen met andere milieuhygiënische verklaringen, zonder aanvullende eisen in Nederland toegepast kunnen worden. Vanuit deze sector is de zorg meegegeven dat onvoldoende duidelijk wat het effect is van deze Europese ontwikkelingen op het Kwalibo-stelsel. Daarnaast is in de interviews, werkgroepen en sectorgesprekken herhaaldelijk aangekaart dat circulariteit (hergebruik van materialen) in relatie tot de aanwezigheid van zogenaamde nieuwe of opkomende (zeer zorgwekkende) stoffen een punt van aandacht is binnen deze sector.

Gebaseerd op het voorgaande zijn voor deze sector met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- harmonisatie van eisen;
- registratie van toepassing van specifieke bouwstoffen.

Knelpunt 8.3.1 Harmonisatie van eisen

- Kwalibo richt zich op bodembescherming en vandaar dat in de normdocumenten eisen worden gesteld aan de milieuhygiënische kwaliteit van bouwstoffen en niet/beperkt aan de civieltechnische eigenschappen van bouwstoffen (m.u.v. CPR regelgeving);
- vervallen van keurmerken zoals het KOMO-keurmerk;
- de impact van (aankomende) Europese wetgeving op huidig stelsel;
- zorg om nieuwe stoffen of opkomende (zeer zorgwekkende) stoffen bij de productie en het toepassen van secundaire bouwstoffen.

Oplossingsrichting 8.3.1 Harmonisatie van eisen

Dit knelpunt is herkenbaar echter zonder op korte termijn een eenduidige oplossing voor handen te hebben. Harmonisatie van eisen is een langdurig traject waarbij alle actoren in het werkveld betrokken dienen te worden. Afstemming tussen schemabeheerders en beheerders van normen is nodig. Voorts spelen Nederlandse ontwikkelingen (Omgevingswet) de en Europese ontwikkelingen ten aanzien van certificering van eisen aan producten, een rol.

Knelpunt 8.3.2 Registratie van toepassing van specifieke bouwstoffen

- er is beperkte meldplicht voor toepassing van bouwstoffen, waardoor beperkte mogelijkheid op controle, toezicht of handhaving;
- de registratie van specifieke groepen bouwstoffen (onder andere IBC bouwstoffen) vindt niet of niet correct plaats waardoor periodieke controle, toezicht en handhaving niet goed uitgevoerd worden;
- toezicht en handhaving vindt niet/beperkt plaats doordat toepassing in objecten of in infrastructurele projecten niet bekend zijn of kennis ontbreekt.

Opmerking: het niet goed in beeld hebben van IBC-werken is gelegen in de meldplicht hiervan in de regelgeving van voor het Bbk (voor 2008). In de periode voor 2008 moesten IBC-werken gemeld worden aan het lokaal bevoegd gezag, evenwel veel van deze bevoegde gezagen kunnen hier vaak niets meer van terugvinden. Of het toentertijd niet goed gemeld is of dat de registratie onvoldoende was is niet duidelijk. Maar de IBC-werken na 2008 zijn in beginsel wel goed in beeld. Voorts is het beoogde toekomstig beleid onder de Omgevingswet dat er geen nieuwe IBC-werken meer zullen worden opgericht.

Oplossingsrichting 8.3.2 Registratie van toepassing van specifieke bouwstoffen

- a betere vastlegging van informatie over de toepassing van bouwstoffen en de hieraan gestelde eisen. Denk hierbij aan één systeem voor het melden van de toepassing van (specifieke) bouwstoffen en alle Kwalibo-erkenningen en milieuhygiënische verklaringen (zowel voor bedrijven, als persoonserkenningen, als bouwproducten, etc.) waardoor ketentoezicht uitgevoerd kan worden;
- b materialenpaspoort opzetten (zoals ook voorgesteld voor grondstromen, zie paragraaf 8.3) waardoor transparantie in de keten wordt geborgd.

Bij het eventueel verder uitwerken van deze oplossingsrichtingen is het voorts aan te bevelen om beoogde nieuwe regelgeving zoals benoemd in de Omgevingswet mee te nemen, hierbij specifiek te kijken naar het Aanvullingsbesluit bodem.

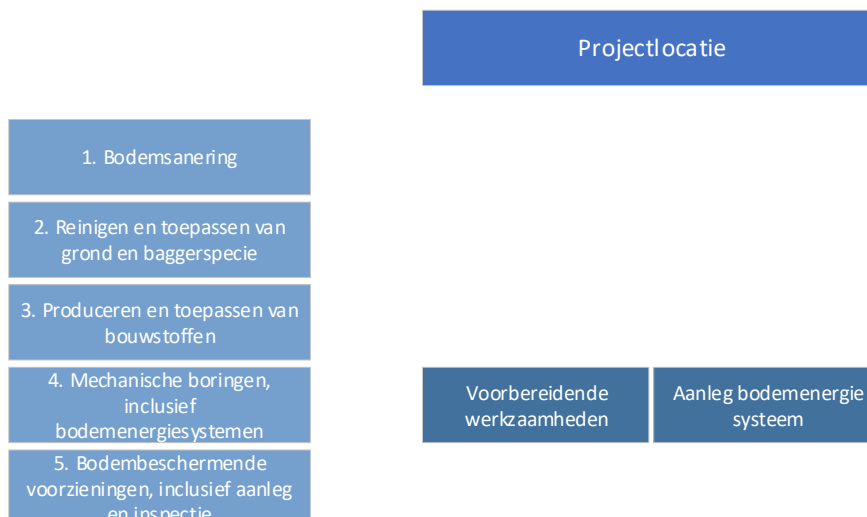
III.5 Sector Mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen

Beschrijving

De sector van mechanische boringen bevat activiteiten met betrekking tot werkzaamheden in het kader van het realiseren van bodemenergiesystemen bovengronds, bodemenergiesystemen ondergronds en het verrichten van overige mechanisch boringen in de bodem. Voor deze sector zijn met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- niet afdichten van scheidende lagen;
- onduidelijkheid over verantwoordelijkheden in de keten.

Afbeelding III.3 Mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen

Bevindingen

De omzet van partijen werkzaam binnen de sector mechanisch boren en energiesystemen is door FFact geschat op 800 miljoen euro (Hopstaken, 2019). Indien hier een mogelijkheid wordt gevonden om deze werkzaamheden zodanig uit te voeren dat geld bespaard kan worden (bijvoorbeeld in tijd of in materiaalkosten) zal een bedrijf geneigd kunnen zijn deze mogelijkheid te benutten. De grootste ontweken kosten zitten echter in de manier waarop het installeren en afwerken van de bodemenergiesystemen plaatsvindt.

Op basis van de uitgevoerde enquête (zie Bijlage IV.1, Algemene Vragen, vraag 4) is voor deze sector niet een heel duidelijk beeld te vormen over het functioneren van Kwalibo in deze sector. Het aantal respondenten is met 53 redelijk laag, en de meningen zijn verdeeld. Dit zal te maken hebben met het feit dat het een relatief jonge sector (bodemenergiesystemen) is die momenteel overigens vanwege de energietransitie sterk in opmars is, maar waar ook een relatief kleine groep van bedrijven bij betrokken is met een beperkt palet aan (Kwalibo) activiteiten.

Het onderzoek naar ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen, uitgevoerd door RIVM (Swartjes, Kok, Vercrujssse, & Dekker, 2019), heeft de volgende uitkomst ten aanzien van de sector mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen:

- onvoldoende detecteren en afdichten scheidende lagen ondergrond in geval van BRL 2100 (mechanisch boren) en/of BRL 11000 (toepassen bodemenergiesystemen) en BRL 6000-21 (artikel 18 Bbk).

Deze sector heeft sinds 2015 extra aandacht bij de ILT vanwege (gemelde) misstanden. Zogenaamde toezichtsignalen van de ILT bevestigen het beeld van een jonge sector waar nog het nodige in mis gaat: in 2017 waren er 51 bedrijven gecertificeerd voor het aanleggen van het ondergrondse deel van een bodemenergiesysteem; waarvan 31 voor de aanleg van gesloten bodemenergiesystemen. Tijdens inspectie door de ILT bij 12 van deze bedrijven werden bij 8 bedrijven relevante afwijkingen gevonden.

De belangrijkste knelpunten zijn het ontbreken van kennis bij de uitvoering, waardoor er schade aan het bodemsysteem wordt toegebracht, bijvoorbeeld het doorboren van afsluitbare lagen of lekkages, alsmede het werken zonder erkenning. Een aandachtspunt daarbij is dat er onderscheid is tussen bedrijven die erkenning hebben voor het uitvoeren van de boorwerkzaamheden en bedrijven die de technische installaties van de bodemenergiesystemen installeren. Ook zijn free-riders (niet erkende boorbedrijven) voor het mechanisch boren een belangrijk aandachtspunt.

In de kamerbrief van 30 januari 2019 geeft de staatssecretaris aan dat er binnen de sector in de afgelopen jaren het nodige is verbeterd (kennis, certificeringsgraad en inhuurmogelijkheden), maar dat er nog steeds aandachtspunten zijn. Er wordt daarbij enerzijds ingezet op aanscherping van het melden bij gemeenten en toezicht door omgevingsdiensten, en anderzijds op samenwerking in de keten. In een eerdere kamerbrief, van 24 september 2018, is gewezen op de risico's gerelateerd aan het verkeerd gebruik van vloeistoffen in de bodemenergiesystemen; tezamen met de sector wordt gekeken naar "best practises".

Conclusie: knelpunten en oplossingsrichtingen

De volgende knel- en aandachtspunten zijn geconstateerd op basis van de enquête:

- mate van (deskundigheid van) controle en toezicht;
- afdichting van scheidende lagen/ doorboren van ondoordringbare lagen;
- kwaliteit, volledigheid en deskundigheid van uitvoering;

Daarnaast zijn de volgende knel- en aandachtspunten binnen de sector mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen geconstateerd op basis van de interviews, werkgroepen en sectorgesprekken ¹:

- Wrijving en discussies tussen betrokken actoren. Dit kan op meerdere vlakken zijn, bijvoorbeeld tussen opdrachtgever en vergunningsverlener/handhaver of tussen handhavende diensten en CI's; en,

¹ Alleen die punten zijn opgenomen die niet reeds uit de enquête of in eerdere hoofdstukken op de een of andere manier zijn aangegeven

- de opdrachtgever voor het uitvoeren van mechanische boringen, is vaak een andere organisatie dan de uiteindelijke eigenaar of technisch beheerder van het bodemenergiesysteem. Goede kwaliteit is niet geborgd met de uiteindelijke actor die er het meest baat bij heeft.

Opgemerkt wordt nog dat een belangrijk onderscheid tussen de sectoren bodemenergie en bodembescherming en de overige sectoren is, dat ongewenste situaties (verontreiniging van het grondwater en bedreiging drinkwater) niet direct zichtbaar zijn, maar pas (veel) later aan het licht komen door niet functionerende systemen of verontreinigingen in de bodem.

Gebaseerd op het voorgaande zijn voor deze sector met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- niet afdichten van scheidende lagen;
- onduidelijkheid over verantwoordelijkheden in de keten.

Knelpunt 8.4.1 Niet afdichten van scheidende lagen

Het doorboren van ondoordringbare lagen, zonder deze op een correcte wijze af te dichten.

Oplossingsrichting 8.4.1 Aanpassing normdocumenten, melding en invoeren “where-abouts”

- a normdocumenten aanpassen bijvoorbeeld met technische oplossingen voor het vooraf vaststellen van ondoordringbare lagen en achteraf vastleggen van aanbrengen afdichting en/of het meer laten uitvoeren van controles door CI's;
- b melden van booractiviteiten in 'gevoelige' gebieden waardoor lokaal/ regionaal beter of meer toezicht en handhaving kan plaatsvinden (vergroten naleefgedrag door grotere pakkans);
- c inzet van where-abouts, gericht op risico's in de keten (focus op veldwerkzaamheden).

Knelpunt 8.4.2 Niet duidelijk wie verantwoordelijk is in deze keten

In dit werkveld worden erkende werkzaamheden veelal in onderaanneming verricht door een bodemintermediair. Voor andere actoren in de keten is onvoldoende duidelijk wie verantwoordelijk is taken, processen en de kwaliteit voor de werkzaamheden.

Oplossingsrichting 8.4.2 Niet duidelijk wie verantwoordelijke is in deze keten

- a bezien in hoeverre in de normdocumenten aanpassingen gedaan kunnen worden waardoor de keten meer betrokken wordt bij de borging van processen (vooraf, tijdens en achteraf);
- b specifieke voorlichting gericht op de verschillende partijen in de keten zoals projectontwikkelaars, aannemers, installateurs, etc. Met name richting opdracht gevende partijen is hier aandacht voor nodig.

III.6 Sector Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie

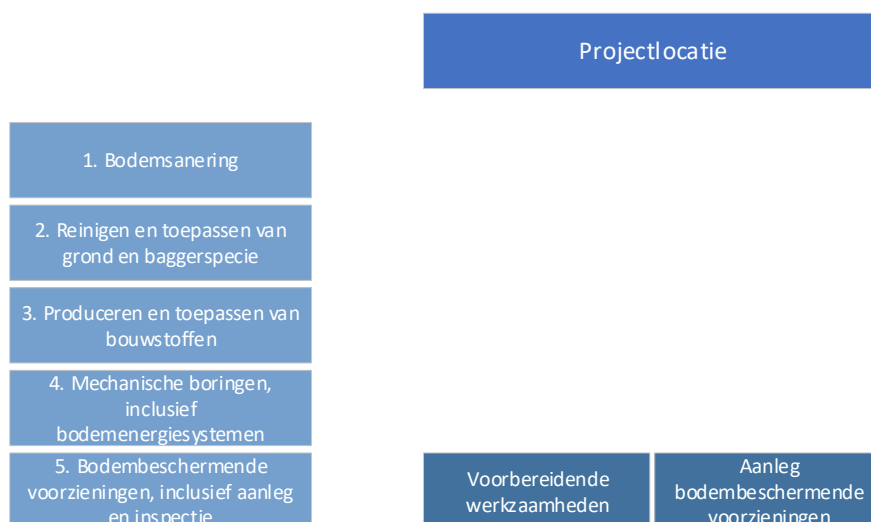
Beschrijving

Bodembeschermende voorzieningen zijn constructies met als doel het doordringen van bodembedreigende stoffen naar de bodem tegen te gaan. Deze voorzieningen moeten altijd in combinatie met de daarbij behorende maatregelen worden toegepast. Onder bodembeschermende voorzieningen worden onder andere vloeistofdichte vloeren en verhardingen, vloeistofkerende vloeren, lekbakken en opvangbassins gerekend. De inspectie van vloeistofdichte vloeren en verhardingen mag alleen worden uitgevoerd door een op grond van het Bbk erkende persoon of instantie. Dit geldt ook voor de aanleg van bodembeschermende voorzieningen bij tankplaatsen.

Gebaseerd op het voorgaande zijn voor deze sector met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend:

- de verwijzing tussen wetten matcht niet;
- signalen van activiteiten door free riders.

Afbeelding III.4 Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie

Bevindingen

De omzet van partijen werkzaam binnen de sector bodembeschermende voorzieningen is door FFact geschat op 150 miljoen euro (Hopstaken, 2019). Indien hier een mogelijkheid wordt gevonden om deze onderzoeken zodanig uit te voeren dat geld bespaard kan worden, of waarmee bodembescherming uitgevoerd kan worden tegen een lagere kostprijs/ niet nodig zal zijn, zal een bedrijf geneigd zijn de mogelijkheid te benutten. Kostenbesparingen voor de intermediair zijn daarnaast te vinden in het type bodembeschermende voorziening dat wordt gekozen en de wijze van onderhoud aan de bodembeschermende voorziening.

In de uitgevoerde enquête (zie Bijlage IV.1, Algemene Vragen, vraag 4) zijn een aantal activiteiten benoemd die geschaard kunnen worden tot deze sector: inspecties van bodembeschermende maatregelen, maar ook bv. het keuren van tanks en leidingen. Uit de response komt een redelijk positief beeld naar voren, waarbij opgemerkt dat toezichthoudende partijen onderwogen zijn.

Het onderzoek naar ongewenste gebeurtenissen in de bodemketen, uitgevoerd door RIVM (Swartjes, Kok, Vercrujssse, & Dekker, 2019), heeft de volgende uitkomst ten aanzien van de sector bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie:

- verkeerd of geen gebruik maken van steekbus (vluchtige stoffen) (artikel 18 Bbk).

Opgemerkt wordt dat dit niet een sectorspecifiek knelpunt is, maar een generiek knelpunt dat in meer sectoren terugkomt. Overige werkzaamheden vormden geen onderdeel van het onderzoek door RIVM. Risico's ten aanzien van het milieu komen voor deze sector voort uit bijvoorbeeld lekkende ondergrondse tanks of slecht functionerende bodembeschermende voorzieningen.

Naast deze bevindingen, is er een aandachtspunt aangedragen ten aanzien van bodembescherming en de koppeling tussen Kwalibo en andere wet- en regelgeving die naar Kwalibo verwijst. Een hiervan is het Activiteitenbesluit art. 1.8 in relatie tot het Bbk art. 15. Het Activiteitenbesluit art. 1.8 stelt: "Indien bij of krachtens dit besluit is bepaald dat een daarbij aangegeven maatregel ter bescherming van het milieu moet worden toegepast kan een andere maatregel worden toegepast indien het bevoegd gezag heeft beslist dat met die maatregel ten minste een gelijkwaardig niveau van bescherming van het milieu wordt bereikt". Dit betekent dat volgens het Activiteitenbesluit een erkende werkzaamheid ook zonder erkenning mag worden uitgevoerd als het bevoegd gezag deze als gelijkwaardig beoordeeld. Volgens het Bbk art. 15 is het echter verboden om werkzaamheden uit te voeren zonder gevraagde erkenning.

Deze situatie komt bijvoorbeeld voor bij de aanleg van een vloestofdichte vloer of verharding bij tankplaatsen. Volgens de Activiteitenregeling art. 3.25 lid 2, dient de vloestofdichte vloer aangelegd te worden overeenkomstig het daartoe krachtens het in het Bbk aangewezen normdocument door een bedrijf, dat daartoe beschikt over een erkenning op grond van dat besluit. Een aanleg van een vloestofdichte vloer door een 'erkende aannemer' is duurder dan wanneer deze door een 'reguliere aannemer' wordt aangelegd, waarna een inspectie op vloestofdichtheid uitgevoerd wordt en na goedkeuring daarvoor een verklaring van vloestofdichte voorziening wordt afgegeven. Bevoegde gezagen geven wel eens goedkeuring voor deze werkwijze zonder te beseffen dat het Bbk dit niet toestaat. Erkende werkzaamheden kunnen zonder erkenning uitgevoerd worden met toestemming van het bevoegd gezag vanuit andere wet- en regelgeving die naar Kwalibo verwijst, omdat er in die andere wet- en regelgeving geen verbod is ingesteld voor het uitvoeren van werkzaamheden zonder daartoe verleende erkenning.

Een belangrijk onderscheid tussen de sectoren bodembeschermende voorzieningen en aanleg energiesystemen enerzijds en de overige sectoren anderzijds is, dat ongewenste situaties niet direct zichtbaar zijn, maar pas aan het licht komen door niet functionerende systemen of bij de aanwezigheid van verontreinigen in de bodem. In gesprekken is aangedragen dat deze sector een gesloten wereld is met dominantie van de leveranciers. Verder is vanuit de branche aangedragen dat werkzaamheden worden uitgevoerd door bedrijven zonder erkenning (free-riders). Duidelijke concrete voorbeelden met details zoals bedrijfsnamen of locaties zijn niet gegeven.

Tot slot wordt nog opgemerkt dat tijdens de gevoerde gesprekken er is opgemerkt dat er in het kader van bodembeheer er een aantal zaken wellicht te weinig aandacht krijgen, zoals bijvoorbeeld de beoordeling van rioolstelsels of inspectie van oude IBC-toepassingen.

Conclusie: knelpunten en oplossingsrichtingen

De volgende generieke knelpunten en risico's zijn geconstateerd op basis van de enquête:

- aanpassing protocollen/ normdocumenten;
- gebaseerd op het voorgaande zijn voor deze sector met name de volgende knelpunten en oplossingsrichtingen geformuleerd als meest onderscheidend;
- de verwijzing tussen wetten matcht niet;
- signalen van activiteiten door free riders.

Knelpunt 8.5.1 Verwijzingen tussen wetten matcht niet

Maatregelen ter bescherming van de bodem zijn zowel in Kwalibo als in andere wet- en regelgeving geborgd, die naar Kwalibo verwijst, maar niet verplicht stelt. Een voorbeeld hiervan is het Activiteitenbesluit art. 1.8 in relatie tot het Bbk art. 15. In het betreffende artikel 1.8 is vastgelegd dat een erkende werkzaamheid ook zonder erkenning mag worden uitgevoerd als het bevoegd gezag deze als gelijkwaardig beoordeeld. Volgens het Bbk art. 15 is het echter verboden om werkzaamheden uit te voeren zonder gevraagde erkenning.

Oplossingsrichting 8.5.1 Verwijzingen tussen wetten matcht niet

Synchronisatie of harmonisatie van regelgeving

Knelpunt 8.5.2 Signalen van activiteiten door free-riders

Meldingen vanuit het werkveld dat werkzaamheden door niet erkende bedrijven worden verricht. Betreffende meldingen zijn echter niet concreet genoeg om handhavend te kunnen optreden.

Oplossingsrichting 8.5.2 Signalen van activiteiten door free-riders

- bodemsignaal (meldsysteem) anoniem maken zodat handhaving beter uitgevoerd kan worden;
- controle, toezicht en handhaving bij aanleg van bodembeschermende voorzieningen vergroten;
- inzet van where-abouts, gericht op risico's in de keten.

Als specifiek aandachtspunt is nog genoemd de zorg omtrent inspecties van bijvoorbeeld rioolstelsels en oude IBC voorzieningen.

IV

BIJLAGE: RESULTATEN ENQUÊTE

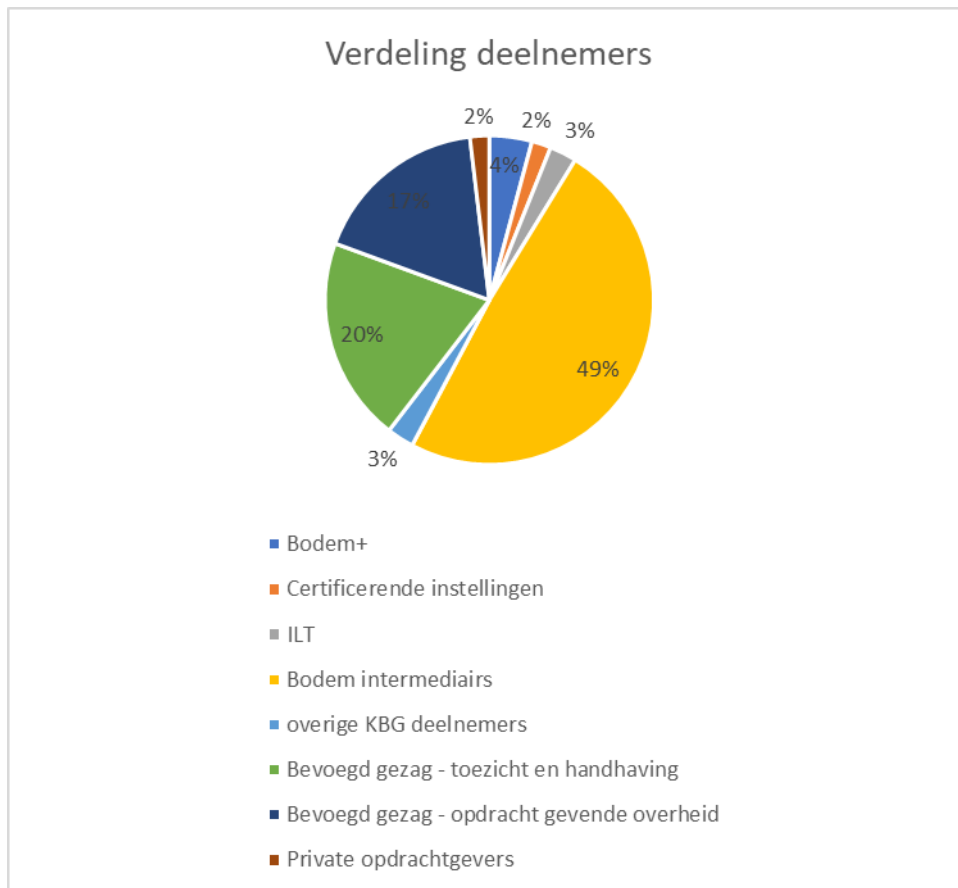
In totaal zijn voor de beleidsevaluatie Kwalibo enquêtes uitgestuurd naar 8 verschillende doelgroepen. Hiervoor is o.a. gebruik gemaakt van het adressen bestand van Bodem+. Daarnaast zijn enquêtes verspreid vanuit aparte contactpersonen aan Bodem+, aan ILT en aan private opdrachtgevers. In totaal zijn daarmee minstens 3.000 enquête verzoeken uitgestuurd. Hiervan zijn echter een ruim aantal niet angekommen om de volgende redenen: mailadressen uit het mail bestand waren algemene "info@..." mailadressen, mailadressen waren niet meer geldig, de aangeschreven persoon was niet langer werkzaam binnen de bodemsector of de aangeschreven persoon was met verlof. Hoeveel personen de enquête daadwerkelijk ontvangen hebben is daarom niet in kaart te brengen.

De enquête bestaat uit een deel vragen gericht op de kenmerken van de deelnemer, algemene vragen ten aanzien van Kwalibo en specifieke vragen ten aanzien van de werkzaamheden van de doelgroep van de deelnemer. In totaal hebben 263 mensen de enquête geopend. Een deel hiervan is vroegtijdig gestopt met het beantwoorden van de vragen, of heeft niet alle vragen ingevuld aangezien sommige vragen niet verplicht waren om in te vullen. 107 vragenlijsten zijn volledig ingevuld. Vanuit de doelgroep bodemintermediairs was de respons, met 49 %, het grootst.

Tabel IV.1 Deelnemers aan de enquête

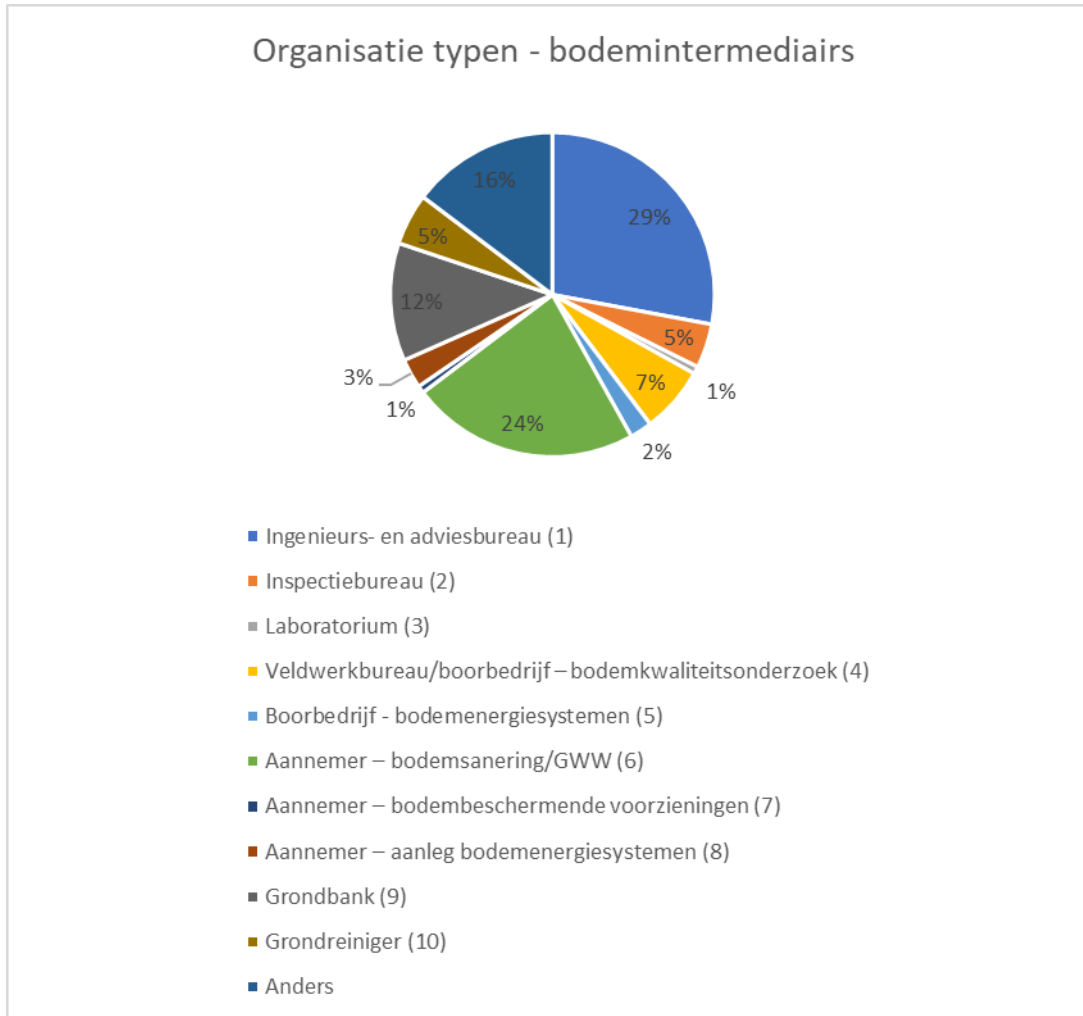
	volledig	gedeeltelijk	totaal
bodem+	7	4	11
certificerende instellingen	3	2	5
ILT	5	2	7
bodem intermediairs	45	84	129
overige KBG deelnemers	3	4	7
bevoegd gezag - toezicht en handhaving	25	28	53
bevoegd gezag - opdracht gevende overheid	17	29	46
private opdrachtgevers	2	3	5
Totaal	107	156	263

Afbeelding IV.1 Verdeling steekproef

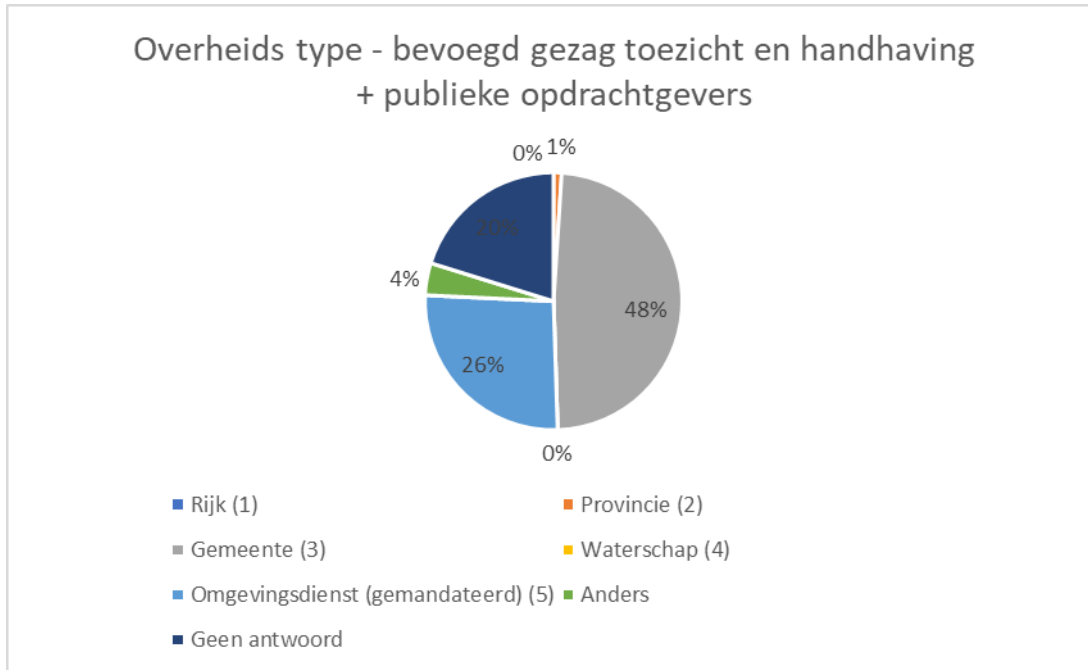
In alle enquêtes is gevraagd naar naam, functie, organisatie en contactinformatie van de deelnemer. De werkzaamheden van de bedrijven van de deelnemers verschillen, waardoor de terreinen waarop de deelnemers in aanmerking komen met de Kwalibo regelgeving uiteen loopt.

Onder de deelnemers aan de enquête - uit de doelgroep bodemintermediairs - was het grootste deel werkzaam bij een ingenieurs- en adviesbureau, of voor een bodemsanering/GWW bedrijf.

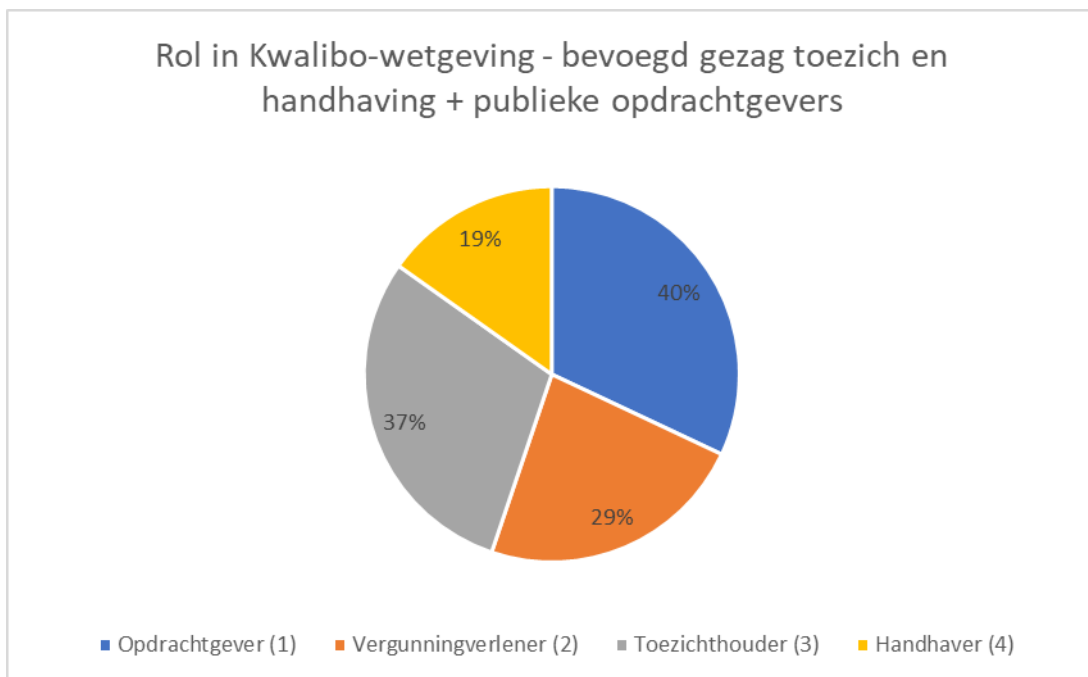

Vanuit de publieke doelgroepen, was bijna 50 % van de deelnemers werkzaam voor een gemeente, waarbij het grootste deel in de rol van opdrachtgever betrokken is bij de uitvoering van aan Kwalibo gerelateerde werkzaamheden.

Afbeelding IV.3 Overheidstype

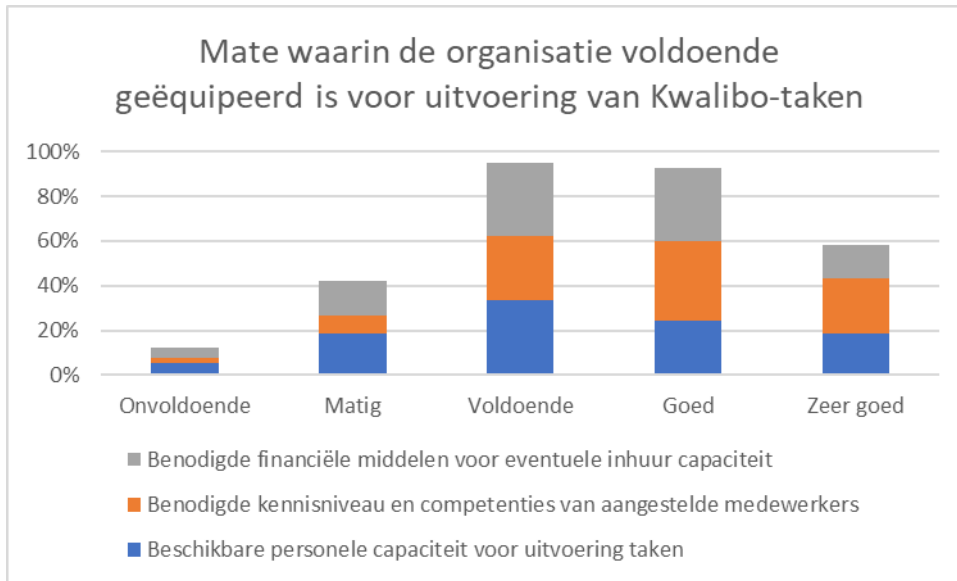
Afbeelding IV.4 Rol in Kwalibo

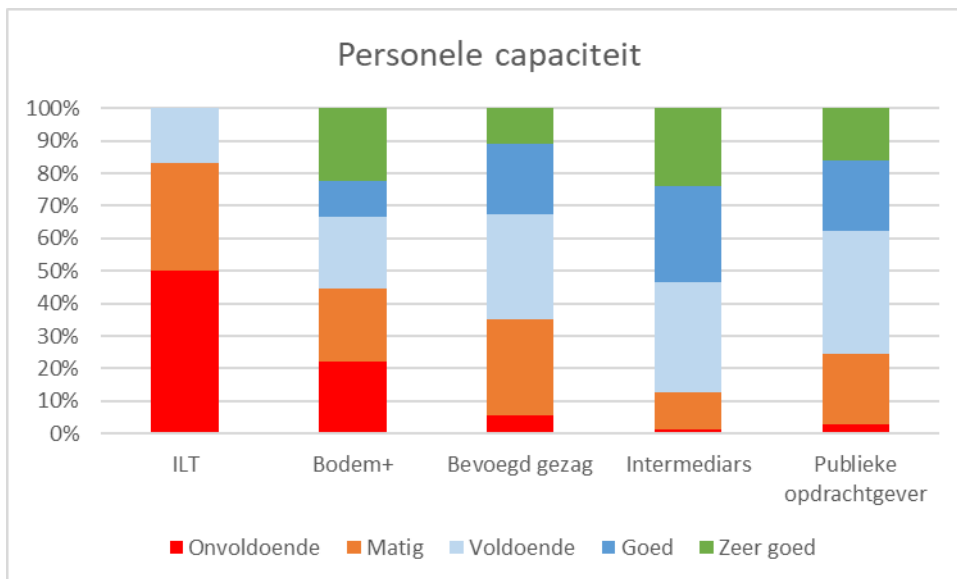
Een volgende vraag gericht op de kenmerken van de deelnemer, was gericht op de mate waarin de organisatie van de deelnemer voldoende geëquipeerd was om de Kwalibo-regeling uit te voeren, gelet op verschillende aspecten¹. Onderstaande grafiek toont dat 13 % van de ondervraagden van mening is dat er een matige personele capaciteit beschikbaar is voor de uitvoering van Kwalibo-taken.

¹ Alleen gesteld aan doelgroepen ILT, bodemintermediairs, bevoegd gezag toezicht en handhaving, publieke opdrachtgevers en Bodem+

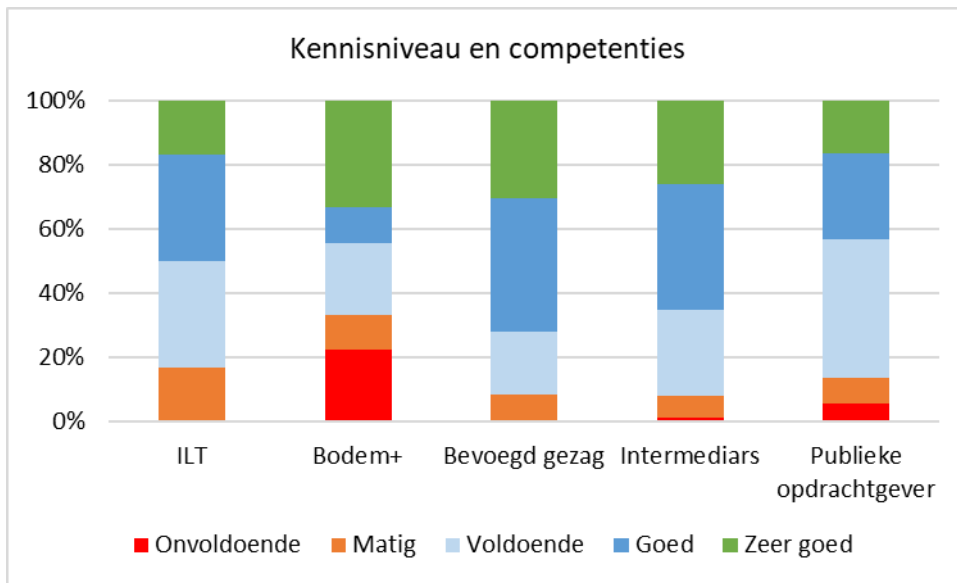
Afbeelding IV.5 Mate voldoende geëquipeerd (Financiële middelen N=162, Kennisniveau en competenties N=177, Personele capaciteit N=177)

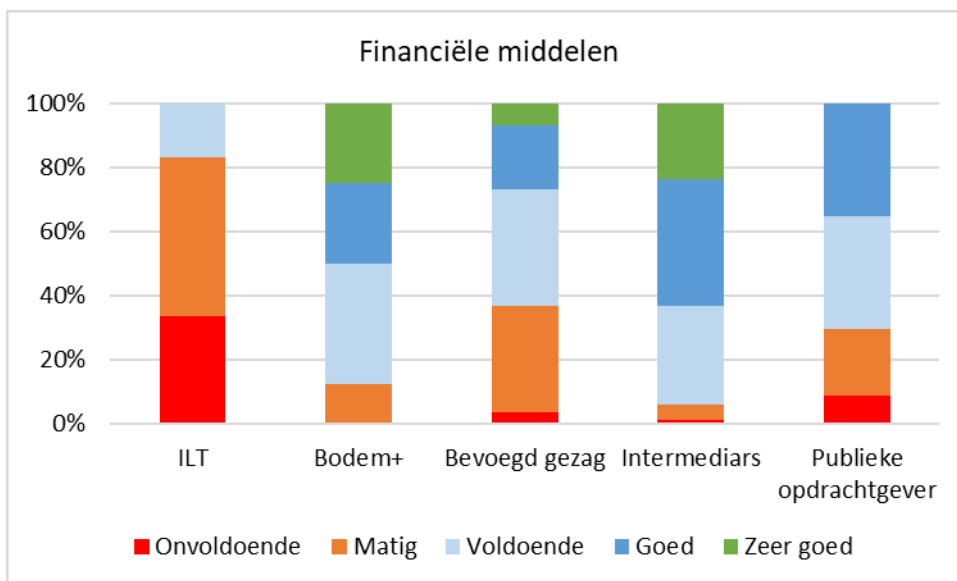
Afbeelding IV.6 Mate voldoende geëquipeerd / personele capaciteit per doelgroep (ILT N=6, Bodem+ N=9, Bevoegd gezag N=37, Intermediars N=88, Publieke opdrachtgever N=37)

Afbeelding IV.7 Mate voldoende geëquipeerd / kennisniveau en competenties per doelgroep (ILT N=6, Bodem+ N=9, Bevoegd gezag N=36, Intermediairs N=89, Publieke opdrachtgever N=37)

Afbeelding IV.8 Mate voldoende geëquipeerd / financiële middelen per doelgroep (ILT N=6, Bodem+ N=8, Bevoegd gezag N=30, Intermediairs N=84, Publieke opdrachtgever N=34)

IV.1 Algemene vragen

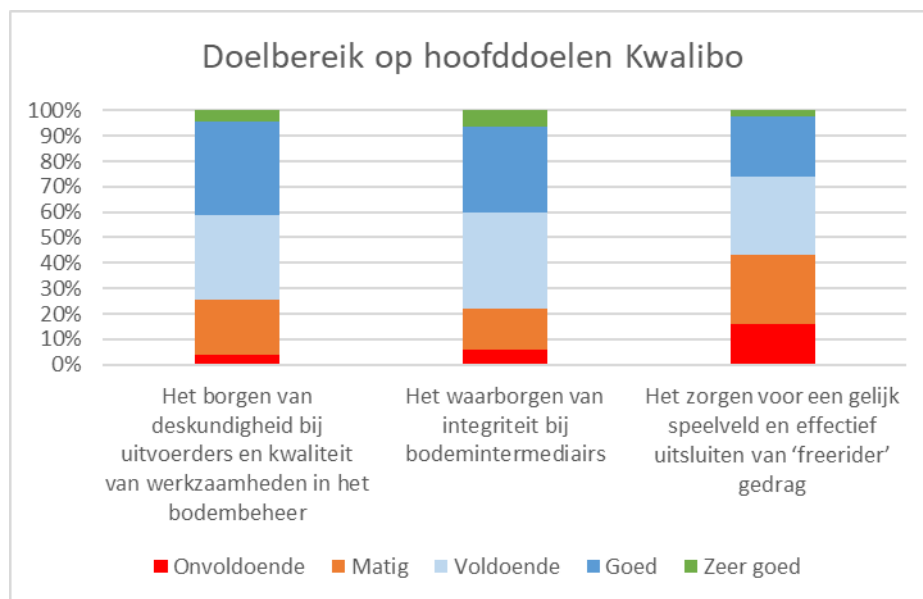
De Algemene vragen zijn aan alle deelnemers van de verschillende enquêtes gesteld. De verschillende vragenlijsten zijn in totaal door 263 personen geopend, door 107 personen volledig ingevuld en door 156 personen gedeeltelijk. Voor de vragen ten aanzien van het doelbereik van Kwalibo is tevens inzichtelijk gemaakt hoe dit beoordeeld wordt door de verschillende doelgroepen.

- 1 in de Nota van Toelichting bij het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer van 2006, beter bekend als Besluit Kwalibo (dat per 1 januari 2008 is opgegaan in Hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit) is een aantal hoofddoelen geformuleerd. In welke mate is anno 2019 naar uw mening voldaan aan deze hoofddoelstellingen?

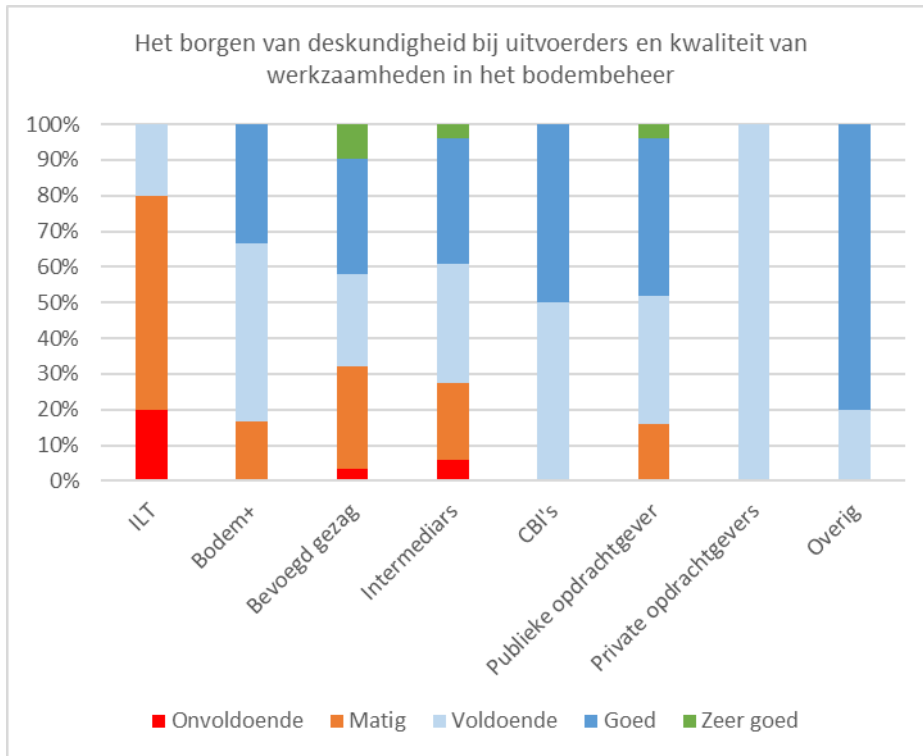
Tabel IV.2 Antwoord op vraag 1

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeergoed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
het borgen van deskundigheid bij uitvoerders en kwaliteit van werkzaamheden in het bodembeheer	5	28	43	47	6	10	4	120
het waarborgen van integriteit bij bodemintermediairs	7	20	47	42	8	15	4	120
het zorgen voor een gelijk speelveld en effectief uitsluiten van 'free-rider' gedrag	20	35	39	30	3	12	4	120

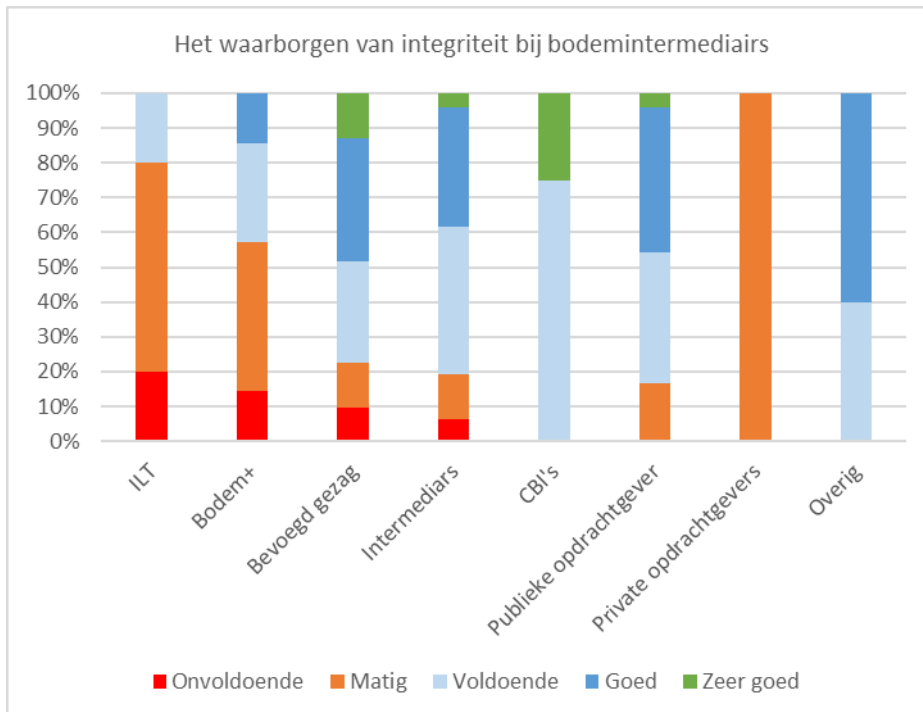
Afbeelding IV.9 Doelbereik hoofddoelen Kwalibo - alle doelgroepen (Borgen van deskundigheid N=129, Waarborgen integriteit N=124, Zorgen voor een gelijk speelveld n=127)

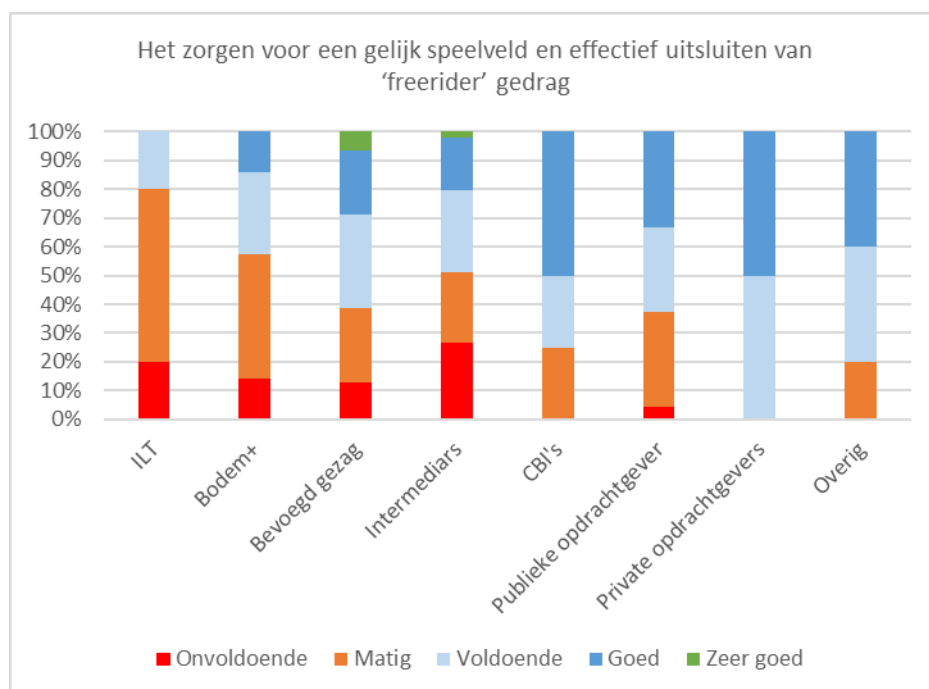
Afbeelding IV.10 Doelbereik borgen van deskundigheid / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=6, Bevoegd gezag N=31, Intermediairs N=51, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=25, Private opdrachtgever N=2, Overig N=5)

Afbeelding IV.11 Doelbereik waarborgen integriteit / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=31, Intermediairs N=47, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=24, Private opdrachtgever N=2, Overig N=5)

Afbeelding IV.12 Doelbereik uitsluiten van free-riders / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=31, Intermediairs N=49, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=24, Private opdrachtgever N=2, Overig N=5)

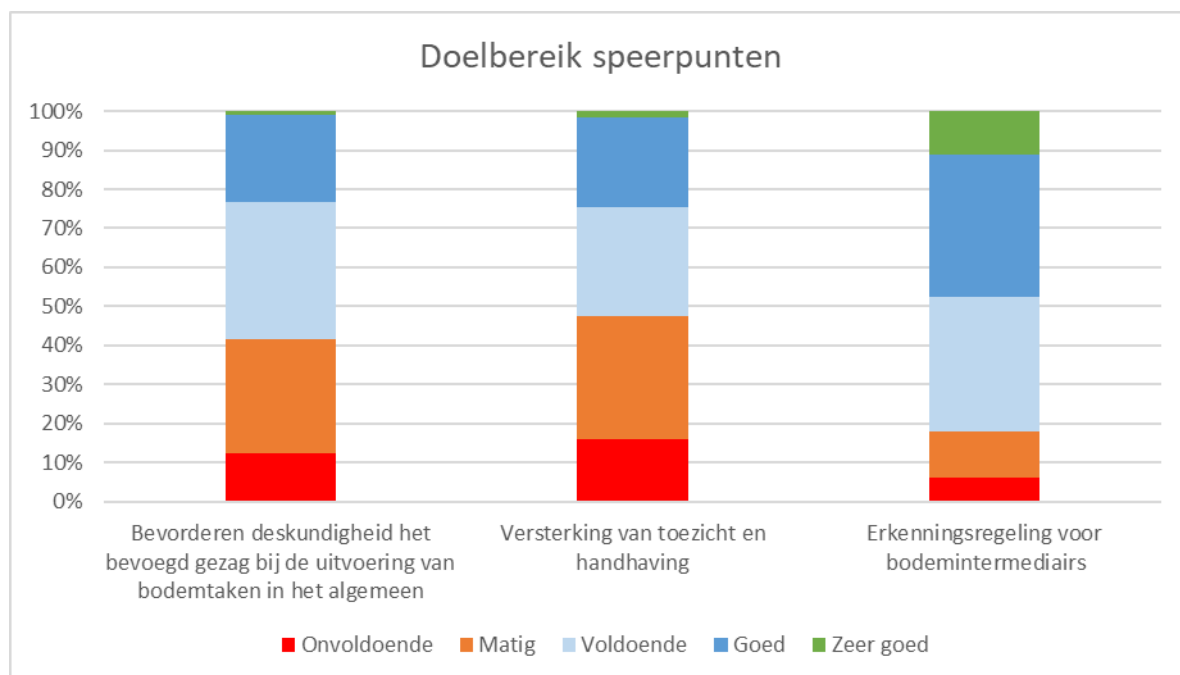
2 Kwalibo staat voor kwaliteitsborging in het bodembeheer. Het is één van de maatregelen om het bodembeheer te verbeteren. Kwalibo kent drie speerpunten. In welke mate zijn deze speerpunten naar uw mening anno 2019 met succes geïmplementeerd?

Tabel IV.3 Antwoord op vraag 2

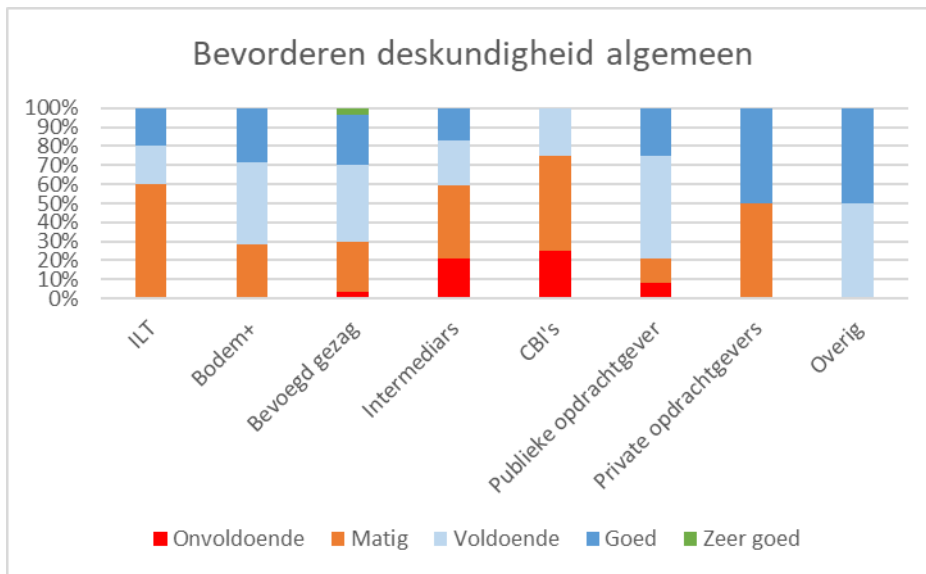
	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
bevorderen deskundigheid het bevoegd gezag bij de uitvoering van bodemtaken in het algemeen	15	35	42	27	1	18	5	120
bevorderen deskundigheid het bevoegd gezag bij de uitvoering van bodemtaken door provincie	13	30	32	21	3	39	5	120
bevorderen deskundigheid het bevoegd gezag bij de uitvoering van bodemtaken door gemeente	23	44	31	17	2	21	5	120

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
bevorderen deskundigheid het bevoegd gezag bij de uitvoering van bodemtaken door waterschappen	12	26	18	11	4	67	5	120
bevorderen deskundigheid het bevoegd gezag bij de uitvoering van bodemtaken door omgevingsdienst	10	25	42	39	6	16	5	120
versterking van toezicht en handhaving	20	40	35	29	2	12	5	120
erkenningsregeling voor bodemintermediairs	7	14	40	42	13	22	5	120

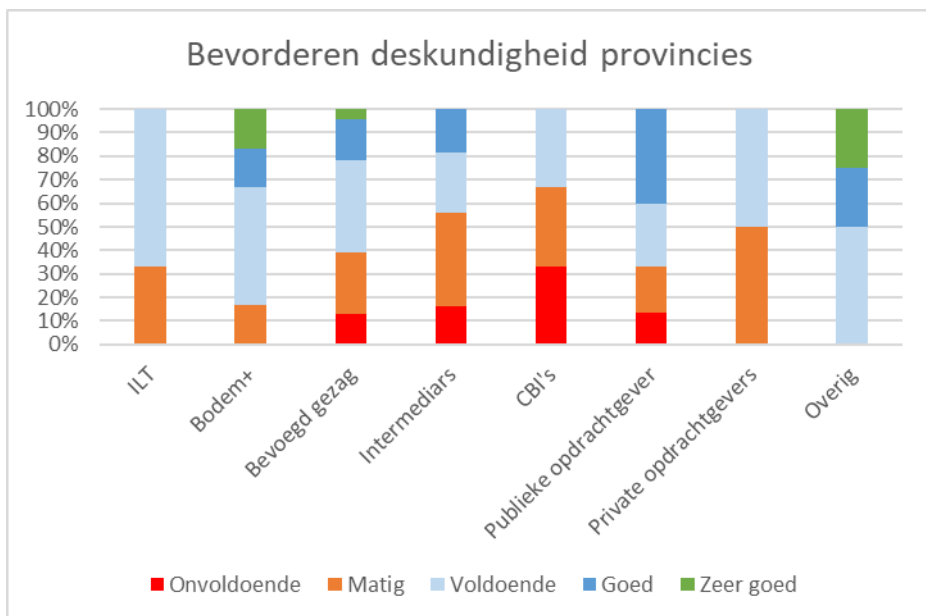
Afbeelding IV.13 Doelbereik speerpunten Kwalibo - alle doelgroepen (Bevorderen deskundigheid N=120, Versterking toezicht en handhaving N=126, Erkenningsregeling N=116)

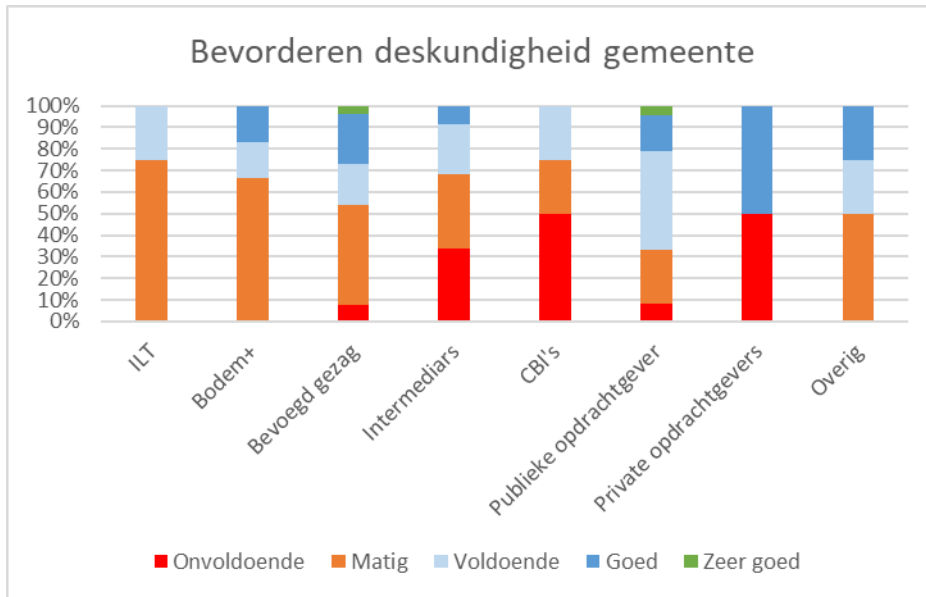
Afbeelding IV.14 Doelbereik deskundigheid algemeen / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=27, Intermediairs N=47, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=24, Private opdrachtgever N=2, Overig N=4)

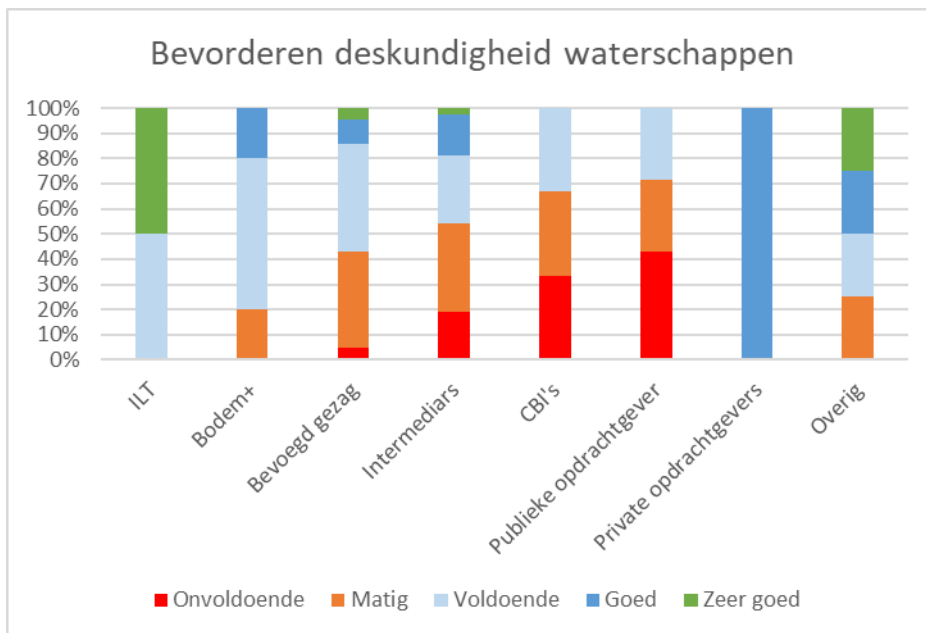
Afbeelding IV.15 Doelbereik deskundigheid provincies / per doelgroep (ILT N=3, Bodem+ N=6, Bevoegd gezag N=23, Intermediairs N=43, CBI's N=3, Publieke opdrachtgever N=215, Private opdrachtgever N=2, Overig N=4)

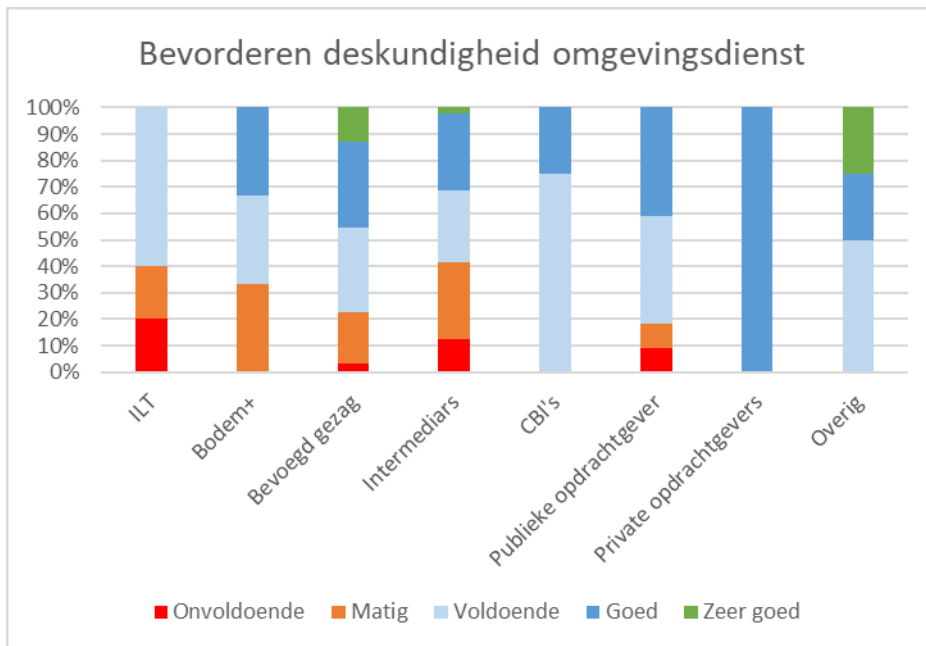
Afbeelding IV.16 Doelbereik deskundigheid gemeente / per doelgroep (ILT n=4, Bodem+ N=6, Bevoegd gezag N=26, Intermediairs N=47, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=24, Private opdrachtgever N=2, Overig N=4)

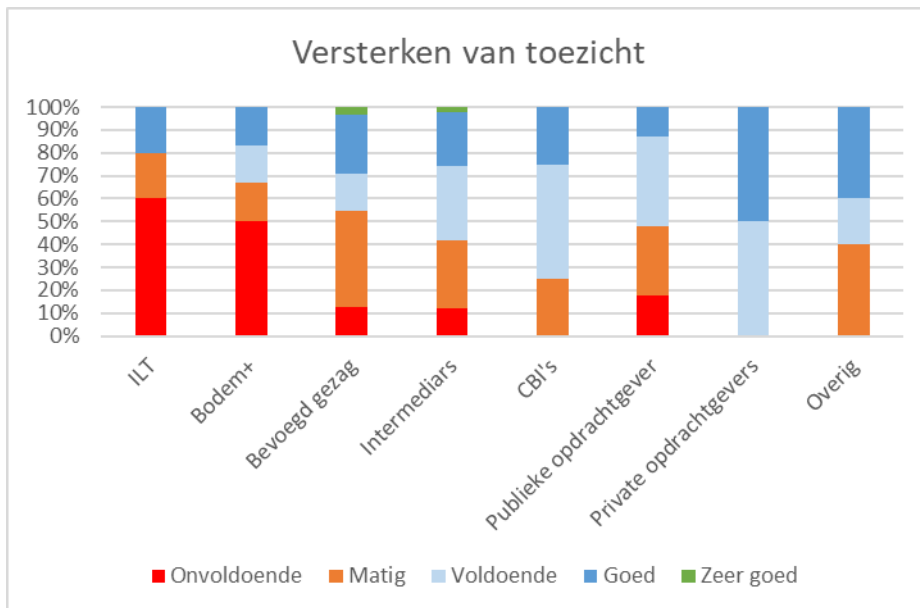
Afbeelding IV.17 Doelbereik deskundigheid waterschappen / per doelgroep (ILT N=2, Bodem+ N=5, Bevoegd gezag N=21, Intermediairs N=37, CBI's N=3, Publieke opdrachtgever N=27, Private opdrachtgever N=1, Overig N=4)

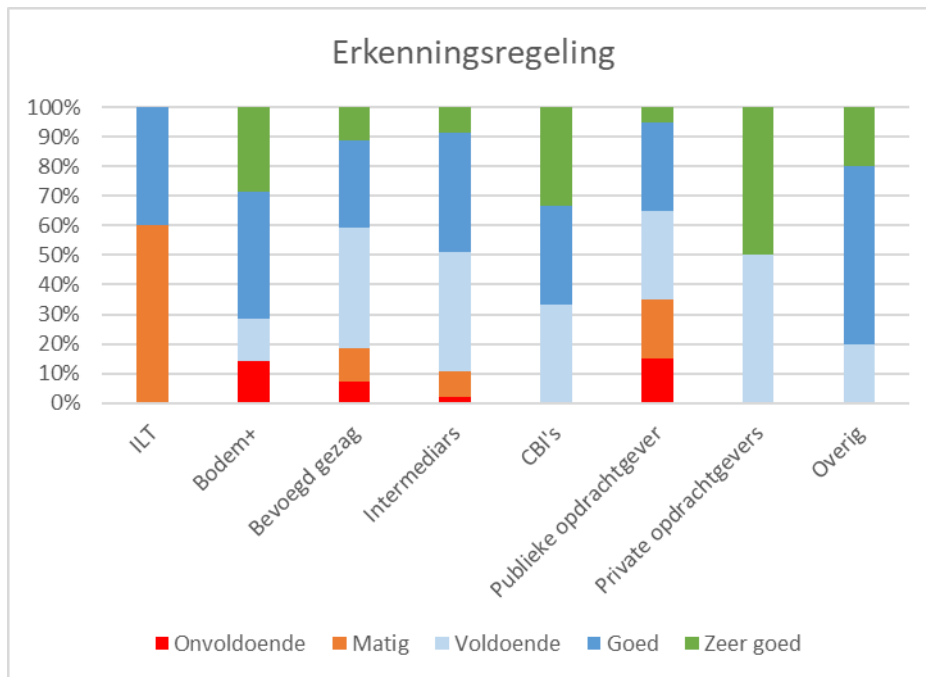
Afbeelding IV.18 Doelbereik deskundigheid omgevingsdienst / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=6, Bevoegd gezag N=31, Intermediairs N=48, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=22, Private opdrachtgever N=2, Overig N=4)

Afbeelding IV.19 Doelbereik versterken van toezicht / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=6, Bevoegd gezag N=31, Intermediairs N=50, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=23, Private opdrachtgever N=2, Overig N=5)

Afbeelding IV.20 Doelbereik erkenningsregeling (ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=27, Intermediairs N=47, CBI's N=3, Publieke opdrachtgever N=20, Private opdrachtgever N=2, Overig N=5)

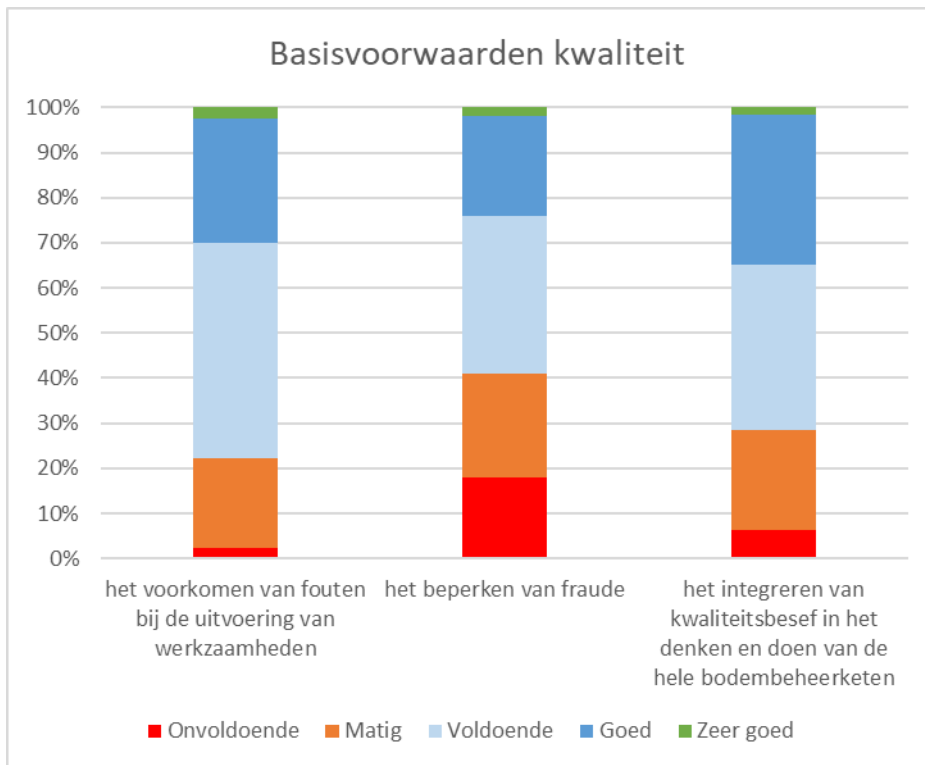

3 Voor een structurele verbetering van de kwaliteit van de uitvoering dient aan een aantal basisvoorwaarden te worden voldaan. In welke mate draagt Kwalibo succesvol bij aan:

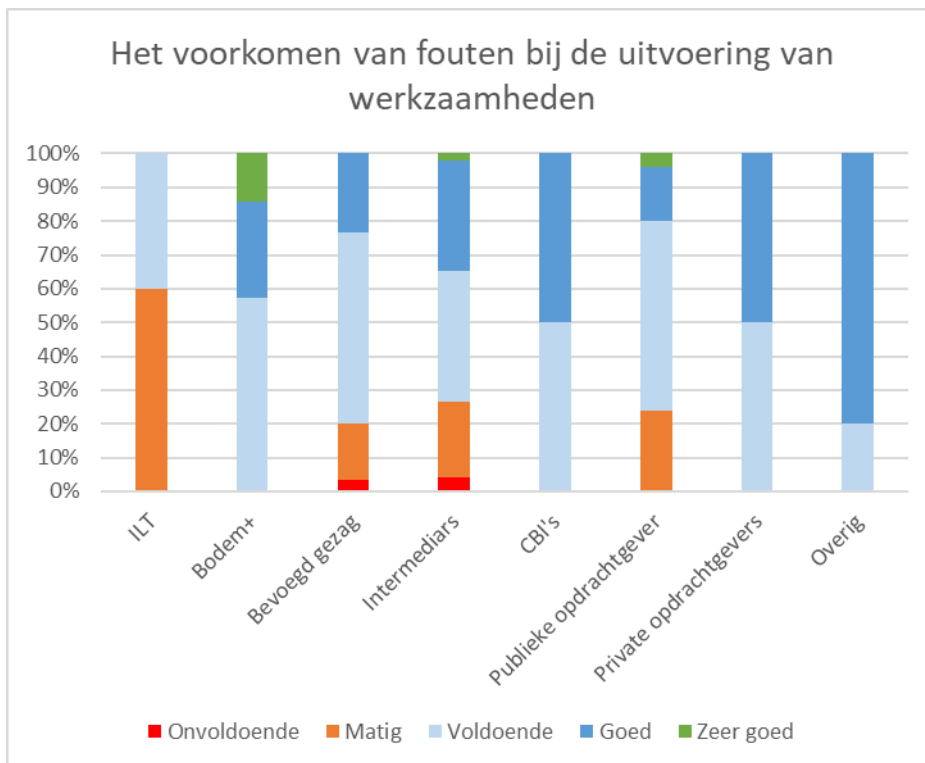
Tabel IV.4 Antwoord op vraag 3

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
het voorkomen van fouten bij de uitvoering van werkzaamheden	3	25	60	35	3	11	6	120
het beperken van fraude	20	26	39	25	2	25	6	120
het integreren van kwaliteitsbesef in het denken en doen van de hele bodembeheerketen	8	28	46	42	2	11	6	120

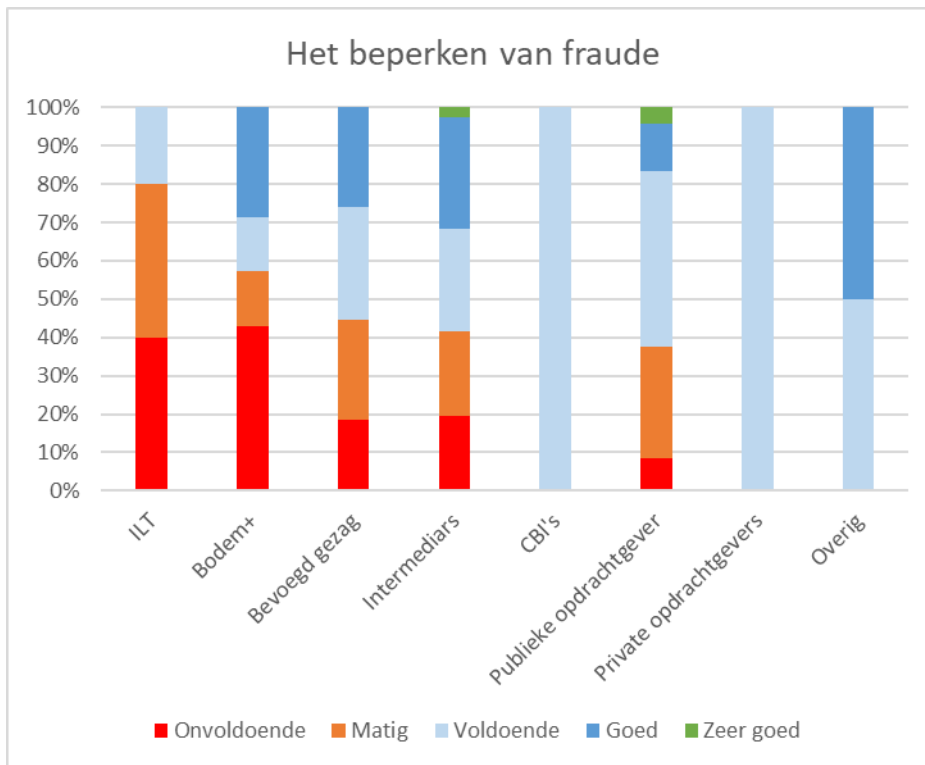
Afbeelding IV.21 Doelbereik basisvoorwaarden uitvoeringskwaliteit - alle doelgroepen (Voorkomen van fouten in de uitvoering N=126, Beperken van fraude N=112, Integreren van kwaliteitsbesef N=126)

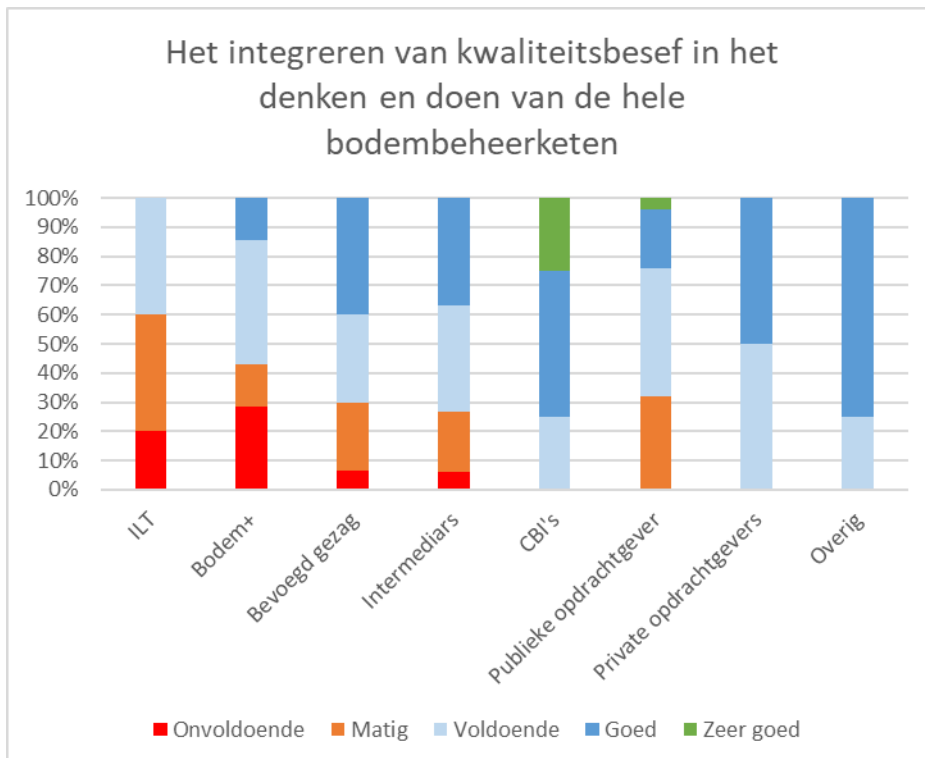
Afbeelding IV.22 Voorkomen van fouten bij de uitvoering - doelstelling uitvoeringskwaliteit / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=30, Intermediairs N=49, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=25, Private opdrachtgever N=2, Overig N=5)

Afbeelding IV.23 Beperken van fraude - doelstelling uitvoeringskwaliteit / per doelgroep ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=27, Intermediairs N=41, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=24, Private opdrachtgever N=2, Overig N=2)

Afbeelding IV.24 Beperken van fraude - doelstelling uitvoeringskwaliteit / per doelgroep (ILT N=5, Bodem+ N=7, Bevoegd gezag N=30, Intermediairs N=49, CBI's N=4, Publieke opdrachtgever N=25, Private opdrachtgever N=2, Overig N=4)

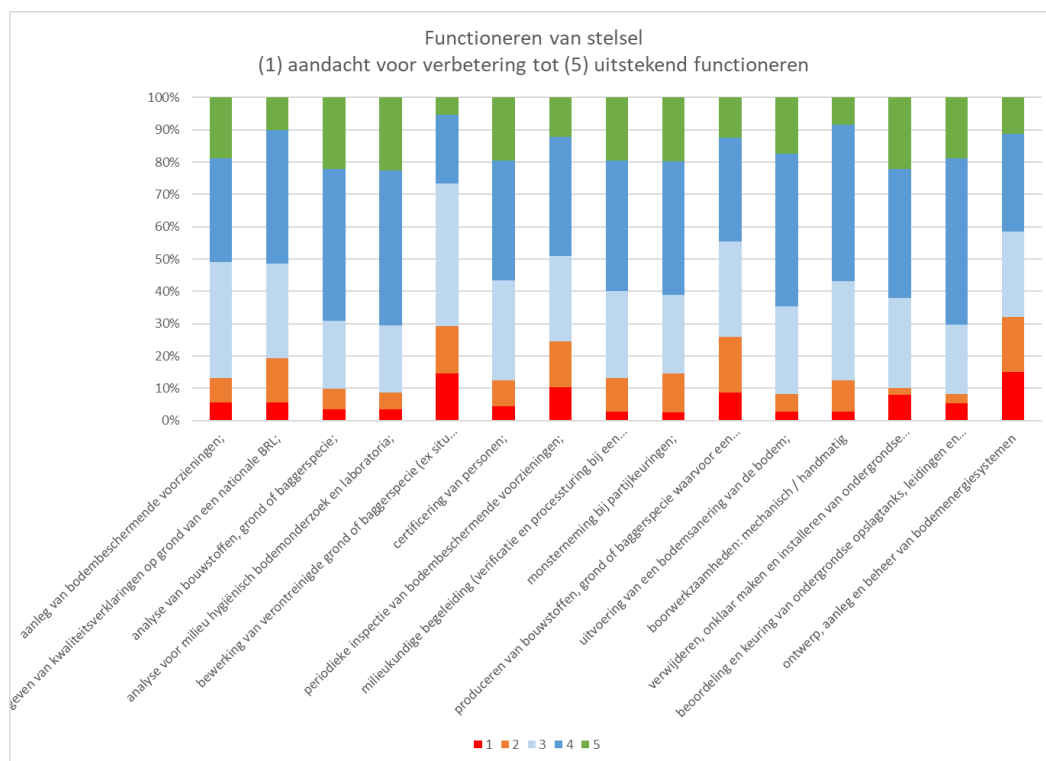

- 4 Het Kwalibo-stelsel - het publiek-private kwaliteitsborgingssysteem voor bodem, grond en bagger - regelt het bodemtoezicht. Onderdeel van dit stelsel zijn de zogenoemde BRL-en (beoordelingsrichtlijnen) met de daarbij behorende protocollen en het toezicht op de uitvoering door private, certificerende instellingen en Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Kunt u aangeven hoe het Kwalibo-stelsel functioneert (in de zin van: de uniformiteit en de kwaliteit in de uitvoering bevordert) voor deze werkzaamheden? Voor welke onderdelen functioneert het stelsel goed en voor welke werkzaamheden zijn interventies nodig om het functioneren te verbeteren?

Tabel IV.5 Antwoord op vraag 4

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
aanleg van bodembeschermende voorzieningen	3	4	19	17	10	82	8	120
afgeven van kwaliteitsverklaringen op grond van een nationale BRL;	6	15	32	45	11	26	8	120
analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie;	4	7	24	53	25	22	8	120
analyse voor milieu hygiënisch bodemonderzoek en laboratoria;	4	6	24	55	26	20	8	120
bewerking van verontreinigde grond of baggerspecie (ex situ grondreiniging en bewerking, met uitzondering van het ontwateren van baggerspecie waarvoor geen vergunningplicht geldt);	11	11	33	16	4	60	8	120
certificering van personen;	5	9	35	42	22	22	8	120
periodieke inspectie van bodembeschermende voorzieningen;	5	7	13	18	6	85	9	120
milieukundige begeleiding (verificatie en processturing bij een bodemsanering);	3	11	29	43	21	28	8	120
monsterneming bij partijkeuringen;	3	14	28	48	23	19	8	120
produceren van bouwstoffen, grond of baggerspecie waarvoor een erkende kwaliteitsverklaring is afgegeven;	7	14	24	26	10	54	8	120
uitvoering van een bodemsanering van de bodem;	3	6	30	52	19	25	8	120
boorwerkzaamheden: mechanisch / handmatig	2	7	22	35	6	63	8	120
verwijderen, onklaar maken en installeren van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages;	4	1	14	20	11	85	8	120
beoordeling en keuring van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages en daarbij behorende voorzieningen;	2	1	8	19	7	98	8	120
ontwerp, aanleg en beheer van bodemenergiesystemen	8	9	14	16	6	82	8	120

Afbeelding IV.25 Functioneren van het stelsel ten aanzien van werkzaamheden (aanleg van bodembeschermende voorzieningen N=53, afgeven van kwaliteitsverklaringen op grond van een nationale BRL N=109, analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie N=113, analyse voor milieu hygiënisch bodemonderzoek en laboratoria N=115, bewerking van verontreinigde grond of baggerspecie (ex situ grondreiniging en bewerking, met uitzondering van het ontwateren van baggerspecie waarvoor geen vergunningplicht geldt) N=75, certificering van personen N=113, periodieke inspectie van bodembeschermende voorzieningen N=49, milieukundige begeleiding (verificatie en processturing bij een bodemsanering) N=107, monsterneming bij partijkeuringen N=116, produceren van bouwstoffen, grond of baggerspecie waarvoor een erkende kwaliteitsverklaring is afgegeven N=81, uitvoering van een bodemsanering van de bodem N=110, boorwerkzaamheden: mechanisch / handmatig N=72, verwijderen, ontklaar maken en installeren van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages N=50, beoordeling en keuring van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages en daarbij behorende voorzieningen N=37, ontwerp, aanleg en beheer van bodemenergiesystemen N=53)

5 Waar ziet u voor de hiervoor genoemde Kwalibo-werkzaamheden het grootste knelpunt als het gaat om het functioneren van partijen die deze werkzaamheden uitvoeren?

Tabel IV.6 Antwoord op vraag 5

Knelpunten	
aanleg van bodembeschermende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> - voorzieningen worden aangelegd door niet gecertificeerde bedrijven; - Kwalibo komt alleen daar waar melding is gemaakt van werkzaamheden / controle tijdens uitvoering / daadwerkelijke uitvoering vindt plaats buiten toezicht / geen onaangekondigde controle; - uniformiteit in uitvoering; - deskundigheid van de certificerende instantie / kennis en kunde van publieke instantie;

Knelpunten	
afgeven van kwaliteitsverklaringen op grond van een nationale BRL	<ul style="list-style-type: none"> - interpretatie verschillen; - BRL biedt geen kwaliteitsgarantie / deskundigheid van CI en gemak waarmee een erkenning wordt afgegeven / hoeverre een bedrijf de erkenning waardig is en blijft; - onvoldoende controle; - BKK en vooronderzoek vallen hier buiten, gemeenten en waterschappen keuren eigen vlees / BKK geeft veel lagere graad van zekerheid kwaliteit; - slechte registratie / fraude gevoelig, door het ontbreken van een uniek nummer partijkeuring; - de Europese bouwproductenverordening doorkruist ons eigen kwaliteitssysteem;
analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie	<ul style="list-style-type: none"> - feitelijke monstername volgens protocol en vaststelling van kritische parameters; - analyseproces van laboratoria: omslachtig traag en kostbaar, met onverwachte uitschieters analyses en voorbehandeling, waardoor betrouwbaarheid van analyseresultaten onvoldoende is en consequenties van afwijkingen niet uitgelegd kunnen worden; - hoge kosten en benodigde tijd voor extra onderzoeken zorgwekkende stoffen / missende capaciteit (PFAS); - Accreditatie Programma AP04 is nog niet overgenomen door Europa;
analyse voor milieu hygiënisch bodemonderzoek en laboratoria	<ul style="list-style-type: none"> - feitelijke monstername volgens protocol en vaststelling van kritische parameters: afwijkingen bij mengmonsters lijken met AS3000 toegenomen, bij $Y > 2,5$ altijd conclusie geen fouten gemaakt c.q. heterogeniteit v.d. monsters; - analyseproces van laboratoria: omslachtig traag en kostbaar, met onverwachte uitschieters analyses en voorbehandeling, waardoor betrouwbaarheid van analyseresultaten onvoldoende is en consequenties van afwijkingen niet uitgelegd kunnen worden; - hoge kosten en benodigde tijd voor extra onderzoeken zorgwekkende stoffen / missende capaciteit (PFAS);
bewerking van verontreinigde grond of baggerspecie (ex situ grondreiniging en bewerking, met uitzondering van het ontwateren van baggerspecie waarvoor geen vergunningplicht geldt)	<ul style="list-style-type: none"> - belangenverstrengeling / functiescheiding: reinigers zijn ook grondbanken, onduidelijk of er wel echt gereinigd wordt - bewerking gebeurt voornamelijk buiten zicht van toezicht en niet conform regels; - ruimte in protocol voor ongewenste bewerkingen / ondoorzichtig proces zoals grond maken, door mengen van verschillende kwaliteiten grond; - missende informatie over kwaliteit gereinigde grond, volledig inzicht in alle stoffen, problemen bij thermisch gereinigde grond (waswater gebruikt voor koeling van gereinigde grond); - naleven van inhoudelijke bepalingen en wet- en regelgeving vanuit economisch gewin / capaciteit en tarieven van bewerking grond; - vrijwel geen aandacht voor Arbo risico's tijdens bewerken verontreinigd materiaal; - aansluiting op praktijk mist; op wetgeving (PFAS), ketenbenadering; - draait te veel om administratie en niet om kwaliteit / handhaving ontbreekt waardoor certificering steeds gemakkelijker wordt en resultaten van audits CI worden niet gedeeld / BRL beperkt mogelijkheden die milieutechnisch zeer zinvol kunnen zijn;

	Knelpunten
certificering van personen	<ul style="list-style-type: none"> - ervaringseis te hoog; - opleiding is te lang: 400 dagen opleiding, geen jonge/nieuwe medewerkers te vinden, wachttijd tussen behalen van certificaat en erkenning; - persoonscertificering is een momentopname - er is geen controle op het bijhouden van kennis (onderhoudseisen (uren) zijn zeer rigide en niet altijd realistisch) / borgt onvoldoende kwaliteit van kennis van personen; - onvoldoende capaciteit bij CI, ontbreken van uniformiteit en onafhankelijkheid bij CI; - onnodige administratieve lasten bij inhuur of uitbesteding erkende monsternemers/milieukundig begeleiders;
periodieke inspectie van bodembeschermende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal voorzieningen dat geïnspecteerd wordt, is vele malen lager dan het aantal voorzieningen dat wettelijk periodiek geïnspecteerd zou moeten worden - capaciteit / kennis ontbreekt bij Bevoegd gezag; - uitkomsten van inspecties worden niet gedeeld en/of opgevolgd; - bedrijven opereren zonder erkenning;
milieukundige begeleiding (verificatie en processturing bij een bodemsanering)	<ul style="list-style-type: none"> - belangenverstrengeling: combineren van milieukundige begeleiding en uitvoering van sanering, of beïnvloeding door OG; - capaciteit-/ kennis tekort bij MKB'ers - opleiding duurt te lang / opleidingseisen zijn heel zwaar, maar dekken niet de benodigde kwaliteit in de uitvoering / onnodige administratieve lasten bij inhuur of uitbesteding en te hoge onderhoudseisen (uren) om vakbekwaamheid te borgen;
monsterneming bij partijkeuringen	<ul style="list-style-type: none"> - protocol is rigide, maar tegelijkertijd omslag, duur en multi-interpretabel / vooronderzoek is te beperkt; - geen controle op uitvoering in praktijk, alleen op administratie; - capaciteitstekort/tijdsdruk/kennisniveau/onafhankelijkheid monsternemer; - complexiteit normen en richtlijnen t.o.v. medewerker die fysiek werk moet doen in het veld; - onnodige administratieve lasten bij inhuur of uitbesteding erkende monsternemers; - publiek toezicht, aansluiting op keten;
produceren van bouwstoffen, grond of baggerspecie waarvoor een erkende kwaliteitsverklaring is afgegeven	<ul style="list-style-type: none"> - kwaliteitsverklaring geeft onvoldoende garantie; - samenvoegen van grond, herleidbaarheid van grond/baggerspecie naar oorsprong / omvang van partijen in relatie tot onderzoek plicht producenten beschouwen hun producten niet als bouwstof; - SBK heeft geconstateerd dat voor sommige producten certificaten worden/zijn erkend die niet (langer) onder een erkende BRL vallen / onvoldoende borging dat BRL-en die door private organisaties worden opgesteld in overeenstemming is met de regelgeving; - controle frequentie / intensiteit van inspectie - mate van consequenties bij geconstateerde overtreding;
uitvoering van een bodemsanering van de bodem	<ul style="list-style-type: none"> - capaciteitstekort/tijdsdruk/kennisniveau/onafhankelijkheid uitvoerder; - bedrijf certificering, waardoor personen op werk niet over juiste kennis beschikken; - belangenverschil tussen KVP-er, MKB-er en opdrachtgever / kostenverdeling i.r.t. overlap verontreinigd terrein/grondwater; - aannemer is niet verplicht planning door te geven + te veel werkzaamheden (BUS TU bijvoorbeeld) worden onder sanering gerekend met daardoor knelpunten bij MKB en aannemers / processturing bij BUS tijdelijke uitplaatsing wordt onderschat waardoor onvoldoende wordt gekeken naar scheidingslagen; - uitvoeringsfouten / onzichtbare verontreiniging; - toezicht op uitvoering / interpretatieverschillen van wet en regelgeving tussen BG en uitvoerders / uitblijven van consequenties na constatering van overtreding;

	Knelpunten
uitvoeren van veldwerk	<ul style="list-style-type: none"> - capaciteitstekort / tijdsdruk / kennisniveau / onafhankelijkheid uitvoerder; - werken conform protocol bij uitvoering; werken op basis van een te beperkt vooronderzoek / weinig ruimte voor gemotiveerd afwijken; - handhaving beoordeeld vaak alleen van papier niet in het veld / steekproefsgewijze controle op uitvoer veldwerk;
boorwerkzaamheden: mechanisch / handmatig	<ul style="list-style-type: none"> - capaciteitstekort / tijdsdruk / kennisniveau / onafhankelijkheid uitvoerder; - free-rider gedrag; - mechanisch boorwerk bodemenergiesystemen: werken conform protocol / te hoge productie / slecht afdichten scheidende lagen / versmering en vermenging; - handmatig boorwerk bodemenergiesystemen: gevaar van fysieke belasting op uitvoerder; - scope van de BRL 2100 is onduidelijk/onvolledig/selectief: dieptedetectie WSCS-OCE; - onlogische afbakening van de reikwijdte van de erkenningsplicht;
verwijderen, onklaar maken en installeren van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages	<ul style="list-style-type: none"> - capaciteitstekort / tijdsdruk / kennisniveau / onafhankelijkheid uitvoerder; - free-riders gedrag; - controle frequentie;
beoordeling en keuring van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages en daarbij behorende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> - controle frequentie;
ontwerp, aanleg en beheer van bodemenergiesystemen	<ul style="list-style-type: none"> - capaciteitstekort / tijdsdruk / kennisniveau / onafhankelijkheid uitvoerder; - free-riders gedrag; - controle frequentie / effect van controle op prijs; - opdrachtgevers regelen het beheer niet, wordt geen rekening gehouden met bodemkwaliteit, beschermen van het bodemleven/ecosysteemdiensten, bodembemaling, fysieke eigenschappen van de bodem, bodemevenwicht en negatieve effecten voor geohydrologische aspecten (=slecht functionerend systeem = milieuschade). Terugkoppeling van aanleggende partij aan ontwerpende partij ontbreekt.

6 En heeft u suggesties hoe deze knelpunten weggenomen zouden kunnen worden?

Tabel IV.7 Antwoord op vraag 6

	Maatregel tegen knelpunten
aanleg van bodembeschermende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren frequentie en kwaliteit van controle door bevoegd gezag / geaccrediteerde inspectie tijdens aanleg; - aanlegkosten en tijd meenemen in voorbereiding (kwaliteit); - inzetten op "verwaarloosbaar bodemrisico" doordat omgevingsdiensten inventarisaties maken van bedrijven die wel of niet voldoen; - opleiden van overheid (bv via NIBV) over de waarde van aanleg onder certificaat. Ook zorgen voor aanvullende informatie richting uitvoerenden; - lekdetectiesystemen voorschrijven;
afgeven van kwaliteitsverklaringen op grond van een nationale BRL	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid van bevoegd gezag; - aanpassing van BRL-en /toetsenmethoden en normen; - integratie met andere Europese systemen; - voorkomen van belangenverstremeling door delen van kosten CI;

Maatregel tegen knelpunten

analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie;	<ul style="list-style-type: none">- uniek nummer partijkeuringen afgegeven door Meldpunt bodemkwaliteit met registratie hoeveelheden en gekoppeld aan de meldingen. Indien hoeveelheid partij is overschreden met de meldingen signaal naar beordelaar;- aanpassing standaardpakket / voorbehandeling aanpassen / extra controlestap lab bij grote spreiding / analysemethode verbeteren / invoeren persoonlijke contactmogelijkheden tussen adviesbureau en laboratorium;- verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder;- integratie met andere Europese systemen;- GPS-tracking van uitvoeringen;
analyse voor milieu hygiënisch bodemonderzoek en laboratoria	<ul style="list-style-type: none">- aanpassing standaardanalysepakket en voorschriften ten aanzien van uitschieters / voorbehandeling aanpassen / extra controlestap lab bij grote spreiding / analysemethode verbeteren / invoeren persoonlijke contactmogelijkheden tussen adviesbureau en laboratorium;- verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder;- intensiveren van toezicht;
bewerking van verontreinigde grond of baggerspecie (ex situ grondreiniging en bewerking, met uitzondering van het ontwateren van baggerspecie waarvoor geen vergunningplicht geldt)	<ul style="list-style-type: none">- intensivering van toezicht en striktere uitvoering van audits / ketencontrole;- onafhankelijke certificering;- functiescheiding tussen o.a. grondreiniging en grondbank;- traceerbaarheid van grondstromen verbeteren / grondstromenpaspoort;- zorg voor duidelijke criteria/normen waaraan de reiniging moet voldoen / helderheid en streven naar zo schoon mogelijk ongeacht de reinigingsmethode bevorderen;
certificering van personen	<ul style="list-style-type: none">- verbeteren opleiding: verkorten leerproces / benodigde kwalificaties in relatie tot werk / relevante toets methoden / verplichte bijscholing voor vakbekwame personen / aanpassen onderhoudseisen / wachttijd tussen certificaat en erkenning aanpassen;- vereenvoudiging van inhuur/uitbesteding van personeel;- opleiden van auditoren / onafhankelijkheid van CI / meer verantwoordelijkheid bij CI;- kwaliteit/intensiteit van controle verhogen, frequentie van controle verlagen;
periodieke inspectie van bodembeschermende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none">- verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht;- inspectievoorzieningen aanleggen tijdens aanleg / lekdetectie in aanvulling op visuele inspectie;- landelijk systeem om te checken of een bepaald product/leverancier periodiek is gecontroleerd en of zijn certificaat klopt;
milieukundige begeleiding (verificatie en processturing bij een bodemsanering)	<ul style="list-style-type: none">- functiescheiding tussen uitvoering en begeleiding borgen;- opleidingseisen verhogen;- uitvoeringseisen in lijn stellen met complexiteit van werkzaamheden;- vereenvoudiging inhuur/uitbesteding en terugbrengen hoge onderhoudseisen (uren) om vakbekwaamheid te borgen;- verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht;

	Maatregel tegen knelpunten
monsterneming bij partijkeuringen	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht; - aanpassen protocol: verduidelijking monstername / werkbaarheid van werkzaamheden / onvoorziene omstandigheden / voorbeelden / minder handwerk, toestaan van technische ondersteuning; - tracking op uitvoering monstername;
produceren van bouwstoffen, grond of baggerspecie waarvoor een erkende kwaliteitsverklaring is afgegeven	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht; - betere vastlegging van de achtergrondinformatie van een partij; - voor thermisch gereinigde grond het stoffenpakket heroverwegen op basis van de ervaringen tot nu toe;
uitvoering van een bodemsanering van de bodem	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht; - onafhankelijke certificering; - vereenvoudiging inhuur/uitbesteding; - uitvoeringseisen in lijn stellen met complexiteit van werkzaamheden; - handhaven o.b.v. KLIC-meldingen. Interne auditdruk verlagen bij groot aantal KVP-ers; - aanpassen protocollen en differentiatie van werkzaamheden: verplichtingen opnemen in de 7000 ten aanzien van informatie naar de MKB / BRL 7004 en het aspect BUS Tu 5 dagen dan wel 5 weken en hoe daar mee om te gaan / CROW400 terugdraaien, hierdoor ontstaat vaak discussie of bepaalde werkzaamheden sanering zijn;
uitvoeren van veldwerk	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht; - aanpassen normdocumenten / mogelijkheden voor gemotiveerd afwijken / vooronderzoek verbeteren; - verbeteren communicatie en betrokkenheid van adviseur; - tracking van monsternemers;
boorwerkzaamheden: mechanisch / handmatig	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht; - aanpassen protocol ten aanzien van gebruik stortkoker/ aantal boringen/ uitbreiden en verduidelijking scope; - wijzigen reikwijdte erkenningsplicht zodat deze logisch en begrijpelijk wordt voor betrokken partijen;
verwijderen, onklaar maken en installeren van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht;
beoordeling en keuring van ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages en daarbij behorende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht;
ontwerp, aanleg en beheer van bodemenergiesystemen	<ul style="list-style-type: none"> - verbeteren kennis/kwaliteit/onafhankelijkheid van uitvoerder; - verbeteren frequentie/kwaliteit/onafhankelijkheid/consequentie van toezicht; - aanpassen protocollen en normdocumenten;

7 Welke verbeteringen aan het Kwalibo-stelsel verdienen met het oog op milieukwaliteit als bedoeld in het Bbk volgens u met name aandacht?

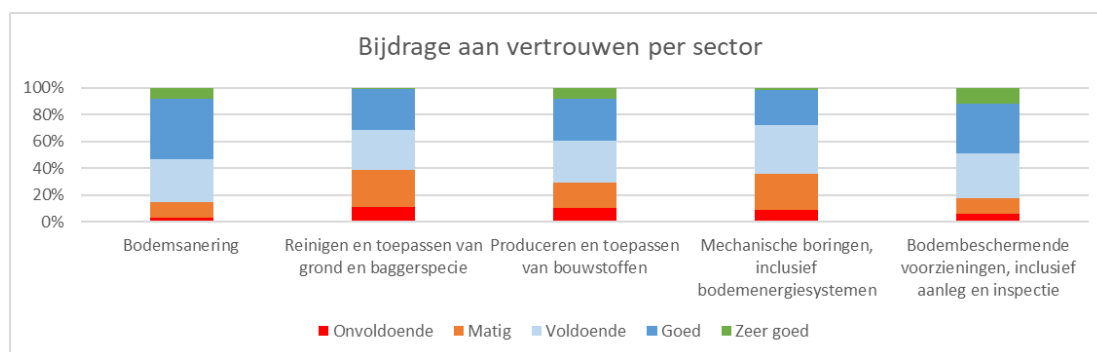
- privaat toezicht versterken (o.a. onafhankelijkheidsrelatie, intensiteit opvoeren, eerder schorsen/intrekken);
- opdrachtgeversverantwoordelijk vergroten (o.a. meer directievoering op werk, gunning op kwaliteit i.p.v. prijs);
- kwaliteit grond waarborgen (o.a. uniek nr. partij, grondstromenpaspoort);
- uitvoerbaarheid regels (o.a. eenduidigheid, minder regels);
- publiek toezicht versterken (o.a. where-abouts, informatie-uitwisseling, risico-/calculerend gedrag gestuurd handhaven, capaciteit vergroten);
- kennis/ deskundigheid bevoegd gezag vergroten.

8 Afnemers en maatschappij moeten erop kunnen vertrouwen dat geleverde producten en diensten in het bodembeheer voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. In hoeverre draagt het Kwalibo-stelsel bij aan het vertrouwen in de kwaliteit van producten en diensten in de volgende sectoren?

Tabel IV.8 Antwoord op vraag 8

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Ze er goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
bodemsanering	3	13	34	48	9	19	17	120
reinigen en toepassen van grond en baggerspecie	10	25	27	27	1	36	17	120
produceren en toepassen van bouwstoffen	9	17	27	28	7	38	17	120
mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen	5	16	21	15	1	68	17	120
bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie	3	6	17	19	6	75	17	120

Afbeelding IV.26 Bijdrage aan vertrouwen in kwaliteit per sector / alle doelgroepen (Bodemsanering N=107, Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie N=90, Produceren en toepassen van bouwstoffen N=88, Mechanische boringen N=58, Bodembeschermende voorzieningen N=51)

9 Wat zijn volgens u belangrijke knelpunten en risico's voor milieukwaliteit als bedoeld in het Bbk die het huidige stelsel niet ondervangt, gespecificeerd naar de vijf sectoren?

Tabel IV.9 Antwoord op vraag 9

	Antwoord
bodemsanering	<ul style="list-style-type: none"> - functiescheiding/belangenverstremgeling; - mate van (deskundigheid van) controle en toezicht; - kwaliteit, volledigheid en deskundigheid van uitvoering; - eisen aan sanering in protocol / normdocument;
reinigen en toepassen van grond en baggerspecie	<ul style="list-style-type: none"> - mate van (deskundigheid van) controle en toezicht; - functiescheiding/belangenverstremgeling; - kwaliteit, volledigheid en deskundigheid van uitvoering; - grondkwaliteit / ondoorzichtelijkheid van grondstromen; - ontbreken van normen;
produceren en toepassen van bouwstoffen	<ul style="list-style-type: none"> - grondkwaliteit / ondoorzichtelijkheid van grondstromen / onduidelijkheid over bouwstoffen onder BLR9335; - mate van (deskundigheid van) controle en toezicht; - functiescheiding/belangenverstremgeling; - free-riders; - vervallen KOMO-keur leidt tot verschil in gebruik producten; - communicatie tussen SBK en bevoegd gezag;
mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen	<ul style="list-style-type: none"> - mate van (deskundigheid van) controle en toezicht; - afdichting van scheidende lagen / doorboren van ondoordringbare lagen; - kwaliteit, volledigheid en deskundigheid van uitvoering; - beheer van bodemenergiesystemen niet geregeld door opdrachtgevers. Dit leidt tot slecht functionerende systemen; - belangenverstremgeling ten aanzien van normering BRL2100 en BRL11000;
bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie	<ul style="list-style-type: none"> - mate van (deskundigheid van) controle en toezicht; - functiescheiding/belangenverstremgeling; - aanpassing protocollen / normdocumenten: beoordeling van rioolstelsel valt nu buiten scope / inspectie van oude IBC toepassingen;

10 De (algemene en specifieke) kwaliteitseisen die worden gesteld aan de werkzaamheden in het bodembeheer onder Kwalibo worden vastgelegd in Beoordelingsrichtlijnen (BRL-en) en protocollen. Uw organisatie is in de gelegenheid om invloed uit te oefenen op het opstellen van c.q. herzien van BRL-en / protocollen. Bent u bekend met deze mogelijkheden?

Tabel IV.10 Antwoord op vraag 10

	Antwoord
Ja	86
Nee	38
Geen antwoord	19
Niet afgerond of niet getoond	120

11 Vindt u dat uw belangen in voldoende mate kunt inbrengen bij de totstandkoming c.q. het herzien van BRL-en/protocollen?

Tabel IV.11 Antwoord op vraag 11

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat	55	<ul style="list-style-type: none"> - als lid van de CCvD - omdat de ILT HUF-toetsen kan verrichten - vertegenwoordigers van elke bij SIKB bekende groep belanghebbenden worden uitgenodigd om actief mee te praten. Om dat hanteerbaar te houden is dit wel beperkt tot georganiseerde groepen als brancheverenigingen. In elk traject tot ontwikkeling of wijziging van een certificatieschema is een breed gepubliceerde openbare reactieronde ingebouwd waarbij iedereen kan reageren / er is voldoende gelegenheid signalen af te geven / er is altijd de mogelijkheid tot het geven van commentaar op concept versies / het is mogelijk deel te nemen aan commissies tot het opstellen van het protocol / via VKB / via Fenelab/ begeleidingscommissies / landelijke werkgroepen / consultatierondes
Nee, omdat	31	<ul style="list-style-type: none"> - te veel mensen aan tafel met beperkte kennis en andere belangen dan verhogen kwaliteit, er wordt veel te weinig naar de markt gekeken en teveel vanuit het eigen belang gedacht - de markt heeft teveel invloed waardoor voorschriften vaag zijn en niet makkelijk op te handhaven / dit moet via wel heel veel trajecten en de marktpartijen blijken (logischerwijs) meer interesse te hebben in hun concurrentiepositie dan een ideale aanpak, en hun lobby weegt vaak stiekem heel zwaar / de lobby(s) vanuit de branche worden eerder meegenomen in eventuele aanpassingen / de belangen van de branchevereniging winnen het altijd. Vaak zijn de stemverhoudingen binnen de CvD ook in hun voordeel - milieu is binnen de BRL-en niet altijd het belangrijkste, minder administratieve lasten is belangrijker lijkt het - via via de mogelijkheid een HUF te doen, maar inbreng wordt vaak niet overgenomen of ontvang geen terug koppeling van resultaat. Reactie termijn is door doorsturen vaak zeer kort <1 week [ILT] / de toezichthouders zijn niet betrokken zijn bij de totstandkoming. Toezichthouder mag pas op het eind, wanneer het al bijna rond is in korte tijd commentaar leveren. Of daar iets mee gebeurd is onduidelijk en geen terugkoppeling waarom iets wel of niet is meegenomen / het proces hoe de daadwerkelijke tekst in de BRL terecht komt is niet duidelijk en/of beïnvloedbaar: BRL-tekst zijn nog vaak wollig en interpreteerbaar. Reactierondes zijn vaak alleen een formaliteit - kennis ontbreekt om een goede input te geven en afstanden zijn te groot om een vergadering van een paar uurtjes bij te wonen / herziening is lastig en tijdrovend proces
Geen antwoord	24	
Niet afgerond of niet getoond	153	

12 Op welke manier zorgt u ervoor dat uw belangen worden meegenomen in de BRL-en/protocollen?

- niet;
- via CI;
- via persoonlijk netwerken en persoonlijke lobby. Helaas hebben slechts enkele ambtenaren van de overheid de touwtjes in handen en worden de belangen van erkenden niet gehoord. Er is sprake van schijnvertoning. BRL-en worden door beleidsmedewerkers van ministerie gebruikt als lapmiddel voor (persoonlijke) wetwijzigingen en het invoeren (persoonlijke) maatregelen gebaseerd op onderbuikgevoelens van individuele ambtenaren;
- af en toe een vraag stellen bij Bodem+;
- via de werkgroep van Jeroen Telder en Herman Miedema.

13 Kunt u toelichten wat uw ervaringen zijn en wat u verbeterd zou willen zien?¹

- andere samenstelling van CCvD want het zijn geen deskundigen maar belanghebbenden / certificerende instellingen hebben alleen adviesrecht in CCvD, geen stemrecht. CI hebben door hun werk juist een goed beeld van verschillen in kwaliteit tussen bedrijven en voorstellen om een minimaal kwaliteitsniveau te handhaven in de BRL / partijen zonder stemrecht uit de CCvD bodembeheer / stem vanuit de praktijk (lees veldwerkers) moet meegenomen worden / commentaarperiodes breder en bekender publiceren in de 'bodemmedia' / gecertificeerde partijen uitnodigen om te praten over knelpunten en nieuwe input te leveren voor de BRL / meer regionale input;
- meer invloed vanuit toezicht: toezicht zou een veto moeten hebben bij de totstandkoming;
- rol Bodem+ en omgevingsdiensten zou meer gericht moeten zijn op hun publieke taken als toezien op brede vertegenwoordiging en geen strijdigheid met regelgeving en minder met technische invulling van normdocumenten;
- overheden hebben zowel vanuit hun rol als publiek opdrachtgever als vanuit hun rol als toezichthouder veel te weinig invloed op de inhoud van de BRL'n. Ook zijn deze publieke partijen onvoldoende vertegenwoordigd bij de schemabeheerders. Vaak moet Bodem+ het publieke belang in de gaten houden (Bodem+ heeft alleen veto recht, geen stem recht);
- van de branche zelf moeten horen wat de discussiepunten met ministerie waren tijdens de totstandkoming/aanpassing van een BRL en ILT de les hierover lezen tijdens een controle:
 1. deze normen moeten voortaan alleen worden opgesteld door het ministerie in nauwe samenwerking met handhaving (ILT). Het ministerie heeft namelijk geen praktijkervaring. Ministerie weet niet hoe de hazen in de praktijk daadwerkelijk lopen. Een uitdrukking van een beleidsmedewerker; "het zou zo toch moeten gaan". Ook wil het ministerie maar niet begrijpen dat de bedrijven er voor het bedrijfsbelang zitten en niet voor het milieubelang. Zij moeten geld verdienen en het bedrijf draaiende houden. Dat wordt in de praktijk ook gezegd;
 2. pas na het opstellen worden de BRL-en besproken met de branche en hun adviseurs (CI's) en kunnen zij hun toets doen;
 3. het ministerie beslist met ILT of iets wel of niet wordt toegekend/aangepast;
 4. daarbij mag de branche en de CI's nu beslissen over welke vastgestelde regels ILT toezicht mag houden. De overige punten in de BRL waar ILT niet op mag handhaven doen de adviseurs (lees CI's) van het bedrijf/branche dan wel;
 5. de bedrijven betalen de CI's voor de controle op hun eigen bedrijf; bizar. Dit moet ook worden afgeschaft. Mijn idee is totaal geen CI's meer of een echte onafhankelijke CI!
- ontwikkeling van de protocollen bij de betreffende branche leggen (zoals oorspronkelijk was) en dit hierna te toetsen op handhaafbaarheid / BRL-en zijn van een branche en niet van een beleidsmakende en toezichthoudende overheid. Ze moeten losgekoppeld worden van Bbk. Wetten zijn wetten en BRL-en zijn richtlijnen;
- documenten onderbrengen bij het NEN en bij tegenstrijdigheden met een NEN-norm een keuze maken wat we gaan hanteren. Zet de BRL'en om in een NEN en hef SIKB op. De 'hele wereld' kent NEN. SIKB is buiten Nederland geen relevante speler;
- totstandkoming sneller en simpeler en protocollen praktisch, leesbaar, logisch en werkzaam;

¹ Niet gesteld aan private opdrachtgevers

14 Op welke wijze wordt u geïnformeerd over aanpassingen van BRL-en / protocollen?

Tabel IV.12 Antwoord op vraag 14

	Antwoord
Eigen informatie voorziening	62
Informatie vanuit de overheid	90
Informatie vanuit stelselbeheerders	69
Informatie vanuit intermediaire organisatie	29
Informatie vanuit branche-/koepelorganisatie	36
Anders	19 als lid CCvD / ik informeer doorgaans anderen hierover door collega's / aannemers op het werk / CI's internet/nieuwsbrieven/pers via werkgroep Jeroen Telder

15 Bij Bodem+ ligt kennis en ervaring over de uitvoeringspraktijk in het werkveld.

Tabel IV.13 Antwoord op vraag 15

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Hoe beoordeelt u de aanwezige kennis over Kwalibo binnen Bodem+?	1	10	30	49	13	20	20	120
Hoe beoordeelt u de aanwezige ervaring over Kwalibo binnen Bodem+?	2	12	28	47	11	23	20	120
Hoe beoordeelt u de toegankelijkheid van de kennis binnen Bodem+ over Kwalibo ?	3	9	35	40	14	22	20	120

16 Hoe beoordeelt u de rol van het ministerie van I&W in zijn rol als beleidsmaker/regelgever in het Kwalibo stelsel?

Tabel IV.14 Antwoord op vraag 16

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In welke mate vindt u dat het ministerie bij de ontwikkeling van normdocumenten meer inhoudelijk sturend zou moeten optreden?	12	22	26	23	6	33	21	120
In welke mate vindt u dat het ministerie meer sturend zou moeten optreden als het gaat om het ontwikkelproces van normdocumenten?	11	24	30	15	2	40	21	120
Heeft het ministerie voldoende aandacht voor het milieubelang?	12	18	31	29	6	26	21	120
In hoeverre is het ministerie op de hoogte van wat er in de dagelijkse praktijk gebeurt?	25	36	20	8	5	28	21	120
In hoeverre heeft het ministerie aandacht voor de rol van de ILT waar het gaat om toezicht en handhaving?	12	26	30	11	9	34	21	120
Hoe beoordeelt u de doorlooptijd vanaf aanbidding van een door de private sector vastgesteld normdocument aan het ministerie/Bodem+ tot opname van het document in de Regeling bodemkwaliteit?	20	23	16	4	3	56	21	120

17 Schemabeheerders vervullen een belangrijke rol in het Kwalibo-stelsel. Heeft u beroepsmatig te maken met een van de volgende schema beheerders?

Tabel IV.15 Antwoord op vraag 17

	Ja	Nee	Onbekend	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
SIKB	88	20	16	19	120
KIWA	60	50	14	19	120
Stichting BRL 2506	14	73	37	19	120
KViNL	9	67	48	19	120
SGS	25	70	29	19	120

18 Kunt u aangeven ten aanzien van de rol van SIKB

Tabel IV.16 Antwoord op vraag 18

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In hoeverre geeft SIKB afdoende voorlichting over Kwalibo stelsel en haar werking?	6	5	28	32	12	9	21	150
In hoeverre bent u tevreden over de rolinvulling en de producten van SIKB?	7	8	29	31	11	6	21	150
In hoeverre zijn bij het SIKB diverse geledingen afdoende vertegenwoordigd?	6	15	16	24	8	23	21	150
In hoeverre is het SIKB afdoende neutraal?	5	11	18	27	11	20	21	150

19 Kunt u aangeven ten aanzien van de rol van KIWA

Tabel IV.17 Antwoord op vraag 19

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In hoeverre geeft KIWA afdoende voorlichting over Kwalibo stelsel en haar werking?	4	6	15	15	4	13	29	177
In hoeverre bent u tevreden over de rolinvulling en de producten van KIWA?	2	4	17	16	4	15	28	177
In hoeverre zijn bij het KIWA diverse geledingen afdoende vertegenwoordigd?	3	4	10	10	3	27	29	177
In hoeverre is het KIWA afdoende neutraal?	5	7	10	11	5	20	28	177

20 Kunt u aangeven ten aanzien van de rol van Stichting BRL 2506

Tabel IV.18 Antwoord op vraag 20

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In hoeverre geeft STICHTING BRL 2506 afdoende voorlichting over Kwalibo stelsel en haar werking?	1	1	4	3	2	3	34	215
In hoeverre bent u tevreden over de rolinvulling en de producten van STICHTING BRL 2506?	0	0	6	3	2	3	34	215
In hoeverre zijn bij het STICHTING BRL 2506 diverse geledingen afdoende vertegenwoordigd?	0	0	7	2	1	4	34	215
In hoeverre is het STICHTING BRL 2506 afdoende neutraal?	0	3	5	1	3	2	34	215

21 Kunt u aangeven ten aanzien van de rol van KVINL

Tabel IV.19 Antwoord op vraag 21

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In hoeverre geeft KVINL afdoende voorlichting over Kwalibo stelsel en haar werking?	1	1	4	0	0	3	34	220
In hoeverre bent u tevreden over de rolinvulling en de producten van KVINL?	0	1	2	3	0	3	34	220
In hoeverre zijn bij het KVINL diverse geledingen afdoende vertegenwoordigd?	0	1	1	2	2	3	34	220
In hoeverre is het KVINL afdoende neutraal?	0	0	2	2	1	4	34	220

22 Kunt u aangeven ten aanzien van de rol van SGS

Tabel IV.20 Antwoord op vraag 22

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In hoeverre geeft SGS afdoende voorlichting over Kwalibo stelsel en haar werking?	2	3	8	3	2	6	34	205
In hoeverre bent u tevreden over de rolinvulling en de producten van SGS?	1	1	12	3	2	4	35	205
In hoeverre zijn bij het SGS diverse geledingen afdoende vertegenwoordigd?	3	1	4	2	2	11	35	205
In hoeverre is het SGS afdoende neutraal?	1	3	5	1	3	10	35	205

23 De Stichting Bouwkwiteit (SBK) speelt een belangrijke rol in het Kwalibo-stelsel. Heeft u beroepsmatig te maken met het SBK?

Tabel IV.21 Antwoord op vraag 23

	Ja	Nee	Onbekend	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
	21	85	18	19	120

24 Kunt u aangeven ten aanzien van de rol van SBK?

Tabel IV.22 Antwoord op vraag 24

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In hoeverre geeft SBK afdoende voorlichting over Kwalibo stelsel en haar werking?	0	4	11	2	1	3	34	208
In hoeverre bent u tevreden over de rolinvulling en de producten van SBK?	0	2	12	2	1	4	34	208
In hoeverre zijn bij het SBK diverse geledingen afdoende vertegenwoordigd?	0	3	11	1	1	5	34	208
In hoeverre is het SBK afdoende neutraal?	0	0	10	4	3	4	34	208

25 Vanuit het oogpunt van de verplichte onaangekondigde audit van een CI (en ILT) is het van belang dat de locatie, datum en tijd bekend is van werkzaamheden die uitgevoerd zullen worden. Voor welke werkzaamheden zou een dergelijk systeem wenselijk zijn en waarom? ¹

- onaangekondigde audits zijn een nuttig instrument om calculerend gedrag te voorkomen. Een 100 % werkend systeem om een overzicht te krijgen van alle werkzaamheden kost echter veel tijd en geld;
- voor alle werkzaamheden waar niet op een vaste locatie wordt gewerkt: saneringen / machinale boringen / puinbreken / toepassingen. Omdat niet op een vaste locatie wordt gewerkt is niet inzichtelijk waar op welk moment werkzaamheden plaatsvinden. Deze moeten dus altijd gemeld worden in een landelijk systeem waar alle partijen (CI's, Omgevingsdiensten en ILT) toegang toe hebben. Nu werken veel certificaathouder met een webportal om hun werkplanning met de CI te delen. Een dergelijk systeem is wenselijk voor de uitvoering van analyses en de uitvoering van periodieke inspecties, om te controleren of de analyses en afgifte van certificaten kloppen met de werkelijkheid.
- meldingssysteem BRL2100 en BRL11000 certificaathouder aan CI, zou moeten overgaan op een projectgewijs meldingssysteem. Dit geeft een betere kans op slagen van een onaangekondigde audit en een groter bewustzijn bij certificaathouder.

26 Leiden de normdocumenten tot een verbetering van de kwaliteit en bescherming van de bodem²?

Tabel IV.23 Antwoord op vraag 26

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat	13	<ul style="list-style-type: none"> - aandacht is voor wat wel en niet mag binnen de werkzaamheden, gecontroleerd door de externe controle van CI - de normdocumenten gemaakt zijn om eenduidig vast te leggen met welke kwaliteit een kritische werkzaamheid moet worden uitgevoerd. De reproduceerbaarheid van bijvoorbeeld partijkeuringen is enorm verbeterd te opzicht van het vorige millennium dankzij de normdocumenten
Nee, omdat	3	<ul style="list-style-type: none"> - de teksten zijn heel vaak multi-interpretabel en worden niet gedegen getoetst door mensen in de praktijk <ol style="list-style-type: none"> 1. een CI kiest vaak voor de gunstigste interpretatie voor het bedrijf 2. een CI staat oogluikend toe dat iets toch gebeurt en neemt geen contact op met beleid en ILT dat ze hier tegen aan lopen. De normdocumenten zouden juist moeten leiden tot verbetering van de kwaliteit en bescherming van de bodem - het gaat om commitment en dit dwing je niet af met een erkenning - er wordt nog te veel afgeweken van de documenten. Hoe kan 80 % van de partijkeuringen op het standaard stoffenpakket worden gedaan, als je alle relevante parameters mee moet nemen.
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	7	

¹ Niet gesteld aan private opdrachtgevers

² Niet gesteld aan private opdrachtgevers CI's en bevoegde gezagen

27 Hoe beoordeelt u de onderstaande aspecten?

Tabel IV.24 Antwoord op vraag 27

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
In welke mate heeft u invloed op de ontwikkeling van normdocumenten in de verschillende gremia (CCvD's, SIKB, etc.)? ¹	2	4	3	5	1	1	0	7
In welke mate heeft u invloed op de vaststelling van normdocumenten in de verschillende gremia (CCvD's, SIKB, etc.)? ²	3	3	5	4	0	1	0	7
Hoe beoordeelt u uw rol ten aanzien van de door u te certificerende partijen ³	0	0	1	1	2	0	0	1
Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen uw organisatie en ILT ⁴	0	1	1	2	0	0	0	1
Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen uw organisatie en lokaal toezicht en handhaving ⁵	0	1	6	0	0	2	0	3
Hoe beoordeelt u de samenwerking tussen uw organisatie en de CI's? ⁶	3	1	0	1	0	0	0	2

28 Kunt u aangeven waar u knelpunten ervaart in uw rol ten aanzien van Kwalibo?

- ten aanzien van normdocumenten:
 1. normdocumenten kunnen pas (formeel) worden gebruikt na opname in het BBK;
 2. normdocumenten worden op verschillende manieren gebruikt: als werkdocument door certificaathouders en als juridisch document door toezichthouders;

¹ Gesteld aan CI's, ILT, Bodem+

² Gesteld aan CI's, ILT, Bodem+

³ Alleen gesteld aan CI's

⁴ Alleen gesteld aan CI's

⁵ Gesteld aan CI's en ILT

⁶ Alleen gesteld aan ILT

3. ILT is niet betrokken bij het ontwikkelen van normdocumenten die door de branche zelf opgesteld worden;
 4. slechte communicatie tussen betrokken (overheids-)instanties;
 5. te weinig tijd voor controle en te weinig concrete controle punten. Veel van de teksten bevatten taal die voor meerdere interpretaties vatbaar zijn. De mogelijkheden zijn beperkt door de essentiële eisen.
- ten aanzien van de CI / privaat toezicht:
 1. de CI houdt geen toezicht op het gebruik van de bewijsmiddelen bij de toepasser;
 2. de CI toetst op het vermogen van de certificaathouder om te kunnen voldoen aan de gestelde eisen. Door steekproeven wordt getoetst of daadwerkelijk wordt voldaan. Certificatie is niet geschikt om fraude op te sporen en hier wordt wel eens anders over gedacht;
 3. CI's zijn niet onafhankelijk omdat die betaald worden door hun klant;
 4. CI's kondigen hun audits altijd aan, waardoor verkeerde structurele werkwijzen niet worden opgemerkt omdat er "toneelstukjes" worden gespeeld tijdens een audit.
 - ten aanzien van kennis / kunde / kwaliteit:
 1. houding en gedrag ten aanzien van certificaten en werken volgens protocollen;
 2. houding en gedrag vanuit de markt als een controle uitgevoerd wordt;
 3. toezicht en handhaving heeft niet voldoende kennis van het ontwerp en beheer van bodem(energie)systemen. Daardoor vindt controle alleen plaats op de administratie.
 - ten aanzien van processen:
 1. doorvoeren van wijzingen in de erkenningen duurt te lang;
 2. kwalibo dekt maar een deel van de bescherming van de bodem, grondwater en oppervlaktewater. Het overgrote deel ligt bij de lokale bevoegde gezagen.

29 In het kader van Kwalibo hebben de CI's en de RvA voor wat betreft privaat toezicht enerzijds en de ILT en het bevoegd gezag voor wat betreft het publieke toezicht en handhaving anderzijds ieder hun eigen rol. In hoeverre is er volgens u sprake van volledige dubbeling (1) tot geen dubbeling (5) tussen deze rollen?

Tabel IV.25 Antwoord op vraag 29

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Onnodige dubbeling tussen de rol van de ILT en de rol van de CI's?	11	16	36	14	34	2	32	118
Onnodige dubbeling tussen de rol van de ILT en de rol van de RvA?	11	11	37	14	35	4	33	118

30 Wat betreft de rol van de Raad voor Accreditatie (RvA), hoe beoordeelt u de volgende aspecten?

Tabel IV.26 Antwoord op vraag 30

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeergoed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Inhoudelijke deskundigheid in het veld	3	5	8	13	1	83	5	145
Vakinhoudelijke deskundigheid	3	7	10	10	3	80	5	145
Inhoudelijke deskundigheid administratief/stelseldeskundigheid	1	3	13	8	3	85	5	145
Oplossingsgerichtheid, meedenken	8	8	10	5	0	82	5	145
Eenduidig, consequentheid	3	5	9	6	4	86	5	145

31 Wat betreft de rol van de CI, hoe beoordeelt u de volgende aspecten¹:

Tabel IV.27 Antwoord op vraag 31

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeergoed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Inhoudelijke deskundigheid in het veld	2	9	32	26	6	34	5	144
Vakinhoudelijke deskundigheid	3	8	27	26	2	43	5	144
Inhoudelijke deskundigheid administratief/stelseldeskundigheid	1	5	29	32	6	36	5	144
Oplossingsgerichtheid, meedenken	5	11	23	23	9	38	5	144
Eenduidig, consequentheid	7	7	33	20	5	37	5	144

¹ Niet gesteld aan CI's

32 Wat betreft de rol van het Bevoegd gezag en lokaal toezicht en handhaving, waar liggen er naar uw mening verbeterpunten?¹

Tabel IV.28 Antwoord op vraag 32

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Inhoudelijke deskundigheid in het veld	10	23	24	14	0	16	5	118
Vakinhoudelijke deskundigheid	10	19	17	12	0	29	5	118
Inhoudelijke deskundigheid administratief/stelseldeskundigheid	6	21	27	17	2	14	5	118
Oplossingsgericht	7	25	26	13	2	14	5	118
Eenduidig, consequentheid	15	26	22	8	1	15	5	118

33 Wat betreft de rol van de ILT, hoe beoordeelt u de volgende aspecten?²

Tabel IV.29 Antwoord op vraag 33

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Inhoudelijke deskundigheid in het veld	6	14	21	20	4	31	4	138
Inhoudelijke deskundigheid administratief	0	11	26	25	3	31	4	138
Input op kwaliteitsdocumenten	3	10	16	14	3	50	4	138
Oplossingsgericht	16	24	13	11	2	30	4	138
Eenduidig, consequentheid	8	15	23	14	5	31	4	138

¹ Niet gesteld aan bevoegd gezag

² Niet gesteld aan ILT, Bodem+ en overige KBG deelnemers

34 Geeft het hebben van een erkenning voor u voldoende vertrouwen dat de milieukwaliteit als bedoeld in het Bbk is geborgd en wat mist er naar uw mening in de huidige erkenningsregeling?¹

Tabel IV.30 Antwoord op vraag 34

	Antwoord	toelichting
Ja	10	
Nee	27	<ul style="list-style-type: none"> - Kwalibo is vooral een papieren tijger. Op papier is alles goed te schrijven en lijkt alles te kloppen, in de praktijk niet. Dit valt niet te controleren door ontbreken van onopvallende toezicht mogelijkheden - een erkenning is geen borging op naleving van de eisen <p>Wat mist in de huidige regeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verplichting naar lokaal bevoegd gezagen om het toezicht ook daadwerkelijk uit te voeren. Sinds de komst van omgevingsdiensten, is het toezicht niet op het Bbk ingericht; - onafhankelijke controle door een CI op de werkzaamheden van een erkend bedrijf; - essentiële eisen waar ILT aan is gebonden en voldoende onafhankelijk toezicht op deze essentiële eisen; - toezicht aan de bron naast het ketentoezicht vanuit ILT; - voldoende capaciteit voor controles op erkenningen; - consequenties als men niet voldoet aan de normen.
Weet ik niet / niet van toepassing	1	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	33	

35 "De Kwalibo-regelgeving is adequaat om het shoppen met partijen grond tegen te gaan". Bent u het eens met deze stelling?

Tabel IV.31 Antwoord op vraag 35

	Antwoord	Toelichting
Ja	22	<ul style="list-style-type: none"> - afhankelijk van de betekenis 'afgekeurd'. Als bedoeld wordt niet toepasbaar dan is de regelgeving wel adequaat om de toepassing af te keuren door het BG.
Nee	58	<ul style="list-style-type: none"> - er is geen landelijk register, daarom nog te versnipperd: een afgekeurde partij grond wordt dan buiten de regio alsnog aangeboden. Door gebrek aan toezicht en tijd om meldingen te beoordelen blijkt de toepassing van een elders afgekeurde partij grond daar wel door te gaan - kwalibo borgt enkel dat de partijkeuring wordt uitgevoerd volgens richtlijnen. Interpretatie / advies staat hier los van, alsook waar het toegepast mag worden. Hier is advies voor nodig ter plaatse van voorwaarden van bestemmingslocatie - niet de volledige keten van graven tot toepassen valt onder kwaliteitsborging. Met name de schakels tussen de verschillende werkzaamheden
Geen mening	33	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	148	

¹ Gesteld aan bevoegd gezag, ILT en Bodem+

36 "De Kwalibo-regelgeving is adequaat om het opmengen of verdunnen van partijen grond tegen te gaan". Bent u het eens met deze stelling?

Tabel IV.32 Antwoord op vraag 36

	Antwoord	Toelichting
Ja	20	<ul style="list-style-type: none"> - bij gecertificeerde bedrijven wel, want dit ligt vastgelegd in BRL 9335; - de regels zijn goed, het komt aan op voldoende effectieve handhaving om de houding "moet kunnen" om te buigen in "zo moet het". Die voldoende handhaving ontbreekt nu. Echter, men moet voorkomen dat er extra administratieve belasting bij komt; - de Kwalibo-regeling moet ruimte geven om civiele toepassing van verontreinigd baggerspecie mogelijk te maken met als doel meer hergebruik van materiaal (naast toepassing secundaire bouwstoffen (kalkmengsel), bij menging van specie ook (gebiedseigen) zandgrond toestaan met als doel meer hergebruik van grond; - de Kwalibo-regelgeving is hierin zodanig adequaat dat regelgeving beperkt in milieutechnische oplossingen, waardoor bijvoorbeeld kleine partijen niet meer de mogelijkheid hebben te mengen en ter plaatse te keuren.
Nee	67	<ul style="list-style-type: none"> - er is geen landelijk register, daarom nog te versnipperd - grote mate van free-rider gedrag: grondwerkbedrijven die niet erkend zijn maar toch opmengen/verdunnen; - de regelgeving voorkomt niet dat dit plaats vindt: financiële belangen zijn sterker. - onvoldoende toezicht, door onvoldoende capaciteit
Geen mening	26	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	150	

37 Het kan voor komen dat partijen grond een ongewenste toepassing vinden. De kans hierop kan (verder) worden verkleind door introductie van een meld-/volgsysteem, waarbij locatie, datum en tijd van verrichting van Kwalibo-handelingen aan partijen grond (vooraf) bekend zijn bij opdrachtgever en toezichthouders (privaat/ publiek). Zou u voorstander zijn van een dergelijk systeem?

Tabel IV.33 Antwoord op vraag 37

	Antwoord	Toelichting
Ja	67	<ul style="list-style-type: none"> - gaat richting een waterdicht systeem en is mogelijk met huidige digitale mogelijkheden / graag in samenwerking met toezichthouders ontwikkelen en niet met alleen beleidsmakers en de branche zelf; - belangrijk dat iedereen hiervan gebruik moet maken en dat dit niet een extra controle systeem wordt voor de partijen die al gecertificeerd zijn. Juist de partijen die dit niet zijn moeten in beeld komen; - grondpaspoort van begin tot einde keten in plaats van begeleidingsbonnen; - minder details vastleggen in de protocollen, beter volgen van partijen; - selectief toepassen. Met name voor bedrijven met al eerdere overtredingen; - borgen van functiescheiding en voorkomen van belangenverstrengeling.
Nee	26	<ul style="list-style-type: none"> - deze benadering is krampachtig. Het systeem kan ook veel eenvoudiger door de normeringen volgens Wet Bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit beter aan te laten sluiten. Sterk verontreinigde grond (>I) moet gesaneerd worden en mag niet hergebruikt worden. Matig verontreinigde grond (>T<I) valt in klasse Industrie en niet tot licht (<T) verontreinigde grond is overal toepasbaar. In de huidige situatie komt het voor dat licht verontreinigde grond wel geschikt is om te op te bouwen maar dat dezelfde grond niet

	Antwoord	Toelichting
		toepasbaar is elders (bijvoorbeeld bij minerale olie en OCB speelt dit vaak). Standstill principe handhaven op licht verontreinigde grond is spijkers op laag water zoeken;
		- het melden van een partij via meldpuntbodemkwaliteit is afdoende om toezicht te houden. Extra meldingen zijn overbodig. Daarnaast zijn nieuwe regels in Omgevingswet, waarbij Milieubelastende Activiteiten meldingsplichtig zijn. Dit betreft meer dan toepassen. Dit is meer dan voldoende...te veel. Ook in Omgevingswet ligt de verantwoordelijkheid bij toepasser/initiatiefnemer.
Geen mening	20	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	150	

38 Welke voor- en nadelen van een dergelijk meld-/volgsysteem ziet u?

Voordelen

- ketenbeheer van producent naar toepasser / grondstromen / herleidbaarheid van grond;
- beperkt de mogelijkheden op illegale praktijken / plegen van fraude / van het shoppen van verdachte partijen / omkatten van partijen grond / ongewenste toepassing van grond / dubbel gebruik van partijen grond / free-riders;
- betere toezicht / controle / handhaafbaarheid;
- verbetering van milieukwaliteit.

Nadelen

- administratieve last / kosten verhogend;
- vraagt capaciteit voor controle en handhaving die lokaal bevoegd gezagen niet zullen waarmaken;
- inflexibel / complex / traag / beklemmend;
- het systeem vaart op consequentheid van meldingen. Dit systeem borgt niet dat meldingen consequent gemaakt worden;
- de controle zal plaats gaan vinden bij bedrijven die wel melden. Free-riders zullen met dit systeem alsnog buiten handhaving blijven.

39 De in het Bbk opgenomen zorgplicht houdt in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat nadelige gevolgen kunnen optreden door het toepassen van een bouwstof, grond of baggerspecie, maatregelen moet nemen om verontreiniging te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. De zorgplicht vormt een vangnet voor situaties waarin sprake is van onzorgvuldig handelen zonder dat een specifiek wettelijk voorschrift wordt overtreden. De zorgplicht geldt bijvoorbeeld ook bij parameters waarvoor geen normen zijn opgenomen of in situaties die zijn vrijgesteld van de verplichte kwaliteitsbepaling. Bent u bekend met de zorgplicht zoals bedoeld in het Bbk?

Tabel IV.34 Antwoord op vraag 39

	Antwoord
Ja	97
Nee	16
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	150

40 In hoeverre is uw ervaring dat partijen actief invulling geven aan de zorgplicht?

Tabel IV.35 Antwoord op vraag 40

	Structureel	Steekproefsgewijs	Op basis van meldingen	Niet	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Opdrachtgevers	12	16	33	36	1	165
Certificaathouders	20	22	30	25	1	165
CI's	7	26	35	29	1	165

41 Eerdere evaluaties van het Kwalibo-stelsel geven aan dat het toezicht op conformiteit en naleving binnen het stelsel als complex wordt ervaren (vele detailvoorschriften en uitzonderingen, aantal spelers, belangen, interpretatieverschillen bijvoorbeeld bij Regeling versus normdocumenten). Is het opnemen van een set van (minimum) basismilieukwaliteitseisen in een algemeen verbindend voorschrift, zoals de Regeling Bodemkwaliteit (in plaats van in de normdocumenten), volgens u een oplossing?

Ja

- feitelijk staat dit er al in. Door de toezichthouders wordt te veel naar de (private?) kwaliteitsaspecten gekeken en niet vertrouwd op de output voorbeelden: productcertificaten: samenstelling en emissie eisen, minimale greep grootte, keuringsfrequentie procescertificering voor deel van de SIKB regelingen zijn essentiële eisen opgenomen;
- teveel regels geeft niet automatisch een betere situatie. Beter is het om het aantal regels te beperken tot de regels die de hoofdzaken regelen. Wetten moeten helder zijn. Richtlijnen moeten niet als wettig middel worden gebruikt, daarvoor zijn ze niet geschreven. Eenduidigheid bij alle partijen is het belangrijkste. Basis regels per soort werkzaamheid. Voorschriften en/of toetsregels behoren niet in handen van een commerciële partij. De standaardpakketten opnemen en vanuit de normdocumenten hiernaar verwijzen;
- kijkt naar uitvoering vooronderzoek: bij de één marginaal bij de ander niet. Verplicht een standaardpakket met daarbij asbest en PFAS;
- hiermee krijgen publieke toezichthouders meer mogelijkheden om gericht handhavend op te treden.

Nee

- een dergelijke maatregel heeft tot gevolg dat men (opdrachtgevers, producenten van bouwstoffen, uitvoerders) nog meer dan op dit moment, het randje van de wet zal bewandelen. De administratieve druk wordt voor de regelgever minder, maar het doel dat men voor ogen heeft gehad met het optuigen van eerst het Bouwstoffenbesluit, en later het Besluit bodemkwaliteit, wordt hiermee volledig van tafel geveegd. Het stelsel dient veel meer visueel inzichtelijk te worden gemaakt, voor de gehele bouwwereld. Torpedeer interpretatieverschillen met duidelijke FAQ's. Zorg voor uniforme protocollen, en aansluitend bijspijker cursussen voor het handhavend gezag;
- normdocumenten zullen altijd nodig zijn omdat alles niet in de wet kan worden vastgelegd. De complexiteit is eerder te voorkomen door het toezicht hierop zoveel mogelijk te centraliseren, zelfs te stoppen met het privaat toezicht van de CI's op de wijze waarop het nu wordt uitgevoerd;
- meestal zijn de werkzaamheden maatwerk en is er geen standaard set van milieueisen aan te koppelen;
- de indeling, structuur en het taalgebruik van de BRL-en moeten veranderen. Korter, leesbaarder en gebruiksvriendelijker, voor iedereen duidelijk en gelijk;
- er zijn teveel protocollen om dit effectief te vertalen naar een set basiseisen als bindend voorschrift in de Rbk. De protocollen zelf zijn voldoende effectief om de kwaliteit te borgen. De Wet- en regelgeving (met name toets normen) zou moeten worden vereenvoudigd;
- veel kwalibo-problematiek komt juist voort uit te letterlijke interpretatie van normdocumenten door ILT. Overheid moet zich concentreren op bodem- en milieubescherming. Normdocumenten moet zich

richten op kwaliteit van de uitvoering binnen de vastgestelde milieueisen. Probeer dit gescheiden te houden;

- richt je nu eens op de integriteit en vakbekwaamheid van de actoren en niet op de individuele partijen, rapporten e.d. Haal die complexiteit er nu eens uit en stop er niet meer complexiteit in (volgsystemen e.d.). We leven niet in een "perfecte" wereld, dus probeer er ook niet één te genereren in de 'bodem-cloud';
- de normdocumenten zijn juist ook bedoeld om de kwaliteit vanuit de sector zelf vast te leggen, met een publiek-private samenwerking. Het is beter om te investeren in de kwaliteit van de normdocumenten (heldere eenduidige eisen) en in meer verantwoord opdrachtgeverschap (check of je krijgt wat je bestelt en eerlijke verdeling van risico's) en in meer toezicht en handhaving met scherpere sancties op non-conformities;
- algemeen verbindende voorschriften geven nauwelijks een basis voor reproduceerbaarheid van onderzoeksresultaten, een kernvoorwaarde in dit werkveld. Daarnaast leert de ervaring dat uitvoerende partijen, waaronder ook CI-en, uiteindelijk toch het liefst willen kunnen terugvallen op eenduidige voorschriften. Bij globaal omschreven basiseisen zal daarom vroeg of laat gevraagd worden om deze nader uit te werken, waardoor een herhaling optreedt van de al in het kader van Kwalibo doorlopen processen. Een verder voordeel van voorschriften in normdocumenten is dat er meer flexibiliteit is om wijzigingen door te voeren.

42 Wat zijn volgens u de belangrijkste voor- en nadelen om rekening mee te houden?

Voordelen

- duidelijkheid, eenduidigheid, eenvoud, uniformiteit, overzichtelijkheid;
- vast minimumkader / standaard structuur / minder ruimte voor eigen interpretatie;
- publiek toezicht met focus op essentiële aspecten / betere handhaafbaarheid;
- versnellen doorlooptijd vaststelling nieuwe documenten;
- minder administratieve last;
- mogelijkheid voor maatwerk / gemotiveerd afwijken / handelen op basis van kennis en kunde van adviseurs / toekenning van correcte uitvoering.

Nadelen

- moeilijk controleerbaar en handhaafbaar/ individuele werkwijzen van bodemintermediairs is daardoor niet toetsbaar op kwaliteit en betrouwbaarheid / leidt tot interpretatieverschillen en discussies;
- creatie van een extra eisen set;
- past niet bij het "Omgevingswetdenken";
- lokt uit tot leveren van minimaal werk / geen reden meer om als bodemintermediair onderscheiden te zijn door kwaliteit;
- meer handhavingscapaciteit nodig.

43 Heeft u andere suggesties die u zou willen meegeven met het oog op de huidige manier waarop het Kwalibo-stelsel functioneert?

- redeneren en werken vanuit de keten waarin alle bevoegd gezag zijn betrokken en dan concentreren op die ketens die het meeste milieurisico vormen;
- onafhankelijkheid van uitvoerende en controlerende partijen;
- Kwalibo in Omgevingswet;
- toezicht en handhaving op wet- en regelgeving minder versnipperd vormgeven / uitwisseling tussen betrokken instanties verbeteren;
- verhoog frequentie / intensiteit / kennis en kunde / consequenties van toezicht en handhaving (versterk het effect van handhaving door 'Follow the money' toe te passen);
- ILT / toezichthouders een grotere rol geven in de ontwikkeling van normen omdat zij weten hoe het in de praktijk er werkelijk aan toe gaat en waar de mazen zitten;
- CI's onafhankelijk maken of afschaffen;
- mogelijkheid om anoniem BodemSignaal te kunnen geven / BodemSignaal moet ook gestuurd worden naar de overtreder;
- handhaving op free-riders;
- functiescheiding - ook bij publieke partijen;

- normdocumenten: verbeteren indeling / taalgebruik / verminderen complexiteit / voorkom dubbeling in teksten / praktisch uitvoerbare en te handhaven regels voor de uitvoering van werkzaamheden die bijdragen aan bescherming van het milieu.
- 44 Heeft u tot slot nog andere zaken die u het onderzoeksteam wil meegeven bij deze evaluatie?
- vraagstelling te moeilijk / enquête te lang / niet specifiek genoeg naar doelgroepen / niet juiste doelgroepen bevraagd / nodig niet altijd dezelfde mensen uit voor de evaluatie - borg dat er ook nieuwe mensen betrokken worden;
 - op dit moment is er onvoldoende landelijke regie of coördinatie / weinig communicatie tussen publieke partijen en toezichthouders / communicatie tussen markt en beleid vind plaats door lobby vanuit de branche;
 - verplicht het vormgeven van toezicht / controle op kennisniveau van bevoegde gezagen;
 - borging van de bodemketen / ketentoezicht / historisch- en vooronderzoek opnemen;
 - verschil in houding / gedrag / werkwijze van bodemsectoren als bron van problemen, in plaats van de opzet van het stelsel;
 - verschillen / veranderingen benoemen / publiceren bij invoering Omgevingswet;
 - mogelijkheid tot optreden tegen niet erkende intermediairs: een erkenning kan je alleen schorsen als die ooit is uitgegeven;
 - de afstand tussen de opstellers en de uiteindelijke gebruikers van protocollen en normdocumenten is te groot, ten koste van de handhaafbaarheid / opleidingsniveau in de sector is laag;
 - onafhankelijkheid van CI's / rol van RVA in het toezicht op de CI / definitie van rol CI ten opzichte van ILT.

IV.2 Specifieke vragen aan Certificerende Instellingen

De vragenlijst aan certificerende instellingen is door 5 personen geopend, door 3 personen volledig ingevuld en door 2 personen gedeeltelijk.

- 1 Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de normdocumenten ten aanzien van helderheid en controleerbaarheid. Gebruik slecht (1) tot uitstekend (5).

Tabel IV.36 Antwoord op vraag 1

	Antwoord
1	0
2	0
3	4
4	0
5	0
geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	1

- 2 Wat is naar uw mening de toegevoegde waarde van het interne controle- en/of sanctiebeleid van uw organisatie op de uitvoering van de Kwalibo-regeling?
- belangrijk dat duidelijke kaders in de normen zijn gesteld om kwalitatief goed werk uit te voeren.

- 3 Hoe controleert uw organisatie in het veld of de werkzaamheden worden uitgevoerd door een bedrijf dat beschikt over een erkenning en in voorkomend geval of een natuurlijk persoon die de werkzaamheid uitvoert op de erkenning is geregistreerd?
- website B+;
 - (on) aangekondigde veldbezoeken;
 - conform voorschriften schema en accreditatie.
- 4 Hoe controleert u in het kader van de Kwalibo op belangenverstrengeling?
- onderdeel van onze accreditatie ISO 17065;
 - duidelijk en zichtbaar onderdeel van de bedrijfsvoering van Kiwa: rollen en verantwoordelijkheden duidelijk belegd - scheiding van taken;
 - conform voorschriften schema's, Bbk en eigen integriteitscode.
- 5 Hoe controleert u in het kader van de Kwalibo op (interne en externe) functiescheiding en integriteit?
- voor CI is functie scheiding niet van toepassing. Integriteit is de belangrijkste competentie van een auditor. Wordt binnen het accreditatie stelsel continue intern gemonitord.
- 6 Als u in de praktijk constateert dat een bedrijf dat u een certificaat verstrekt heeft, niet conform de geldende normdocumenten handelt, meldt u deze dan bij het landelijk toezichtloket BodemSignaal?

Tabel IV.37 Antwoord op vraag 6

	Antwoord	Toelichting
Ja	1	wij constateren dit dagelijks en schrijven hier afwijkingen op
Nee	3	
Weet ik niet	0	
Geen Antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	1	

- 7 Hoe houdt u rekening met geconstateerde overtredingen in uw besluitvorming?
- ontvangen signalen van ILT over gecertificeerde bedrijven worden meegenomen bij volgende audits. De CI mag niet op basis van signalen van derden direct een sanctie opleggen;
 - hiervoor zijn certificerings-spelregels conform de NEN-EN-ISO 17065 en conform de normen zelf;
- 8 Voert u volledig onaangekondigd controles uit op gecertificeerde partijen?

Tabel IV.38 Antwoord op vraag 8

Antwoord	Telling
Ja	4
Nee, met het oog op uitvoerbaarheid en effectiviteit wordt een klant vóór een controle gebeld om zeker te zijn dat werkzaamheden daadwerkelijk uitgevoerd worden	0
Weet ik niet	0
Geen antwoord	0
Niet afgerond of Niet getoond	1

9 Heeft u voordat u een controle uitvoert op enigerlei wijze contact met de gecertificeerde partijen? Zo ja, kunt u aangeven hoe en waarom?

Tabel IV.39 Antwoord op vraag 9

Antwoord	Antwoord	Toelichting
Ja, namelijk	4	<ul style="list-style-type: none"> - circa 1 op de 3 SIKB audits moet onaangekondigd worden uitgevoerd. Daarnaast zijn er tussen schemabeheerder(s) en CI afspraken dat kort voor de audit contact mag worden opgenomen om te verifiëren dat werkzaamheden aan de gang zijn. Voor de overige audits mag altijd vooraf contact plaatsvinden; - in voorkomende gevallen kan het noodzakelijk zijn toegang tot bouwterreinen van tevoren te regelen. In algemene zin, als onderdeel van de reguliere cert. overeenkomst hebben we contact; - conform de spelregels. 's Ochtends gebeld voor een onaangekondigde audit op dezelfde dag, wordt beschouwd als een onaangekondigde audit. Een bepaald percentage van de veldaudits dient onaangekondigd te zijn; - met de klanten wordt regelmatig gemaïld en gevraagd naar actualiteit van hun planning.
Nee	0	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of Niet getoond	1	

10 In welke mate vervult u richting gecertificeerde partijen een adviesrol?

Tabel IV.40 Antwoord op vraag 10

Antwoord	Antwoord
1 (1)	4
2 (2)	0
3 (3)	0
4 (4)	0
5 (5)	0
Geen antwoord	0
Niet afgerond of Niet getoond	1

11 Certificerende instellingen worden betaald door opdrachtgevers. In welke mate speelt financiële afhankelijkheid een rol in uw oordeelsvorming? Gebruik geen rol (1) tot een grote rol (5).

Tabel IV.41 Antwoord op vraag 11

Antwoord	Antwoord
1 (1)	4
2 (2)	0
3 (3)	0
4 (4)	0
5 (5)	0
Geen antwoord	0
Niet afgerond of Niet getoond	1

12 Heeft de klantrelatie tussen certificaathouder en certificerende instelling invloed op het onafhankelijk functioneren door CI's?

Tabel IV.42 Antwoord op vraag 12

Antwoord	Antwoord
Ja (Y)	0
Nee (N)	4
Geen antwoord	0
Niet afgerond of Niet getoond	1

13 Hoeveel procent van de gecertificeerde partijen die u in portefeuille heeft is in de afgelopen jaren overgestapt naar een andere CI?
- 5 % gemiddeld

14 Wat was de opgegeven reden van de gecertificeerde partij om naar een andere CI over te stappen?
- combinatie met andere certificaten (ook niet Kwalibo);
- kosten;
- CI stopt met werkzaamheden voor het schema;
- overname van de certificaathouder door een ander bedrijf;
- verschil van inzicht met een auditor.

15 Momenteel wordt de CI betaald door de certificaathouder. Welke alternatieve bekostigingsopties ziet u voor uw organisatie en welke voor- en nadelen zouden deze kunnen hebben?
- centrale bekostiging: allemaal dezelfde prijs via het SIKB of andere instantie.
Nadeel: dan gaat het private karakter eraf / beperkt aanbod van CI's / drukmiddel om extra certificatiekosten te voorkomen vervalt voor te certificerende bedrijven.
Voordeel: kan leiden tot optimale harmonisatie / vast prijsniveau / efficiënte inzet van middelen.

16 In welke mate ondervindt u prijsconcurrentie van andere Cl's? Gebruik niet (1) tot vaak (5).

Tabel IV.43 Antwoord op vraag 16

Antwoord	Antwoord
1 (1)	0
2 (2)	1
3 (3)	2
4 (4)	1
5 (5)	0
Geen antwoord	0
Niet afgerond of Niet getoond	1

17 Kan uw organisatie vanuit uw (private) toezicht rol goed uit de voeten met de BRL-en/ protocollen?

Tabel IV.44 Antwoord op vraag 17

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat.. (A1)	4	<ul style="list-style-type: none">- voor veel (product) BRL-en is Kiwa de schemabeheerder die de BRL opstelt samen met CvD's. Voor SIKB heeft Kiwa een groot aantal auditoren vanuit het werkveld met ieder ruim 20 jaar ervaring waardoor bij interpretaties (intern) overleg kan plaatsvinden wat kwalitatief juist is;- indien wijzigingen noodzakelijk zijn, kunnen we voorstellen voldoende indienen / verbeteringen zijn wenselijk.- protocollen zijn voldoende duidelijk
Nee, omdat.. (A2)	0	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of Niet getoond	1	

IV.3 Specifieke vragen aan ILT

De vragenlijst aan ILT is door 7 personen geopend, door 5 personen volledig ingevuld en door 2 personen gedeeltelijk.

- 1 Hoe vaak per jaar controleert uw organisatie in het veld of de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de Kwalibo-normdocumenten? Kunt u tevens aangeven welk percentage daarvan onaangekondigd is? (indien geen antwoord, graag 999 invullen).
 - gemiddeld 83 / jaar;
 - 50 % onaangekondigd.

2 Is functiescheiding in voldoende mate geborgd in het Kwalibo stelsel?

Tabel IV.45 Antwoord op vraag 2

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat	2	- jammer dat die functiescheiding ook het ketentoezicht in de weg kan staan. Alles is met elkaar verbonden en dan is een land als Nederland helaas een "postzegeltoezichtsland": tientallen omgevingsdiensten die allemaal onder de plak zitten van 355 verschillende gemeenten die steeds meer eigen beleid mogen/kunnen vaststellen in de omgevingswet
Nee, omdat	3	- functiescheiding is nu op opdrachtgever / opdrachtnemer. Echter hoe onafhankelijk is een dochterbedrijf nu van zijn opdrachtgever (moederbedrijf)? Of wanneer een bedrijf tijdens een sanering zowel milieukundige begeleiding verricht als de sanering ; - lokale overheid kan opdrachtgever en handhaver tegelijkertijd zijn; - de CI heeft belang bij klanten en dit kleurt het oordeel/optreden. Er zijn voorbeelden CI geven bij klant aan wat mogelijkheden zijn binnen de regels van onwenselijk gedrag
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	2	

3 Is de naleving van normdocumenten in het Kwalibo stelsel voldoende gewaarborgd?

Tabel IV.46 Antwoord op vraag 3

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat	1	
Nee, omdat	4	- op papier kan veel goed geschreven worden, terwijl in de praktijk dat niet zo plaatsvindt. Dit blijkt wel uit het feit dat onopvallend inspecteren meer overtredingen oplevert dan opvallende inspecties; - er is onvoldoende handhavingscapaciteit, met name ook die bevoegde gezagen beschikbaar stellen aan de omgevingsdiensten; - normdocumenten zijn niet altijd goed handhaafbaar en de CI meer de kant kiest van de markt dan van het bevoegde gezag; - ILT is gebonden aan essentiële eisen en ILT heeft te weinig mensen om landelijk alle bedrijven met regelmaat te controleren op naleving van de normdocumenten
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	2	

- 4 Heeft u voordat u een controle uitvoert op enigerlei wijze contact met de ondertoezichtstaanden? Zo ja, kunt u aangeven hoe en waarom?

Tabel IV.47 Antwoord op vraag 4

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat	2	<ul style="list-style-type: none"> - ja niet alle controles zijn onverwacht; - soms wel soms niet, bij grote bouwprojecten komen we deels aan gekondigd en deels onaangekondigd. Verder lopen we op projecten wel eens tegen onderzoeksbureaus aan
Nee, omdat	3	<ul style="list-style-type: none"> - onopvallend inspecteren levert meer overtredingen op dan opvallende inspecties. Een bedrijf dat niet werkt conform zal bij contact vooraf wel handelen volgens de regels
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	2	

- 5 Heeft de klantrelatie tussen certificaathouder en certificerende instelling invloed op het onafhankelijk functioneren door CI's? Indien ja, kunt u hier voorbeelden van geven?

Tabel IV.48 Antwoord op vraag 5

	Antwoord	Toelichting
Ja, omdat	5	<ul style="list-style-type: none"> - CI's faciliteren bedrijven om werkzaamheden zonder erkenning uit te voeren onder het mom van artikel 15 lid 3 (initiële audit); - een CI wil het haar klanten niet te lastig maken; - CI denkt in het voortraject mee met markt over welke BRL de meeste mogelijkheden bieden; - CI adviseert in handhavingssituaties de markt; - CI kijkt of de letter van de BRL gevolgd wordt, of dit ook leid tot een goed product lijkt van minder belang; - Certificaathouder betaalt de CI voor een controle; - Certificaathouder kan een andere CI nemen als de rapportage niet bevalt; - CI's zijn een gesloten organisatie; zij delen hun geconstateerde overtredingen niet met ILT; - CI's treden zelfs in rechtszaken tussen ILT en een certificaathouder op als adviseur van de certificaathouder.
Nee, omdat	0	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	2	

6 Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de normdocumenten ten aanzien van de aspecten handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid (HUF)?

Tabel IV.49 Antwoord op vraag 6

	1	2	3	4	5	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Handhaafbaarheid	2	4	2	4	0	0	6
Uitvoerbaarheid	0	3	4	5	0	0	6
Fraudebestendigheid	2	6	3	1	0	0	6

7 Wat ziet u als de drie grootste aandachtspunten in de normdocumenten ten aanzien van onderstaande aspecten:

Tabel IV.50 Antwoord op vraag 7

	Aandachtspunten
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> - tegenstrijdigheden en onduidelijkheden in normdocumenten; - capaciteit van handhaving; - veel punten zijn niet concreet /SMART; - betrokkenheid / aanwezigheid ILT bij opstellen en aanpassen BRL-en en bespreken uitvoeringsvraagstukken; - iets primair iets tussen CI en bedrijf;
Uitvoerbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> - gebeurt er wat moet gebeuren? - de bedrijven zullen er goed mee kunnen werken dat is duidelijk terug te lezen in de verschillende teksten; - begint met gekwalificeerde personeel en niet bij uitzendkrachten; - detailniveau;
Fraudebestendigheid	<ul style="list-style-type: none"> - pakkans is laag door beperkt toezicht; - teksten zijn zo opgesteld dat er fraude binnen de regels mogelijk is; - niets is fraudebestendig, dus zal de straf voldoende moeten zijn als je niet aan de normen voldoet.

IV.4 Specifieke vragen een bodem intermediairs

De vragenlijst aan bodemintermediairs is door 129 personen geopend, door 45 personen volledig ingevuld en door 84 personen gedeeltelijk.

1 Uw organisatie maakt gebruik van een certificerende instelling (CI) of de RvA voor uw erkenning. Bent u in de afgelopen 5 jaar gewisseld van CI?

Tabel IV.51 Antwoord op vraag 1

	Antwoord	Toelichting
Ja	16	
Nee	31	
Mijn organisatie is niet gecertificeerd of geaccrediteerd door de RvA	1	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	81	

2 Indien uw organisatie de afgelopen 5 jaar van CI is gewisseld, wat was daarvan de reden aangeven?
(Reden aankruisen, meerdere antwoorden mogelijk):

Tabel IV.52 Antwoord op vraag 2

	Antwoord	Toelichting
Ontevreden over inhoudelijke kennis CI	5	
Ontevreden over advies en oplossingsgerichtheid van de CI/gebrek aan meedenken	7	
CI te streng in haar beoordelingen	0	
CI te duur	7	
CI is gestopt met afgifte certificaten	5	
Overig:	35	<ul style="list-style-type: none"> - niet gewijzigd van CI - synchronisatie met andere certificaten - uniformiteit met andere bedrijfssonderdelen - elke paar jaar overstappen is goed

3 Uw organisatie staat in een bepaalde (contractuele) verhouding met uw CI of RvA. Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen: schaal 1 (volledig oneens) tot 5 (volledig eens)

Tabel IV.53 Antwoord op vraag 3

	1	2	3	4	5	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Mijn organisatie kan invloed uitoefenen op de beoordelingen van de CI;	9	16	14	6	0	3	0	81
Er zijn verschillen tussen de CIs als het gaat om beoordelingen;	1	1	7	15	10	14	0	81
De deskundigheid binnen de CIs is de afgelopen jaren minder geworden;	4	20	7	6	4	7	0	81
CIs zouden niet langer dan een bepaalde periode aan één gecertificeerde partij verbonden moeten zijn;	12	15	6	5	4	6	0	81
Door toezicht van de CI wordt het kwaliteitsmanagementsysteem van mijn organisatie geborgd.	4	3	9	23	6	3	0	81

- 4 Als bodemintermediair wordt u periodiek beoordeeld door CI of RvA op normdocumenten (BRL-en, protocollen). Kunt u aangeven welk percentage van de beoordelingen volledig onaangekondigd (dus ook zonder voorafgaand telefoontje) plaats vindt?
- Gemiddeld 22 % volledig onaangekondigd
- 5 Free-riders zijn organisaties die werkzaamheden uitvoeren, maar hiervoor geen erkenning hebben. Wat is naar uw mening het aandeel van de werkzaamheden per activiteit dat door deze zogenaamde 'free-riders' wordt uitgevoerd? Geef uw inschatting per sector:
- Bodemsanering - 9 %
 - Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie - 12 %
 - Produceren en toepassen van bouwstoffen - 25 %
 - Mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen - 9%
 - Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie - 7%
- 6 Toezicht en handhaving is vooral gericht op erkende intermediairs en onvoldoende op 'freeriders'. Geef per sector aan in hoeverre u het eens bent met deze stelling?

Tabel IV.54 Antwoord op vraag 6

	Geheel mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Geheel mee eens	Geen mening of niet van toepassing	Geen antwoord	Niet afgerond of net getoond
Bodemsanering	1	2	0	10	14	20	1	81
Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie	1	1	1	6	12	26	1	81
Produceren en toepassen van bouwstoffen	1	0	3	9	10	24	1	81
Mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen	1	1	2	7	8	28	1	81
Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie	1	2	2	3	8	31	1	81

- 7 Controle en toezicht/handhaving is één van de pijlers van het Kwalibo stelsel. Kunt u een inschatting maken van de het percentage van de werkzaamheden dat u uitvoert waar controle/handhaving op plaatsvindt?, uitgesplitst naar werkveld:

Tabel IV.55 Antwoord op vraag 7

	%
Bodemsanering	40
Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie	19
Produceren en toepassen van bouwstoffen	17
Mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen	6
Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie	9

- 8 In geval er bij controle/handhaving bij werkzaamheden fouten/onzorgvuldigheden worden geconstateerd, wat zijn dan de overheersende bevindingen:
- afwijkingen t.o.v. normeringen / documentatie / administratieve onduidelijkheden;
 - te laat / niet correct / niet - melden van werkzaamheden;
 - veiligheid;
 - afwijkingen in uitvoering: KVP niet geregistreerd / geen hekwerk conform eisen RUS / afdekken grond/ BUS melding niet aanwezig / aannemer graaft paar meter verder en enkele cm's dieper.
- 9 Bent u bekend met de meldingsmogelijkheid in geval van overtredingen, het zogenaamde BodemSignaal?

Tabel IV.56 Antwoord op vraag 9

	Antwoord
Ja	35
Nee	12
Geen antwoord	1
Niet afgerond of niet getoond	81

- 10 Heeft u wel eens een BodemSignaal afgegeven en zo ja/ wat was de aard daarvan ?

Tabel IV.57 Antwoord op vraag 10

	Antwoord	Toelichting
Ja	6	<ul style="list-style-type: none"> - niet naleven van erkenningen of vergunningen; - ondeskundig handelen; - vloer/voorziening die onder certificaat aangelegd had moeten worden maar was niet gedaan; - overtreding artikel 16 en 22 Bbk; - discussie met bevoegd gezag inzake de beoordeling van afwijkende resultaten.
Nee	36	<ul style="list-style-type: none"> - werkt averechts als je dat doet - vaak is het de overheid of ILT die iets niet goed doet. Rol van opdrachtnemer van een overheidsopdrachtgever is lastig in deze; - ik geef geen bodemsignalen omdat dit niet anoniem kan; - is in mijn beleving vooral iets dat door bevoegd gezagen wordt gedaan; - uit direct contact met handhavers is gebleken dat zij geen enkel intentie hebben om op signalen van overtredende overheden te reageren. Enkel bedrijven zijn doelwit bij OD's; - persoonlijk vind ik het afgeven van een BodemSignaal (via meld-misdaad-anoniem) lastig, daar ik mij afvraag of dit volledig anoniem is. Bedrijfsmatig gezien gaat de afgifte van een signaal dan ook via de directie. Vaak wordt dan besloten om af te zien van een BodemSignaal of wordt de brancheorganisatie ingeschakeld.
Geen antwoord	6	
Niet afgerond of niet getoond	81	

11 Bent u bekend met de eisen van functiescheiding rondom inhuur/ inlenen van derden?

Tabel IV.58 Antwoord op vraag 11

	Antwoord
Ja	40
Nee	8
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	81

12 Voor de beoordeling van (non-)conformiteit (verplichte onaangekondigde audit van een CI en ILT) is het van belang dat locatie, datum en tijdstip bekend is van werkzaamheden die uitgevoerd zullen worden. Hoe staat u ten opzichte van een systeem waarbij de CI kan bijhouden waar u het werk uitvoert? En hoe ten opzichte van een systeem waarbij ILT kan bijhouden waar u het werkt uitvoert?

Tabel IV.59 Antwoord op vraag 12

	Positief	Negatief	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
CI	29	10	8	1	81
ILT	19	13	15	1	81

13 Hoe beoordeelt u de kwaliteit van de normdocumenten?

Tabel IV.60 Antwoord op vraag 13

	Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed	Zeer goed	Geen mening	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
De BRL-en en protocollen zijn voldoende duidelijk om in de praktijk mee te werken	7	7	14	17	2	1	0	81
De BRL-en en protocollen leiden tot een verbetering van de kwaliteit	4	10	16	14	2	2	0	81
De BRL-en en protocollen leiden tot bescherming van de bodem	6	8	16	12	2	4	0	81

IV.5 Specifieke vragen aan bevoegd gezag - toezicht en handhaving

De vragenlijst aan bevoegd gezag is door 53 personen geopend, door 25 personen volledig ingevuld en door 28 personen gedeeltelijk.

Werkt uw organisatie met de onderstaande richtlijnen?

Tabel IV.61

	Ja	Nee	Weet ik niet	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Bevoegd gezag taken Bodem en ondergrond (richtlijn 8000)	7	11	8	0	27
Bevoegd gezag taken opdrachtgeving gebiedsgericht bodemonderzoek (richtlijn 8100)	2	14	10	0	27
Bevoegd gezag taken bodemenergie	6	10	10	0	27
Bevoegd gezag taken grondwaterbemalingen	1	13	12	0	27

In de rol van bevoegd gezag kunt u op verschillende manieren in aanraking komen met Kwalibo:

- in het kader van de afgifte van vergunningen en bij meldingen;
- in het kader van toezicht op uitvoering door erkende bedrijven/ personen.

Vanuit die taakomschrijving stellen wij de hierna volgende vragen.

Beoordeelt uw organisatie alle meldingen die op grond van het Bbk worden gedaan? Graag specificeren naar de onderstaande sectoren:

Tabel IV.62

	Ja	Nee	Weet ik niet / niet van toepassing	Geen antwoord	Niet afgerond of niet getoond
Bodemsanering	18	6	2	0	27
Reinigen en toepassen van grond en baggerspecie	12	5	9	0	27
Produceeren en toepassen van bouwstoffen	10	9	7	0	27
Mechanische boringen, inclusief bodemenergiesystemen	11	7	8	0	27
Bodembeschermende voorzieningen, inclusief aanleg en inspectie	8	9	9	0	27

Is in de beoordeling van meldingen voorzien in een controle op Kwalibo-erkenning van de betrokken bodemintermediairs, zoals laboratoria, veldonderzoek, etc?

Tabel IV.63

	Antwoord
Ja	22
Nee	1
Weet ik niet / niet van toepassing	3
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	27

Geeft u een BodemSignaal als bijbehorende bescheiden niet afkomstig zijn van erkende personen of bedrijf?

Tabel IV.64

	Antwoord
Ja	23
Nee	1
Weet ik niet / niet van toepassing	2
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	27

Hoe vaak per jaar controleert uw organisatie in het veld of de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de Kwalibo-normdocumenten? Kunt u tevens aangeven welk percentage daarvan onaangekondigd is? (indien geen antwoord, graag 999 invullen).

- 120 / jaar
- 51 % onaangekondigd

Komt u bij bezoeken in het veld ook activiteiten tegen waarvoor geen melding is ontvangen maar die dat wel hadden moeten zijn? (Schaal; nooit - soms - regelmatig - altijd)

Tabel IV.65

	Antwoord
Nooit	1
Soms	17
Regelmatig	7
Altijd	1
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	27

Worden afwijkingen van de werkwijze zoals opgenomen in de Kwalibo-normdocumenten gemeld als BodemSignaal?

Tabel IV.66

	Antwoord
Ja	16
Nee	3
Weet ik niet / niet van toepassing	7
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	27

Controleert u in het kader van de Kwalibo op belangenverstrengeling?

Tabel IV.67

	Antwoord
Ja	19
Nee	6
Weet ik niet / niet van toepassing	1
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	27

Controleert u in het kader van de Kwalibo (interne en externe) functiescheiding?

Tabel IV.68

	Antwoord
Ja	18
Nee	6
Weet ik niet / niet van toepassing	2
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	27

IV.6 Specifieke vragen aan bevoegd gezag - opdracht gevende overheid

De vragenlijst aan opdrachtgevende overheid is door 46 personen geopend, door 17 personen volledig ingevuld en door 29 personen gedeeltelijk.

- 1 Verwijst u bij het uitzetten van contracten en opdrachten in de markt specifiek naar Kwalibo-regelgeving?

Tabel IV.69 Antwoord op vraag 1

	Antwoord
Ja	13
Nee	6
Weet ik niet / niet van toepassing	1
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	26

- 2 Controleert u bij het uitzetten van contracten en opdrachten in de markt actief of inschrijvende partijen voldoen aan de wettelijk eisen van Kwalibo?

Tabel IV.70 Antwoord op vraag 2

	Antwoord
Ja	14
Nee	3
Weet ik niet / niet van toepassing	3
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	26

- 3 In geval dat u werkzaamheden laat uitvoeren en u de coördinatie/begeleiding hiervan legt bij een adviesbureau, op welke wijze borgt en toetst u of de Kwalibo-gerelateerde werkzaamheden correct worden/zijn uitgevoerd:

Tabel IV.71 Antwoord op vraag 3

	Antwoord	Toelichting
Ik controleer dit niet, ik vertrouw volledig op het bureau	4	
Wij hebben eigen specialisten op gebied van bodembeheer en die toetsen, controleren het werk van het adviesbureau	11	
Wij controleren dit steekproefsgewijs conform ons eigen kwaliteitssysteem	0	
Weet ik niet / niet van toepassing	2	

	Antwoord	Toelichting
Anders	2	- het rapport wordt beoordeeld en er wordt voor zover dit mogelijk is gekeken of er zaken wel of niet kloppen - controle van de bij aanbesteding gevraagde output
Geen antwoord	1	
Niet afgerond of niet getoond	26	

4 Komt het voor dat werkzaamheden uitgevoerd worden door bedrijven die geen erkenning hebben?

Tabel IV.72 Antwoord op vraag 4

	Antwoord	Toelichting
Wij werken nooit met bedrijven die geen erkenning hebben	12	
Indien er werkzaamheden worden uitgevoerd die niet persé door een gecertificeerde partij hoeven te worden uitgevoerd dan betrekken wij ook niet erkende partijen	3	
Het komt wellicht voor dat werkzaamheden door niet erkende bedrijven uitgevoerd worden, maar dan zijn wij ons hier niet bewust van	4	
Weet ik niet / niet van toepassing	0	
Geen antwoord	1	
Niet afgerond of niet getoond	26	

5 Hoeveel projecten met Kwalibo gerelateerde werkzaamheden worden globaal door uw organisatie uitgezet?

Tabel IV.73 Antwoord op vraag 5

	Antwoord
< 10/jaar	3
10-25 /jaar	5
25-50/jaar	2
> 50 jaar	6
Weet niet / n.v.t.	3
Geen antwoord	1
Niet afgerond of niet getoond	26

- 6 Kunt u aangeven in hoeverre er binnen projecten waarvoor door uw organisatie opdrachten worden verleend door toezichthoudende instanties controle/handhavingsacties worden uitgevoerd (ga uit van de laatste 5 jaar)?

Tabel IV.74 Antwoord op vraag 6

	Antwoord
Dit gebeurt nooit	0
Dit gebeurt in minder dan 5 % van onze projecten	3
Dit gebeurt in 5-10 % van onze projecten	3
Dit gebeurt in 10-25 % van onze projecten	1
Dit gebeurt in > 25 % van onze projecten	5
Weet niet / n.v.t	7
Geen antwoord	1
Niet afgerond of niet getoond	26

- 7 In geval er bij controle/handhaving bij werkzaamheden fouten/onzorgvuldigheden worden geconstateerd, wat zijn dan de overheersende bevindingen?
- andere interpretatie van BRL, toezicht/handhaving die aanwijzingen in BRL hanteert als norm/wet;
 - administratieve fouten;
 - onjuiste nieuwe toepassing van vrijkomende grondhoeveelheden;
 - samenvoegen niet volgens regels, monsternamen dubieus, grond toch anders dan gemeld;
 - toegepaste hoeveelheden niet in overeenstemming met opgegeven hoeveelheden;
 - rapporten van partijkeuringen worden onrechtmatig gebruikt;
 - geen melding Bbk bij toepassen van voornamelijk schoon trechterzand;
 - het terugbrengen van grond (gelaagdheid) bij K&L werkzaamheden.

- 8 Bent u bekend met de meldingsmogelijkheid in geval van onjuistheden, het zogenaamde BodemSignaal?

Tabel IV.75 Antwoord op vraag 8

	Antwoord
Ja	17
Nee	2
Weet ik niet / niet van toepassing	0
Geen antwoord	1
Niet afgerond of niet getoond	26

9 Heeft u wel eens een BodemSignaal afgegeven en zo ja/ wat was de aard daarvan ?

Tabel IV.76 Antwoord op vraag 9

	Antwoord	Toelichting
Ja	6	<ul style="list-style-type: none"> - achterwege laten van historisch onderzoek / negeren historische gegevens door adviesbureaus; - vermoeden van uitvoering werkzaamheden zonder certificering / niet erkende medewerkers; - (illegaal) samenvoegen van partijen grond; - herhaald niet melden: werken niet conform certificaat; - afwijkende hoeveelheden; - onrechtmatig gebruik rapporten partijkeuringen.
Nee	13	<ul style="list-style-type: none"> - melding van misstanden worden doorgegeven aan de handhavers van het Bevoegd Gezag; - het is lastig om dat over je collega's te doen of over een klant.
Weet ik niet / niet van toepassing	0	
Geen antwoord	1	
Niet afgerond of niet getoond	26	

10 Heeft een partij wel eens een BodemSignaal afgegeven over projecten die door uw organisatie werden aangestuurd en zo ja/wat was de aard daarvan ?

Tabel IV.77 Antwoord op vraag 10

	Antwoord
Ja	2
Nee	13
Weet ik niet / niet van toepassing	4
Geen antwoord	1
Niet afgerond of niet getoond	26

11 Projecten worden veelal door een eigen projectorganisatie, ofwel een andere dienst uitgevoerd. De interne lijnen tussen de uitvoering van projecten door deze organisatie en de borging van Kwalibo-aspecten, is daarbij een aandachtspunt. Op welke wijze heeft u geborgd dat het Kwalibo-stelsel wordt toegepast door deze projectorganisatie / dienst?

Tabel IV.78 Antwoord op vraag 11

	Antwoord	Toelichting
Via interne handboeken	3	
Deskundige wordt vooraf betrokken bij project	8	
Intern expertisepunt	1	
Niet geborgd	4	

	Antwoord	Toelichting
Anders	5	<ul style="list-style-type: none"> - er wordt alleen met Kwalibo-erkende bedrijven gewerkt; - Kwalibo-eis wordt meegenomen in aanbestedingen; - periodieke training kennis regelgeving; - raamovereenkomst.

12 In het geval dat uw organisatie zelf werkzaamheden uitvoert die vallen onder de Kwalibo-regelgeving, is het organisatie onderdeel dat de werkzaamheid uitvoert qua aansturing gescheiden van het organisatieonderdeel dat opdracht geeft?

Tabel IV.79 Antwoord op vraag 12

	Antwoord
Ja	4
Nee	0
Weet ik niet / niet van toepassing	14
Geen antwoord	2
Niet afgerond of niet getoond	26

13 Hoe heeft u geborgd dat deze organisatie onderdelen gescheiden zijn?

- in principe worden adviserende bedrijven uitgesloten van uitvoering. Vaak geven bedrijven zelf aan dat een eventuele uitvoerende tak volledig gescheiden is van een adviserende tak;
- via interne functiescheiding.

14 In het geval dat uw organisatie zelf werkzaamheden uitvoert die vallen onder de Kwalibo-regelgeving, beschikt het organisatie onderdeel dat de werkzaamheid uitvoert over een onafhankelijke begroting?

Tabel IV.80 Antwoord op vraag 14

	Antwoord
Ja	5
Nee	1
Weet ik niet / niet van toepassing	12
Geen antwoord	2
Niet afgerond of niet getoond	26

- 15 In het geval dat uw organisatie zelf werkzaamheden uitvoert die vallen onder de Kwalibo-regelgeving, rust de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de resultaten van het organisatie onderdeel dat de werkzaamheid uitvoert bij een andere bestuurder dan de bestuurder van het organisatieonderdeel dat opdracht geeft?

Tabel IV.81 Antwoord op vraag 15

	Antwoord
Ja	2
Nee	1
Weet ik niet / niet van toepassing	15
Geen antwoord	2
Niet afgerond of niet getoond	26

IV.7 Specifieke vragen Bodem+

De vragenlijst aan Bodem+ is door 11 personen geopend, door 7 personen volledig ingevuld en door 4 personen gedeeltelijk.

- Vanuit het oogpunt van de verplichte onaangekondigde audit van een CI (en ILT) is het van belang dat de locatie, datum en tijd bekend is van werkzaamheden die uitgevoerd zullen worden. Voor welke werkzaamheden zou een dergelijk systeem wenselijk zijn en waarom?
 - monsterneming partijkeuring (BRL 1000);
 - milieukundige begeleiding (BRL 6000);
 - uitvoeren sanering (BRL 7000);
 - uitvoeren veldwerk (BRL 2000);
 - samenvoegen en produceren van grond (BRL 9335);
 - bewerken van verontreinigde grond (BRL 7500);
 - mechanisch boren;
 - werkzaamheden die plaats onafhankelijk zijn: in andere gevallen is de plaats waar de werkzaamheid plaats vindt bekend en kan de ILT onaangekondigd op bezoek komen.
- Heeft de klantrelatie tussen certificaathouder en certificerende instelling invloed op het onafhankelijk functioneren door CI's? Indien ja, kunt u hier voorbeelden van geven?

Tabel IV.82 Antwoord op vraag 2

	Antwoord	Toelichting
Ja	6	<ul style="list-style-type: none"> - "Wie betaald bepaald"; - bij klachten de CI die meestal lichtvaardig afhandelt en niet / geen directe actie onderneemt. <p>Er is een zekere neiging om de klant van een certificaat te voorzien vanuit een klantgerichtheid. Een grondbank is ten onrechte voorzien van een certificaat 9335-2 dat onder druk van de ILT is ingetrokken / overstappen van bedrijven naar andere CI indien certificaathouder vindt dat CI te kritisch is - een klantrelatie tussen stelselbeheerder en CI zou hier beter zijn</p>
Nee	1	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	4	

IV.8 Specifieke vragen aan private opdrachtgevers

De vragenlijst aan private opdrachtgevers is door 5 personen geopend, door 2 personen volledig ingevuld en door 3 personen gedeeltelijk.

- 1 Verwijst u bij het uitzetten van contracten en opdrachten in de markt specifiek naar de Kwalibo-regelgeving?

Tabel IV.83 Antwoord op vraag 1

	Antwoord
Ja	2
Nee	0
Weet ik niet	0
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

- 2 Controleert u bij het uitzetten van contracten en opdrachten in de markt actief of bedrijven voldoen aan de gestelde eisen vanuit de Kwalibo-regelgeving?

Tabel IV.84 Antwoord op vraag 2

	Antwoord
Ja	2
Nee	0
Weet ik niet	0
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

- 3 In geval dat u werkzaamheden laat uitvoeren en u de coördinatie/begeleiding hiervan legt bij een adviesbureau, op welke wijze borgt en toetst u of de Kwalibo-gerelateerde werkzaamheden correct worden/zijn uitgevoerd:

Tabel IV.85 Antwoord op vraag 3

	Antwoord	Toelichting
Wij controleren dit niet, wij vertrouwen volledig op het bureau	0	
Wij hebben eigen specialisten op het gebied van bodembeheer en die toetsen/controleren het werk van het adviesbureau	0	
Wij controleren dit steekproefsgewijs conform ons eigen kwaliteitssysteem	0	
Anders	0	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	3	

4 Komt het voor dat werkzaamheden uitgevoerd worden door bedrijven die geen erkenning hebben?

Tabel IV.86 Antwoord op vraag 4

	Antwoord	Toelichting
Wij werken nooit met bedrijven die geen erkenning hebben	1	
Indien er werkzaamheden worden uitgevoerd die niet persé door een gecertificeerde partijen hoeven te worden uitgevoerd, dan betrekken wij ook niet erkende partijen	1	
Het komt wellicht voor dat werkzaamheden door niet erkende bedrijven uitgevoerd worden, maar dan zijn wij ons hier niet bewust van	0	
Anders	0	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	3	

5 Hoeveel projecten met Kwalibo gerelateerde werkzaamheden worden globaal door uw organisatie uitgezet?

Tabel IV.87 Antwoord op vraag 5

	Antwoord
< 10 per jaar	0
11 tot 25 per jaar	0
26 tot 50 per jaar	1
>51 per jaar	1
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

6 Kunt u aangeven in hoeverre er door toezichthoudende instanties controle/handhavingsacties worden uitgevoerd op projecten waarvoor door uw organisatie opdracht is verleend (ga uit van de laatste 5 jaar)?

Tabel IV.88 Antwoord op vraag 6

	Antwoord
Dit gebeurd nooit	0
Dit gebeurd in minder dan 5 % van onze projecten	0
Dit gebeurd in 5 tot 10 % van onze projecten	0
Dit gebeurd in 11 tot 25 % van onze projecten	1
Dit gebeurd in meer dan 26 % van onze projecten	1
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

- 7 In geval dat er bij controle/handhaving bij werkzaamheden fouten/onzorgvuldigheden worden geconstateerd, wat zijn dan de overheersende bevindingen?
- Geen reactie
- 8 Bent u bekend met de meldingsmogelijkheid in geval van onjuistheden, het zogenaamde BodemSignaal?

Tabel IV.89 Antwoord op vraag 8

	Antwoord
Ja	1
Nee	1
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

- 9 Heeft u wel eens een BodemSignaal afgegeven en zo ja/ wat was de aard daarvan ?

Tabel IV.90 Antwoord op vraag 9

	Antwoord	Toelichting
Ja	0	
Nee	2	
Geen antwoord	0	
Niet afgerond of niet getoond	3	

- 10 In het geval dat uw organisatie zelf werkzaamheden uitvoert die vallen onder de Kwalibo-regelgeving, is het organisatie onderdeel dat de werkzaamheid uitvoert qua aansturing gescheiden van het organisatieonderdeel dat opdracht geeft?

Tabel IV.91 Antwoord op vraag 10

	Antwoord
Ja	0
Nee	0
Weet ik niet	2
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

11 In het geval dat uw organisatie zelf werkzaamheden uitvoert die vallen onder de Kwalibo-regelgeving, beschikt het organisatie onderdeel dat de werkzaamheid uitvoert over een onafhankelijke begroting?

Tabel IV.92 Antwoord op vraag 11

	Antwoord
Ja	0
Nee	0
Weet ik niet	2
Geen antwoord	0
Niet afgerond of niet getoond	3

BIJLAGE: KWALITEITSBORGING IN BUURLANDEN

De kernvraag van de beleidsevaluatie Kwaliteitsborging bodem is uitgesplitst naar hoofdonderzoeksvragen. Eén van deze hoofdvragen is het uitvoeren van een quick-scan op hoofdlijnen, ten aanzien van de uit de evaluatie gebleken grootste knelpunten van het huidige Kwalibo-systeem en het vergelijken hiervan met systemen in Nederland en vergelijkbare systemen in Duitsland en België en bij de Europese Commissie.

Binnen de Europese Unie zijn een aantal andere landen met beleid ten aanzien van de aanpak tegen bodemverontreiniging. Vanuit die landen schijnt men naar Nederland te kijken als gidsland, en zijn delen van het Nederlandse beleid ingebouwd in de regelgeving. Een gemene deler in de verschillende aanpakken is het uitgaan van een risicobenadering. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt eisen aan de ecologische en chemische kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater, die ook worden beïnvloed door de kwaliteit van de (water)bodem. Het staat de lidstaten echter vrij om te bepalen hoe zij aan dit kader voldoen (Rijksoverheid, sd).

Ten behoeve van het uitvoeren van de quick-scan naar kwaliteitsborging in bodemwerkzaamheden in buurlanden hebben wij onder andere specialistische collega's uit buurlanden bevroegd naar de aanwezigheid van een (nationaal) systeem ten behoeve van kwaliteitsborging in de bodem, de voor- en nadelen en het functioneren van dit systeem. Uit de interviews en deskstudie blijkt dat Nederland als enige, door het publiek- private Kwalibo stelsel, een andere vorm heeft gegeven aan de kwaliteitsborging van bodembeheer. In andere landen is er sprake van publieke systemen die vaak nog versnipperd zijn over verschillende deelstaten. Andere landen zijn soms wel al verder ontwikkeld ten aanzien van specifieke onderdelen van bodembeheer. Co Molenaar stelt in zijn artikel "toenemende druk op het bodem- en watersysteem vraagt meer innovatie van bedrijfsleven" (SIKB, 2019), dat Nederland in vergelijking met andere landen kan verbeteren op het gebied van ontwikkeling van nieuwe duurzame saneringstechnieken. Daarnaast stelt hij dat de financiële middelen in Nederland voor onderzoek veel beperkter zijn geworden en dat meer onderzoek gedaan moet worden met andere partijen, meer kennisontwikkeling en kennisdeling (SIKB, 2019). Overeenkomstig tussen de landen, ondanks verschillen in de aanpak ten aanzien van bodembeheer, is dat allen worstelen met de controle, toezicht en handhaving op de uitvoering van bodemwerkzaamheden. Deze bijlage bevat een uitgebreide rapportage van de reacties en bevindingen in de vergelijking van kwaliteitsborging in Nederland met andere landen.

V.1 Kwalibo in vergelijking met buurlanden

Ten behoeve van het uitvoeren van de quick-scan naar kwaliteitsborging in bodemwerkzaamheden in buurlanden hebben wij specialistische collega's uit deze landen bevroegd. De vragen die wij hen voorgelegd hebben zijn de volgende:

- 1 is er een nationaal systeem ingesteld ten behoeve van kwaliteitsborging in bodemwerken? Zo ja, welke activiteiten vallen onder dit systeem?;
- 2 geef een korte beschrijving van de belangrijkste elementen van dit systeem;
- 3 geef een beschrijving van de voordelen en nadelen van dit systeem;
- 4 wat is uw mening ten aanzien van het functioneren van het systeem, vanuit het perspectief dat minimale kwaliteitseisen behaald worden, de kans op fouten verminderd en een groter betrouwbaarheid in resultaten wordt bereikt?

V.2 Kwaliteitsborging in België

België heeft een eigen set van onderzoeksmethoden, waarbij ook nog een verschil is tussen het systeem in Vlaanderen en in Wallonië. Qua methode wijkt dit af van de rest van Europa. Sinds december 2007 bestaat in België het Vlarebo: het Vlaams Reglement rond bodemsanering en bodembescherming. Samen met het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 vormt dit het wettelijk kader voor bodemsanering en bodembescherming in België. Het Bodemdecreet bevat onder andere hoofdstukken ten aanzien van bodemsanering, bodembescherming, dwangmaatregelen, toezicht en strafbepalingen. Op 29 november 2017 is een aantal wijzigingen in het bodemdecreet ingegaan. Een van deze wijzigingen is het opheffen van de veralgemeende conform verklaring van bodemonderzoeken. Met oog op een efficiënte inzet van overheidsmiddelen is het niet langer verplicht dat de OVAM¹ elk bodemonderzoek aan een conformiteitsonderzoek onderwerpt. De OVAM behoudt wel de mogelijkheid om de conformiteit van een ingediend bodemonderzoek te beoordelen, maar dit moet binnen 60 dagen van het ingediende bodemonderzoek gebeuren. Op basis van het verslag van het bodemonderzoek neemt de OVAM de beslissing over de aard en de ernst van de bodemverontreiniging. De volledige verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de aangeleverde gegevens en voor de conformiteit van de bodemonderzoeken met de standaardprocedures ligt hierdoor bij de erkende bodemsaneringsdeskundige. Deze verschuiving van verantwoordelijkheden zou als prikkel moeten dienen tot een toename van het kwaliteitsbewustzijn bij de bodemsaneringsdeskundigen en voor een verdere toename van de kwaliteit van de bodemonderzoeken zelf (OVAM, sd).

Het compendium voor monsterneming en analyse (CMA) is geldig sinds 21 april 2019 en moet worden toegepast in het kader van de Vlaamse milieuwetgeving. Het CMA wordt jaarlijks herzien en bevat beschrijvingen van monsterneming, anorganische analysemethoden, organische analysemethoden, microbiologische analysemethoden, monstervoorbehandeling, validatie en analysemethoden voor bodemsaneringswerken. VEB² is de sector voor gecertificeerde bodem experts in België en hanteert een kwaliteitsstandaard, met als doel het continu verbeteren van de kwaliteit van de sector (VEB, sd).

De uitvoering van het kwaliteitssysteem in België bestaat uit audits op gecertificeerde bodemintermediairs op bedrijfsniveau door het OVAM/VITO³, controles tijdens het uitvoeren van bodemwerkzaamheden door OVAM en door steekproeven op de kwaliteit van bodemrapporten. Via parallelle maatregelen wordt het kwaliteitssysteem ondersteund. De focus van het systeem ligt op het proces waarmee eindproducten (verslagen, rapporten) tot stand zijn gekomen. In het kader van de periodieke audit door de OVAM is het uiteraard ook mogelijk dat steekproefsgewijs de conformiteit van de uitgevoerde bodemonderzoeken wordt getoetst. De VEB kwaliteitsstandaard wordt jaarlijks getoetst door een certificerende instelling. Door de VEB zijn vier certificeringsinstellingen gemachtigd om bij de leden van de VEB een audit uit te voeren: BCAA, AIB Vinçotte, KIWA Belgium en DNV GL.

Een voordeel van dit systeem is dat deze is goedgekeurd bij ministerieel decreet. Een nadeel is echter dat het een erg uitgebreide handleiding van werkzaamheden bevat en er aan laag niveau van toezicht en handhaving is voor de OVAM/VITO. Het systeem lijkt echter wel het beoogde doel van kwaliteitsborging te bereiken, met als kanttekening dat het grootste knelpunt in dit systeem het niveau van toezicht en handhaving is.

Dr. Ir. Samuel van Herreweghe - Team Manager Soil & EnISSA (Witteveen+Bos Belgium NV)

- 1 Is there a national system in place in this field? and which activities are covered by this system?;
- There is a compendium of sampling and analysis (CMA, see <https://emis.vito.be/nl/referentielabo-ovam>) developed by the regional technology institute and approved by ministerial decree;
- The sector of certified soil experts of Belgium (VEB) also has a quality standard.

¹ Vlaamse overheidsdienst die ervoor zorgt dat in Vlaanderen op een doordachte en milieubewuste manier wordt omgegaan met afval, materialen en bodem door richting te geven in beleid en beïnvloeden van de uitvoering van de wetgeving.

² Vereniging van erkende bodemsaneringsdeskundigen

³ Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek

-
- 2 Describe briefly how this system is organized (key-elements);
 - The certified soil experts are evaluated by both a company audit by the OVAM/VITO, by site visits by the OVAM and by evaluating the soil reports by the OVAM (recently only by a targeted selection of reports);
 - The VEB quality standard is audited by an annual audit by a certification service company.
 - 3 What are the pro's and con's of this system?;
 - pro: approved by decree;
 - con: very extensive compendium, low level of inspection and enforcement by the OVAM/VITO.
 - 4 Is the system functioning in the sense that minimum quality requirements are fulfilled (and hence lower probability of error and higher confidence in results)?
 - Yes.
-

V.3 Kwaliteitsborging in Duitsland

In Duitsland is geen sprake van een nationale regelgeving voor de kwaliteitsborging van bodemwerkzaamheden. Er zijn wettelijke grondslagen, zoals als "the Federal Soil Protection Ordinance or the Soil Protection Law", maar de implementatie hiervan ligt bij de lokale overheden. Nationale richtlijnen zoals "LAGA" bestaan wel, maar hier wordt geen toezicht of handhaving op uitgevoerd. Er is veel op deelstaatniveau geregeld, of zelfs op storkplaatsniveau. De wet en regelgeving die er is, is verouderd want afkomstig uit 2000.

Laboratoria in Duitsland verkrijgen accreditatie op basis van standaarden zoals dit ook in Nederland gebeurt. Lobbyen voorkomt tot nu toe de implementatie van de "Mentalverordnung". Op basis van deze verordening zou het verplicht worden dat bodembemonstering uitgevoerd wordt door geaccrediteerde personen. Echter, de procedure en voorwaarden voor accreditatie zijn nog niet vastgelegd en vanwege de kosten wordt het vooral door kleinere organisaties aangevochten. In het huidige systeem bestaat dus een wettelijke basis met richtlijnen voor het keuren van afval en grondwater.

The Federal Soil Protection Act maakt het mogelijk dat autoriteiten eisen stellen aan sanering en inspectie van werkzaamheden. De goedkeuring van werkzaamheden gebeurt door overheden op basis van expert keuringen en geaccrediteerde labs. Nadelen van dit systeem liggen in het ontbreken van een uniforme werkwijze per overheid en in de grote complexiteit van het systeem. Daarnaast is het huidige kwaliteitsborging systeem log en langzaam in zijn werking.

Een voordeel van het systeem is dat overheden flexibel zijn in de uitvoering en de evaluatie van bodemwerkzaamheden. Afhankelijk van wat de situatie vraagt, kan een autoriteit besluiten actief te handelen of af te wachten tot er onderhandeld moet worden met een intermediair die in overtreding is. Het systeem berust in ieder geval op de voorwaarde dat experts systematisch samenwerken, wat zorgt voor samenwerkingen in bijna alle publieke opdrachten. Het systeem borgt echter niet voldoende een minimale kwaliteit en uitvoering van bodemwerkzaamheden, doordat er geen nationaal beleid is en alle zaken lokaal geregeld worden (of niet).

Axel Meßling - (Ahu GmbH)

Part of the evaluation is to execute a limited screening on applicable quality systems in this field abroad. In that respect we kindly ask you to provide us with some information on how quality management is regulated in your country.

- 1 Is there a national system in place in this field? and which activities are covered by this system?;
No, in Germany there is currently no single transnational system to maintain and control the quality of environmental assessments. There are legal bases such as the Federal Soil Protection Ordinance or the Soil Protection Law since 1999, but the implementation is more a matter for the federal states. There are national
-

guidelines, e.g. from the LAGA (<https://www.laga-online.de/Publikationen-50-Mitteilungen.html>), which apply nationwide. However, there are no state or federal control mechanisms.

Laboratories are accredited according to certain standards for sampling (eg DIN EN 17025), analytical procedures are to be carried out according to various DINs, which will be similar in the Netherlands. Large engineering companies such as CDM have their own sampling groups, which are usually subject to their own quality manual and / or are also accredited to DINs, eg EN 17025 or 17020. There is the sgn. publicly appointed and sworn experts for individual subject areas (see question 2). These have the duty to educate themselves, but there is no real control to my knowledge.

The implementation of the so called Mantelverordnung (<https://www.bmu.de/fags/mantelverordnung/>) is currently being discussed throughout Germany in which various ordinances and laws are to be summarized. The present Mantelverordnung consists of several parts. The core of the regulatory project is the introduction of a substitute building materials ordinance and the new version of the Federal Soil Protection and Contaminated Sites Ordinance. In connection with this, the Landfill Ordinance and the Trade Waste Ordinance are also amended. Unfortunately, various mechanisms (m.E. lobbying) prevent the implementation and so it shrinks every month. In this is binding, e.g. stipulates that all soil sampling must be carried out exclusively by suitably accredited or notified assessors. In concrete terms, this means that the "expensive" surveyor must stand outside at the pit and carry out the sampling every time of drilling. The accreditation / notification procedure is not yet defined and, because of the cost of achieving it, is heavily debated, especially by smaller offices. It is not yet clear if the o.a. Experts meet the criteria for accreditation or not.

2 Describe briefly how this system is organized (key-elements);

- legally regulated: specifications for the assessment and approach via BbodSchV and BbodSchG, if necessary then via Mantelverordnung;
- guidelines: LAGA papers for evaluation of waste or groundwater;
- experts for various subject areas (SG2.1-SG2.6). The public appointment is subject to certain conditions, which are set out in the §§ 1, 2 and 3 Experts Regulations (SVO) of the different Chambers of Commerce and Industry;
- the Federal Soil Protection Act provides that the competent authority may require that investigations, remedial inspections or rehabilitation plans be carried out or prepared by an expert. The approval of experts for soil protection and contaminated sites is carried out by the public appointment and swearing in of experts in accordance with § 36 of the Industrial Code. The approval can be made for the following six subject areas:
 - 1 area-based and location-based capture / historical exploration (subject area 2.1);
 - 2 Risk assessment for the pathway soil-water (subject area 2.2);
 - 3 risk assessment for the path of action soil-plant / precaution for the limitation of substance inputs into the soil and during the application and introduction of materials (subject area 2.3);
 - 4 risk assessment for the pathway soil-human (subject area 2.4);
 - 5 renovation (subject area 2.5);
 - 6 hazard identification, assessment and prevention of harmful soil changes due to soil erosion by water (subject area 2.6);
- accredited laboratories and sampling companies.

3 What are the pro's and con's of this system?;

We do not really have a system as in the Netherlands so it is difficult to answer but I try.

Con's: Federalism prevents uniform approaches and uniform basis of assessment (eg for PFAS), every country cooks its bit (i.E. in Hesse, all data on groundwater remediation projects must be reported to the State Office, but the mechanism is so complicated that it is hardly implemented and nobody asks if no one reports).

The system is slow and sluggish like a tanker (example Emerging contaminants), the first ECs are already out of focus and there are still no limits that are traceable and feasible, while the next come back again (PFAS è Microplastics). Similar nitrate and groundwater: there are no uniform rules, there is a central list in the nitrate

guideline for very endangered areas, from which every federal state can choose some measures that will least hurt his own state.

Pros: The editors in the offices and in the authorities have a high degree of creative freedom, in the execution of the work, but also in the evaluation of the results. Thus, the authority can act according to the precautionary principle or sit back and wait for negotiated damage then negotiate with the disturber over the further measures. The system of experts forces experts to work systematically and is, moreover, a precondition for participation in the competition in almost all public tenders.

4 Is the system functioning in the sense that minimum quality requirements are fulfilled (and hence lower probability of error and higher confidence in results)?

No, not really, because there is no nationwide system and everything is federally regulated (or not).

V.4 Kwaliteitsborging in Frankrijk

In Frankrijk is er geen apart systeem voor kwaliteitsbeheer van de bodem. De aspecten die van belang zijn voor het bodembeheer zijn opgenomen in de "Environmental Code" en vallen daarmee onder het ministerie van Ecologie, Duurzame ontwikkeling, Transport en Huisvesting. Hierin staat in Bijlage 2, een memo gericht op de methodologie voor behandeling van vervuilde grond.

Sommige wijzigingen zijn onder decreet opgenomen, en bieden zo een raamwerk voor veranderingen van grondgebruik. Hierin staat ook de methode van studie naar de grondvervuiling, naar het bodemonderzoek en van het behandelen van de grond beschreven. Voor het uitvoeren van deze werkzaamheden is erkenning nodig (LNE certificaat). De certificering wordt uitgevoerd door private partijen en vindt elk jaar plaats. Niet alle werkzaamheden hebben de verplichting om onder erkenning uitgevoerd te worden. Uitgegeven erkenningen worden in het algemeen elke drie jaar vernieuwd, op basis van tussentijdse audits.

Dit systeem bestaat dus alleen uit richtlijnen en normen, wat voorziet in de vrijheid en flexibiliteit van bedrijven die in bodembeheer werken. Het LNE certificaat vormt een basis voor bedrijven en opdrachtgevers, als minimale kwaliteit voor het bodembeheer onder alle LNE gecertificeerde bedrijven.

Het nadeel hiervan is echter dat certificering gebaseerd is op het laten zien van werkzaamheden en manier van rapporteren langs een bepaalde richtlijn, en zegt niets over de inhoud van het rapport. Daarnaast is certificering duur en zijn er verschillende (kleinere) bedrijven die vanuit de veronderstelling dat zij uit de markt gewerkt worden, zich niet laten certificeren.

Over het algemeen heeft deze manier van kwaliteitsboring van de bodem het gewenste effect, maar het systeem kan verwarrend en onoverzichtelijk overkomen.

Christelle Tarchalski - (Artelia)

Part of the evaluation is to execute a limited screening on applicable quality systems in this field abroad. In that respect we kindly ask you to provide us with some information on how quality management is regulated in your country.

1 Is there a national system in place in this field? and which activities are covered by this system?; The different aspects related to the protection of the Environment are embedded into the Environmental Code (code de l'environnement). Works related to contaminated land falls under circulars issued by the French Ministry of Ecology, Sustainable Development, Transport and Housing (MEDDTL) on 8 February 2007 and updated in April 2017 (Note en date du 19 avril 2017 relative aux sites et sols pollués - Mise à jour des textes méthodologiques de gestion des sites et sols pollués de 2007).

These includes in particular:

A ministerial memo: "Polluted sites and soils – polluted site management and redevelopment procedures", appendix 2 of that memo is used as the methodological guide for managing polluted sites and soils; Two circulars entitled "Circular regarding hazardous installations, prevention of soil pollution and management of polluted soils" and "Circular regarding the construction of public buildings used by sensitive populations on polluted soils".

Some changes were included via a law called 'Loi Alur' which then were transposed into decrees – this law gives a framework for changing usage of lands and push companies to look at brownfield sites as asset and hence reduce the use the agricultural land for future development. The methodology selected to conduct investigations is defined in relation to standard NF X 31-620 – Services concerning polluted sites and soils (studies, engineering services, rehabilitation of polluted sites and remediation works) [Prestations de services aux sites et sols pollués]. This standard was adopted in 2003 and then underwent several reviews by AFNOR. Within this standard, there are codes for each type of services – the main services are divided into three categories: **A** – studies going from phase 1 (documentary study) to the preparation of a management plan; **B** – for laboratory and field tests/trials for designing more specifically remediation works; **C** – remediation works.

The execution of work (in accordance to the standard) are done by private parties such as engineering firms, contractors, waste handling/soil cleaning companies, etc. which are certified to execute these works – it is called LNE certification (www.lne.fr). The LNE (under the ministry of economy and finances dealing with industries) is in charge of developing technics for tests/trials, etc. but also providing support for the elaboration of new standards and laws/decrees, etc. Companies/firms do not have all the certification for all the works – for instance ARTELIA has the certifications to conduct works under A and B; C being mainly for remediation firms (remediation works itself). The certification LNE is done by private companies and it is done every year – these certified companies and/or persons are registered by a public body LNE.

Companies/firms do not have to be certified to conduct studies and field works – however, most clients are asking for it. Exception: some specific services can only be conducted by certified companies and it is a regulatory requirements (law).

The certification is being renewed generally every three years – however, there are intermediate audits.

Note: There is also an other certification, called MASE which is more related to HSE and quality in the way we conduct work. It is not compulsory (but again quite a lot of client are asking for it).

2 Describe briefly how this system is organized (key-elements);

See above.

3 What are the pro's and con's of this system?;

Note: this is a personal view but I think shared by my peers.

Pro: There are only guides and norms so the system is orientated towards giving companies 'freedom' to provide the right advices (site specific advices) and flexibilities in what needs or not to be done. The LNE certification provide some baseline for all companies to follow and for clients a reference (they know that they will get the right study done). They should get the same quality of services amongst all LNE certified companies.

Con: the certification LNE is based on ways of doing works and topics that should be included in reports for instance (the form I would say) but it does not provide an insight on the content of a report for instance, or on the conclusion, etc. (so on the advices as it is difficult to certify what is a good advice from a bad advice). Certifications are costly for companies and not all them are doing them. Some consultancies (small one mainly) think that the certification has been developed to take them out of business.

4 Is the system functioning in the sense that minimum quality requirements are fulfilled (and hence lower probability of error and higher confidence in results)?

I would say that generally yes but as you can see it can be confusing and look (from outside – thought from inside too at times) messy.

V.5 Kwaliteitsborging in Denemarken

In Denemarken is geen standaardisatie van kwaliteitsborging van toepassing. Enkele werkzaamheden moeten uitgevoerd worden onder certificatie, maar de handhaving hierop wordt niet strikt uitgevoerd.

Anders G. Christensen - (Niras)

Part of the evaluation is to execute a limited screening on applicable quality systems in this field abroad. In that respect we kindly ask you to provide us with some information on how quality management is regulated in your country.

1 Is there a national system in place in this field? and which activities are covered by this system?;
"As I see our system – we don't have the degree of standardization like you have. For some types sampling the sampler has to be certified – but this in reality not strictly enforced. The drilling contractors need to have a kind of certificate – but a strict QA here is not enforced either. In my opinion we have a lot to learn and adopt from your systems."

2 Describe briefly how this system is organized (key-elements);

N/A

3 What are the pro's and con's of this system?;

N/A

4 Is the system functioning in the sense that minimum quality requirements are fulfilled (and hence lower probability of error and higher confidence in results)?

N/A

V.6 Kwaliteitsborging in Zweden

In Zweden is er geen sprake van een kwaliteitsborging systeem dat wettelijk is vastgelegd. De Zweedse EPA heeft daarentegen richtlijnen ingesteld voor regulering van bodemwerk en bodemsaneringen. Deze richtlijnen zijn ingesteld in 1995 en sindsdien worden deze richtlijnen jaarlijks bijgewerkt. Daardoor is een onoverzichtelijk en complexe set aan richtlijnen ontstaan. Er bestond een grote overlap tussen de richtlijnen, sommige waren achterhaald en er bestond geen regelgeving ten aanzien van het gebruik van de richtlijnen.

In 2005 zijn de relevante onderdelen van de richtlijnen door de Zweedse EPA verzameld en gepubliceerd in het "Kwaliteitsmanualen" (kwaliteitshandboek). De laatste versie van het Kwaliteitsmanualen is van 27 juni 2019. Hierin is vastgelegd welke procedures verplicht zijn en welke minimale kwaliteitseisen gesteld worden aan bodemprojecten met een publieke opdrachtgever. In Zweden bestaat 1/3 van de markt uit publieke opdrachten. Door verschillende rechtszaken ten aanzien van bodemwerken is het Kwaliteitsmanualen tot jurisprudentie geworden, met het resultaat dat voor bodemwerken met zowel een private als een publieke opdrachtgever, een rechtszaak verloren wordt als niet volgens het Kwaliteitsmanualen gewerkt is.

Het voordeel van dit systeem is de flexibiliteit. Werken volgens het Kwaliteitsmanualen is niet verplicht, wat ruimte biedt voor snellere uitvoering ten aanzien van saneringswerkzaamheden. Bijvoorbeeld, als kosten voor bodemonderzoek even hoog zijn als de uitvoering van sanering wordt vaak het advies gegeven onderzoek over te slaan en direct te saneren. Dit heeft de keerzijde dat als er ook maar enige discussie ontstaat over de werkzaamheden, het hele proces van bodemonderzoek tot sanering alsnog volgens het Kwaliteitsmanualen uitgevoerd moet worden.

Het nadeel is dat de markt in Zweden in handen is van ongeveer 7 grote adviesbureaus, 2 middelgrote adviesbureaus en nog een aantal kleinere adviesbureaus. Met een professioneel kwaliteitsborgingsstelsel met een wettelijke grondslag, zou er voor opdrachtgevers een betere mogelijkheid zijn om bodemwerken van slechte kwaliteit te laten compenseren en zou de wildgroei aan adviesbureaus ingeperkt worden door de hogere kwaliteitseis. Dit is een ontwikkeling die zichtbaar is in Finland en Denemarken. Daarnaast is merkbaar dat gemeentelijke overheidsinstanties grote invloed uitoefenen ten aanzien van milieu effect rapportages en minimale bodemsaneringswaarden.

Door de jurisprudentie en het toenemende aantal rechtszaken ten aanzien van het milieu zorgt dit systeem wel voor een steeds hogere kwaliteit van bodemwerkzaamheden. Deze kwaliteitsontwikkeling duurt echter erg lang, omdat klanten vaak eenmalig te maken hebben met een vervuilde locatie. Daarnaast is er nog geen formeel vastgelegd systeem ten aanzien van de kwaliteit en te gebruiken methoden voor bodemwerkzaamheden, dus blijft er ruimte voor slecht advieswerk en lage prijzen die ten koste gaan van de bodemsector als geheel.

De conclusie die hieruit volgt, is dat het Zweedse systeem voorziet in kwaliteit van bodemonderzoeken. Echter, ten aanzien van bodemsaneringen is het Zweedse systeem onvoldoende om kwaliteit te waarborgen. Dit als gevolg van gebrekkig toezicht en handhaving door individuele overheden met onvoldoende kennis, politieke belangen of bezuinigingen bij (gemeentelijke) overheden.

Ake Eriksson - (Golder)

Part of the evaluation is to execute a limited screening on applicable quality systems in this field abroad. In that respect we kindly ask you to provide us with some information on how quality management is regulated in your country.

- 1 Is there a national system in place in this field? and which activities are covered by this system?
There is no national system in place that is law bound. Instead the Swedish EPA has issued guidelines on all steps in the regulatory process (identification of potentially polluted land and water, investigation phase, risk assessment phase, remediation option analyses, risk valuation; also called environmental cost benefit analyses) as well as for the execution of cleanup (H&S, remediation target setting, supervising, soil classification methods, QC/QA).
- 2 describe briefly how this system is organized (key-elements).
See previous answer; the system of guidelines has evolved over the years since 1995 when the first guideline on Data Quality was issued by the SwEPA. Golder was the author of this guideline and many of the elements of data quality during sampling and testing was inspired by Environment Canada and Province of Alberta laws & guidelines. Since 1994, the branch organization Swedish Geotechnical Association (Svenska Geotekniska Föreningen, SGF) started courses in environmental sampling (I was one out of two founders of this course, Ole Paus of WSP was the second) with a certification test to pass after a minimum of one week of education arranged by SGF. After these starting points, SwEPA issued new guidelines every year with increasing pace. The guidelines may be broad and directed towards contractors ("How to select remediation technology and method") or very specific, directed towards academia and consultants, such as the last issued this spring 2019, governing the soil ecosystem and its eco functions when impaired by contaminants. Least to say the patchwork of guidelines soon became very complex to follow and to have a complete overview of all guidelines in comparison to the EU governing laws and Directives is impossible. There are no real key on how to use all publications with reasonable overlap, and furthermore; some were/are also outdated.

Since 2005, however, the SwEPA gathered relevant parts of the guidelines into a publication called Kvaliteitsmanualen (Eng: the Quality Manual) with its latest revision 2019-06-27, in which the SwEPA

declare mandatory procedures and minimum quality requirements on any contaminated land project financed by the State (which stands for about 1/3 of the market). This document has through court cases been elevated to a kind of precedence case law, hence; if you do not comply with the minimum requirements of the Quality Manual, independent of who provide funding (public or private party), you will lose the case/be forced to do complimentary work etc.

3 What are the pro's and con's of this system?

The upside of all guidelines in place is the flexibility and that it is not mandatory; since the BAT reflecting guidelines are very comprehensive and "heavy" to execute, we often advice clients to jump over many of the steps and focus on a fast resolution on a remediation scope. In particular if the remediation cost is deemed to be of the same level as the investigation/risk assessment/risk valuation cost. Authorities also appreciate this fast track options since it simplifies their work. However, as soon as any of these fast track projects ends up in a dispute, we tend to redo the entire steps of (as a minimum) the Quality Manual to avoid debate on how the work has been achieved.

The concerns are quite foreseeable; Sweden's consultancy market consists of 7 big consultants, 2 intermediate sized and numerous small consultants. In case a professional system was in place with mandatory requirements and thereby larger capacity for clients to request compensations for poor work, the enormous flora of small consultants would immediately diminish in preference of higher quality, a development we seen in Finland and Denmark. Also, we see that many municipal environmental offices allow considerable political influence on decisions were they i.e. neglect the use of Environmental Risk Assessment based residual concentrations in favor of (much lower) generic guideline values for remediation, all in order to control redevelopment and be "more green". With a growing number of court cases in supreme environmental court, the system tends to stabilize towards higher quality, but it takes too much time and since the clients are often "one-time-clients" that are only exposed to a contamination situation on a single site/occasion, the lack of formal systems on quality, methods etc. gives room for poor consultancy work at (too) low prices that damage the branch as a whole.

4 Is the system functioning in the sense that minimum quality requirement are fulfilled (and hence lower probability of error and higher confidence in results)?

In spite of what I wrote under previous bullet, I would say the Swedish system works quite well all through the investigation phases and the Risk Assessment phase due to all court cases. Thereafter, however, and in particular during execution of remediation, the system does not work well at all. We find that we are in the hands of individual authority agents, that Environmental Courts have too limited knowledge and that this situation causes dramatic variation in quality and costs across municipalities and regions. This variation in the interpretation of law and standards is in fact against our constitutional laws and debated heavily. The hottest topic (again!) right now is the reuse of contaminated soil for construction purposes. This is subject to a simplified notification process with on the paper strict req's on leachability testing and underpinning data etc, but since there are no formal requirements on how i.e. to do leachate tests in the field, you can control the test outcome too much and hence; soil end up in improper locations causing new issues.

So to conclude – we indeed need improved legislation on certain, critical quality driving activities in the regulatory process and in the execution of remediation. Such legislation should also include requirements for certain competence levels and third party QA. If such systems are developed or not is a matter of political interest, which at present is quite low, neither is the branch driving this interest in increased formalization since it will limit the market players and increase opportunities to seek compensation for poor work (increased liability for consultants and contractors).

David Hagerberg - (Tyrens)

Part of the evaluation is to execute a limited screening on applicable quality systems in this field abroad. In that respect we kindly ask you to provide us with some information on how quality management is regulated in your country.

1 Is there a national system in place in this field? and which activities are covered by this system?

There is no quality assurance system embedded in Swedish law, but there are some common practices used which are in a way supervised by the authorities.

2 Describe briefly how this system is organized (key-elements).

There are some differences in organization and responsibilities among the authorities in Sweden compared to the Netherlands (or at least I believe it is).

Primarily there is a clear separation between the political and executive governmental bodies. That is the political body that issue laws are the parliament ("Riksdagen") and in this case prepared by the Ministry of environment ("Miljödepartementet"). However, how the laws should be followed are directed by administrative boards, in this case the Swedish Environment Protection Agency ("Naturvårdsverket", regulations and guidelines) and the Swedish Geotechnical Institute (technical issues). When it comes to approving measures and remediations, Swedish Environment Protection Agency handles the BIG projects, the County administrations the large ones and the municipalities the rest of them.

For each contaminated site the liability is investigated. Liable could be a person or an organization which have a) polluted the site, b) owns the site, or c) wants to do something in the contaminated site. If no liability can be established, the authorities take responsibility through then Swedish EPA. For sites where the Swedish EPA funds the investigations and remediations, they have provided a manual how to investigate, determine remediation and report the site. For all other sites the Swedish EPA have provided guidelines for the investigation and determination process. Theoretically you could use whatever strategy and investigation method you want, but in practice the authorities will not approve of any remediations where the investigations and determinations have not been performed according to the guidelines.

"I have made a table over the tasks usually performed at a contaminated site, what regulates the standard practice and who is ensuring the quality":

Tabel V.93

Task	Standard	Ensured by
Compilation of field study plans	Various guidelines from the Swedish EPA	Authorities
Performing field study	Guideline from the Swedish Geotechnical Society	Kiwa or none at all
Risk assessment	Guidelines from the Swedish EPA	Authorities
Compilation of measures	Guidelines from the Swedish EPA	Authorities
Determination of measures	Various suggestions from the Swedish EPA, the Swedish Geotechnical Institute, Chalmers Technical University... whatever	Authorities
Planning measures	Common material and work description ("AMA") compiled by AB Svensk Byggtjänst	None at all
Performing measures	Site specific	Authorities
Environmental monitoring during and after measures	Guideline from the Swedish Geotechnical Society	Kiwa or none at all

The authorities ensures the task by approving or disproving the reports. Kiwa is a certification company (<https://www.kiwa.com/nl/nl/> for their Dutch homepage). The Swedish Geotechnical Society is a association of private and public organizations that deals with ground constructions. AB Svensk Byggtjänst is a company owned by the different associations of employers working in constructions, the Fortifications Administration and the unions with employees working in constructions.

You can see that the Swedish system builds upon a great deal of confidence between the stakeholders.

3 What are the pro's and con's of this system?

The pro's is that as long as you trust each other, the work progress smoothly. Stakeholders work together to achieve a good solution of the contamination problems. Not that much time is spent on controlling that the right persons are doing the correct thing.

The con's is that when you can't trust each other, things stop working. The municipalities of Sweden have a very large self-discretion, that means that you have to go to court to change their disapproval if it isn't

correct which takes time and stops the development process. Consultants competes by price leading to that you tend to use the least qualified employees to do a lot of work to win tenders. And the contractors... sometimes you feel you need an armed force to make them follow environmental requirements.

- 5 Is the system functioning in the sense that minimum quality requirement are fulfilled (and hence lower probability of error and higher confidence in results)?

So are the Swedish system working. I think it is working badly, though I can't compare it with other countries. It is not the lack of quality or control of the quality, in my opinion, but that the cost to achieve a sufficient understanding of a contaminated site is too high to be sustainable. That means no matter how good procedures we develop to sample contaminated matrices, no matter that we develop good decision strategies or multicriteria analyses, there is still too much uncertainty we have to handle. Additionally the authorities and subsequently the guidelines are heavily focused on the contamination problems solely and not the broad perspective of society development, cost-benefit and the climate effects of the measures. So I think the system doesn't need more quality checks, but to include a better methods for data and uncertainty vs cost and remediation goal fulfillments.

Tabel V.94 Vergelijking Kwalibo met andere vergelijkbare systemen (bodembeheer in het buitenland / kwaliteitsborging in andere sectoren)

	Nationale regelgeving	Kernpunten systeem	Doelbereik op kwaliteit
België	Verschillende systemen in Vlaanderen en Wallonië / specifieke saneringswetgeving / publiek systeem / regeling (standaard procedures) goedgekeurd bij ministerieel decreet: Vlarebo (Vlaanderen) + Bodemdecreet 2006 als wettelijk kader voor bodemsanering en bodembescherming	Erkenning van personen op twee niveaus van deskundigheid / standaard procedures voor werkzaamheden / bodemonderzoeken worden administratief gecontroleerd of deze van voldoende kwaliteit is om in de databank op te nemen (vervangen door audits). De volledige verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de aangeleverde gegevens en voor de conformiteit van de bodemonderzoeken met de standaardprocedures ligt hierdoor bij de erkende bodemsaneringsdeskundige. Het compendium voor monsterneming en analyse (CMA) moet worden toegepast in het kader van de Vlaamse milieuwetgeving en bevat o.a. beschrijvingen van monsterneming. De uitvoering van het kwaliteitssysteem in België bestaat uit audits op gecertificeerde bodemintermediairs op bedrijfsniveau door het OVAM/VITO ¹ , controles tijdens het uitvoeren van bodemwerkzaamheden door OVAM en door steekproeven op de kwaliteit van bodemrapporten. Speciale belasting op afval of brandstof om overheidsbegroting voor sanering te verhogen - saneringsmaatregelen worden betaald uit algemene belasting gelden.	Kwaliteitsborging in België bevat een erg uitgebreide handleiding van werkzaamheden en laag niveau van toezicht en handhaving is voor de OVAM/VITO. Daarbij komt dat België is opgedeeld in drie gewesten. Twee keer per jaar is er een interregio-overleg om enkele beleidszaken af te stemmen. Keuzes ten aanzien van bodemsaneringen in Brussel-hoofdstad en Wallonië zijn wezenlijk anders dan in Vlaanderen. Het systeem lijkt echter wel het beoogde doel van kwaliteitsborging te bereiken, met als kanttekening dat het grootste knelpunt in dit systeem het niveau van toezicht en handhaving is.
Duitsland	Nee: van toepassing voor kwaliteitsborging zijn wettelijke grondslagen, zoals als "the Federal Soil Protection Ordinance or the Soil Protection Law", maar de implementatie hiervan ligt bij de lokale overheden.	Laboratoria in Duitsland verkrijgen accreditatie op basis van normdocumenten zoals dit ook in Nederland gebeurt. The Federal Soil Protection Act maakt het mogelijk dat autoriteiten eisen stellen aan sanering en inspectie van werkzaamheden. De goedkeuring van werkzaamheden gebeurt door overheden op basis van expertkeuringen en geaccrediteerde labs. Overheden zijn flexibel in de uitvoering en de evaluatie van bodemwerkzaamheden. Het systeem berust in ieder geval op de voorwaarde dat experts systematisch samenwerken, wat zorgt voor samenwerkingen in bijna alle publieke opdrachten.	Er is veel op deelstaatniveau geregeld, of zelfs op stortplaatsniveau. De wet en regelgeving die er is, is verouderd want afkomstig uit 2000. Er ontbreekt een uniforme werkwijze in de grote complexiteit van het systeem. Daarnaast is het huidige kwaliteitsborging systeem log en langzaam in zijn werking. Het systeem borgt niet voldoende een minimale kwaliteit en uitvoering van bodemwerkzaamheden, door dat er geen nationaal beleid is en alle zaken lokaal geregeld worden (of niet).

¹ Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek

	Nationale regelgeving	Kernpunten systeem	Doelbereik op kwaliteit
Frankrijk	<p>Er is een nationale methodologie voor het beheer van verontreinigde locaties en bodems. Sinds 2012 bestaat een vrijwillig certificeringssysteem voor bedrijven. De aspecten die van belang zijn voor het bodembeheer zijn opgenomen in de "Environmental Code" en vallen daarmee onder het ministerie van Ecologie, Duurzame ontwikkeling, Transport en Huisvesting. Hierin staat in Bijlage 2 een memo gericht op de methodologie voor behandeling van vervuilde grond.</p>	<p>Geen drempelwaarden of richtlijnwaarden van toepassing. Het belangrijkste principe van de methodologie is dat sanering wordt gerealiseerd op basis van toekomstig gebruik en dat de aanpak locatie specifiek is. Er is één organisatie die certificaten uitdeelt (LNE). Daarnaast is er een speciale belasting op afval of brandstof om overheidsbegroting voor sanering te verhogen - saneringsmaatregelen worden betaald uit algemene belasting gelden.</p> <p>Franse standaarden worden herzien volgens op een verzoek of minimaal elke vijf jaar. In Frankrijk zijn alleen bedrijven (niet de mensen) gecertificeerd. Voor "eenpitters" is er de mogelijkheid om het rapport door een gecertificeerd bedrijf te laten valideren, of om met een andere adviseur samen te werken.</p>	<p>Certificering is gebaseerd op het laten zien van werkzaamheden en manier van rapporteren langs een bepaalde richtlijn en zegt niets over de inhoud van het rapport. Daarnaast is certificering duur en zijn er verschillende (kleinere) bedrijven die vanuit de veronderstelling dat zij uit de markt gewerkt worden, zich niet laten certificeren. Veel grond wordt naar stortplaatsen gebracht. Dit systeem bestaat dus alleen uit richtlijnen en normen, wat voorziet in de vrijheid en flexibiliteit van bedrijven die in bodembeheer werken. Het LNE certificaat vormt een basis voor bedrijven en opdrachtgevers, als minimale kwaliteit voor het bodembeheer onder alle LNE gecertificeerde bedrijven. Over het algemeen heeft deze manier van kwaliteitsboring van de bodem het gewenste effect, maar het systeem kan verwarrend en onoverzichtelijk overkomen.</p>
Zweden	<p>Alleen richtlijnen vanuit Zweedse EPA, voor bodemwerk en bodemsaneringen. Door verschillende rechtszaken ten aanzien van bodemwerken is het Kwaliteitsmanualen tot jurisprudentie geworden.</p>	<p>In Zweden bestaat 1/3 van de markt uit publieke opdrachten. De markt in Zweden in handen is van ongeveer 7 grote adviesbureaus, 2 middelgrote adviesbureaus en nog een aantal kleinere adviesbureaus. Voor bodemwerken met zowel een private als een publieke opdrachtgever, wordt een rechtszaak verloren als niet volgens het Kwaliteitsmanualen gewerkt is. Het voordeel van dit systeem is de flexibiliteit. Werken volgens het Kwaliteitsmanualen is niet verplicht, wat ruimte biedt voor snellere uitvoering ten aanzien van saneringswerkzaamheden.</p>	<p>Als er ook maar enige discussie ontstaat over de werkzaamheden, het hele proces van bodemonderzoek tot sanering alsnog volgens het Kwaliteitsmanualen uitgevoerd moet worden. Door de jurisprudentie en het toenemende aantal rechtszaken ten aanzien van het milieu zorgt dit systeem wel voor een steeds hoger kwaliteit van bodemwerkzaamheden. Deze kwaliteitsontwikkeling duurt echter erg lang, omdat klanten vaak eenmalig te maken hebben met een vervuilde locatie. Daarnaast is er nog geen formeel vastgelegd systeem ten aanzien van de kwaliteit en te gebruiken methoden voor bodemwerkzaamheden, dus blijft er ruimte voor slecht advieswerk en lage prijzen die ten koste gaan van de bodemsector als geheel. Ten aanzien van bodemsaneringen is het Zweedse systeem</p>

	Nationale regelgeving	Kernpunten systeem	Doelbereik op kwaliteit
Denemarken	Specifieke saneringswetgeving. Wetten worden opgesteld door het parlement.	Simpel systeem, geen samenwerkingsverbanden, geen certificering, geen aanvullende reglementen of bodemstandaarden vanuit regio's. Individu of bedrijf kan besluiten om grondeigendom te onderzoeken of te saneren, zonder speciale toestemming, zolang wordt voldaan aan normale bouwregels. Voor opname in het nationaal register, moet het onderzoek of de documentatie na de sanering voldoen aan de standaarden van de regio. Gebruik van grondbanken. Voor ontwikkeling van een verontreinigde locatie, is een vergunning nodig van de gemeente die voldoet aan de toetsing door de regio. Er is geen verplichte certificering of accreditatie voor adviseurs in Denemarken.	onvoldoende om kwaliteit te waarborgen. Dit als gevolg van gebrekkig toezicht en handhaving door individuele overheden met onvoldoende kennis, politieke belangen of bezuinigingen bij (gemeentelijke) overheden. Het vervuiler betaald principe wordt gelimiteerd door jurisprudentie, waardoor het in de praktijk alleen van toepassing is op vervuilingen sinds 2001. Doelbereik wordt beperkt door het ontbreken van toezicht en handhaving en controle op certificatie.
Spanje	Publiek systeem: algemene wet (Royal Decree 9/2005) + aanvullende regelgeving vanuit de zeventien regio's. Baskenland heeft sinds 2005 een eigen bodemwet. In Catalonië is in 2018 een specifieke accreditatieplicht voor de regio ingevoerd. Accreditatie valt onder Catalaanse overheid	Accreditatie wordt afgegeven door nationale Accreditatie 'body' (ENAC). Alle adviesbureaus moeten een specifieke accreditatie halen om te mogen werken met bodem en grondwater in Baskenland. Accreditatie op bedrijfsniveau, en specialisten moeten individueel goedgekeurd worden. Er bestaan in Spanje geen grondbanken zoals in Nederland of Denemarken. Groeiende interesse voor het milieu vertaald zich naar strengere controles van lokale overheden op bedrijven die een vergunning willen krijgen.	Doelbereik op kwaliteit leidt onder de verschillen tussen Baskenland, Catalonië en rest van Spanje qua bodemregelgeving en weinig / geen afstemming tussen overheden onderling.

VI

BIJLAGE: KWALITEITSBORGING IN VERGELIJKING MET ANDERE PUBLIEK- PRIVATE KWALITEITSBORGINGSSYSTEMEN

Kwaliteitsborging van bodembeheer is niet het enige publiek- private kwaliteitsborgingssysteem in Nederland. Hierna volgt een aantal sectoren die voor het kwaliteitsborgingssysteem een vergelijkbaar stelsel gebruiken. Dit zijn de sectoren accountancy, luchtvaart en het toekomstige systeem voor kwaliteitsborging in de bouw. Deze bijlage beschrijft de borging systemen van deze sectoren in meer detail.

VI.1 Kwaliteitsborging accountancy

Voor het functioneren van de economie is het objectieve oordeel van de accountant en met name de waarde die in het maatschappelijk verkeer daaraan wordt toegekend van groot belang. Zonder voldoende vertrouwen in de verklaringen van een accountant werkt de kapitaalmarkt niet optimaal. Een aantal ongewenste gebeurtenissen (boekhoudaffaires) heeft geleid tot het wetsvoorstel voor toezicht op accountantsorganisaties in 2004. Deze wet is inwerking getreden op 1 oktober 2006.

In Nederland komt in 2002 de bouwfraude naar buiten. Accountants „stonden erbij en keken ernaar”, constateert de parlementaire enquêtecommissie later. De boekhoudschandalen aan het begin van het millennium schudden de politiek wakker. Straffen voor malversaties worden verhoogd en in de vorm van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) krijgen accountants eind 2006 een toezichthouder. De zogeheten ‘Big Four’ accountantskantoren – KPMG, PwC, EY en Deloitte – controleren in Nederland de jaarrekening van zo’n 90 procent van de ‘organisaties van openbaar belang’ zoals banken, verzekeraars en beursgenoteerde bedrijven. En alle vier kwamen ze de afgelopen jaren in opspraak via onder meer tuchtzaken, kritiek van toezichthouder AFM of aanklachten van beleggersvereniging VEB (Driessen, 2013).

De Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) regelt toezicht op de accountantsorganisaties en de individuele accountants, waarbij optimaal gebruik werd gemaakt van de toen bestaande structuren van de beroepsorganisaties, het Koninklijk Nederlands Instituut van Registeraccountants (het NIVRA) en de Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten (de NOvAA). Inmiddels zijn de NIVRA en de NOvAA gefuseerd tot de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) (Wet toezicht accountantsorganisaties, 2004). Het hierop gebaseerde Besluit toezicht accountantsorganisaties (Bta), vormt een stelsel van een vergunningsplicht en doorlopende voorschriften voor accountantsorganisaties die wettelijke controles verrichten. Op accountantsorganisaties is, een van de beroepsgroep onafhankelijk, publiek toezicht ingevoerd. De Wta en Bta bevatten verdergaande voorschriften voor accountantsorganisaties die wettelijke controles uitvoeren bij organisaties van openbaarbelang en bepalingen over de wijze waarop de Autoriteit Financiële Markten (AFM) met de NBA en de Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten (SRA) moeten samenwerken in het uitoefenen van toezicht (ICFG, 2014). De NBA beschermt de beide titels die accountants mogen hanteren en bevordert een goede beroepsuitoefening. Zij doet dit door het opstellen en handhaven van heldere gedrags- en beroepsregels voor alle accountants, door toetsing en door permanente educatie. De beroepsorganisatie bewaakt de kwaliteit van het accountantsberoep en stimuleert de ontwikkeling van het vakgebied. De SRA biedt de aangesloten kantoren praktische en strategische ondersteuning, waarvan de uitvoering van kwaliteitstoetsingen een onderdeel is (ICFG, 2014).

De AFM houdt toezicht op accountantsorganisaties die wettelijke controles verrichten. Andere werkzaamheden of diensten van accountantsorganisaties vallen niet onder het toezicht van de AFM. Die vallen onder het toezicht van de NBA. De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan met wettelijke taken en bevoegdheden. De AFM controleert of de accountantsorganisatie voldoet aan de normen uit de Wta en controleert accountantsorganisaties die een vergunning aanvragen. Als een accountantsorganisatie niet aan de normen voldoet, dan verleent de AFM geen vergunning. De Wta biedt het AFM bestuursrechtelijke handhavinginstrumenten in de vorm van het vorderen van inlichtingen (art. 51 lid 1), het geven van een aanwijzing (art. 52), het opleggen van een last onder dwangsom (art. 53), het opleggen aan een bestuurlijke boete (art. 54 t/m 56), het uitvaardigen van een openbare waarschuwing en het publiceren van handhavingsmaatregelen (art. 64 t/m 71) en het intrekken of beperken van een vergunning (art. 10) (ICFG, 2014).

KPMG krijgt in 2013 een recordboete van toezichthouder AFM ter waarde van bijna negen ton. De accountant deed in de periode van februari 2008 tot juli 2009 te weinig om een slecht functionerend onderdeel van haar stelsel van kwaliteitsbeheersing te verbeteren. Dat stelsel bevatte volgens de AFM op onderdelen onjuiste, onvolledige en onduidelijke procedures, beschrijvingen en standaarden, daardoor ging het bij KPMG dus al mis vóór het controleren van de boeken bij klanten. De AFM legde in 2012 al boetes op aan EY voor het niet naleven van de zorgplicht (54.450 EUR) en Deloitte (54.450 EUR) vanwege onzorgvuldigheid bij de controle van jaarrekeningen (Driessen, 2013).

Sinds de invoering van de Wta hebben verschillende incidenten plaatsgevonden die een negatieve invloed hebben gehad op de maatschappelijke discussie ten aanzien van het accountantsberoep. In 2014 is een evaluatie uitgevoerd op het doelbereik van de Wta op het leveren van een bijdrage aan (herstel van) gerechtvaardigd vertrouwen in de accountant en de door hem afgegeven accountantsverklaring en of de door de AFM uitgevoerde toezicht efficiënt en effectief was. In deze evaluatie is gevonden dat, terwijl in de maatschappelijke discussie sterke twijfels worden geuit over het functioneren van de beroepsgroep en de roep klinkt om verandering, de invoering van de Wta en van publiek, onafhankelijk toezicht door de AFM over het algemeen als positief wordt ervaren. Ook het vertrouwen in verschillende aspecten van de accountancy is gemiddeld genomen neutraal tot positief, hoewel dat sinds de invoering van de Wta wel licht is gedaald. Een van de bevindingen is dat het risico bestaat op dubbele of qua uitkomst uiteenlopende interpretatie van toetsingsnormen. Verbeteringen van dit systeem worden gezocht in instrumenten als (nieuwe) wetgeving en (meer) toezicht (ICFG, 2014).

VI.2 Kwaliteitsborging luchtvaart

In de eerste plaats is de veiligheid in de luchtvaart de verantwoordelijkheid van de bedrijven in de luchtvaartsector. Dit zijn alle organisaties en personen die actief aan het luchtvaartproces deelnemen. Inspectie Transport en Logistiek (ILT) heeft de taak gekregen om op deze verantwoordelijkheid toezicht te houden. Via normstelling door regelgeving en toezicht op die regelgeving, neemt het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat actief deel aan het de praktijk van de luchtvaart en het stimuleren van de luchtvaartveiligheid. Luchtvaartveiligheid bevat verschillende onderwerpen, gerangschikt in zes thema's (Geesteranus Schultz van Haegen-Maas, 2005):

- 1 ??
- 2 veilig vliegen (interne veiligheid van de luchtvaart);
- 3 de beleidsketen in de luchtvaart;
- 4 beleving van de luchtvaartveiligheid;
- 5 veiligheid voor de omgeving (externe veiligheid van de luchtvaart) van luchthavens en beveiliging in de luchtvaart (in-flight security);
- 6 de maatschappelijke ongewenste neveneffecten van luchtvaart, zoals drugssmokkel.

Over de effectiviteit van zelfregulering op de veiligheid in de luchtvaart zijn de meningen verdeeld.

Toezicht overheid op luchtvaart faalt (Schoof, 2005)

De Nederlandse luchtvaartautoriteiten schieten „kwalitatief en kwantitatief“ tekort in hun coördinerende rol op het gebied van de luchtvaartveiligheid. Zelfregulering in de luchtvaart functioneert onvoldoende.

In een onderzoek, verricht door een extern adviesbureau, wordt de door het kabinet ingevoerde zelfregulering in de luchtvaart bekritiseerd. Het ontbreekt aan 'heldere wettelijke kaders'. Het is niet duidelijk 'op welke wijze de overheid gaat toezien op de veiligheid op Schiphol'. Daardoor wordt te veel verantwoordelijkheid bij de sector gelegd, terwijl niet alle bedrijven evenveel aandacht hebben voor veiligheid. Het onderzoek toont aan dat zelfregulering in de luchtvaart op veiligheidsgebied 'niet vanzelfsprekend' een 'succes' wordt. De autoriteiten richten zich te veel op de werkprocessen bij bedrijven en te weinig op de vliegtuigen. Om het werkelijke niveau van veiligheid te kunnen toetsen is controle van het 'eindproduct' noodzakelijk.

Door het internationale karakter van de luchtvaart komt bijna alle regelgeving voor luchtvaartveiligheid in internationaal verband tot stand. De Nederlandse regelgeving voor 'veilig vliegen' vloeit voort uit ICAO-standaarden en –aanbevelingen (International Civil Aviation Organization). Europese verordeningen werken daarnaast rechtstreeks door in de Nederlandse rechtsorde en Europese aanbevelingen worden in Nederlandse regelgeving geïmplementeerd. De regelgeving voor de luchtvaart in Nederland is, naast de rechtstreeks werkende Europese verordeningen, neergelegd in de Wet luchtvaart, de Luchtvaartwet en daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. ICAO en EASA (Europese agentschap voor de luchtvaartveiligheid) zien erop toe of Nederland zich houdt aan de internationale verplichtingen en regels. Toezicht vanuit ICAO en EASA heeft de vorm van audits, bijvoorbeeld met een team dat een bezoek aflegt (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2015).

Geen sprake van onveilige luchtvaart in Nederland (luchtvaartnieuws.nl, 2012)

De luchtvaart in Nederland is niet minder veilig geworden als gevolg van zelfregulering. Dat vindt de Nederlandse Vereniging van Luchtvaart Technici (NVLT).

De Luchtvaartnota bevat sinds 2009 het uitgangspunt dat Nederland bij de top van de wereld wil horen qua luchtvaartveiligheid. Echter, de ramp met MH17 heeft in de tussentijd benadrukt wat de gevolgen van een luchtvaartongeval kunnen zijn. Luchtvaartbedrijven en overheden moeten daarom goed omgaan met veiligheidsrisico's, bijvoorbeeld door meetbare veiligheidsdoelen te stellen. Bedrijven en overheden moeten daarom een goed veiligheidsmanagementsysteem hebben, dat verankerd is in de cultuur van de organisatie. Voor de overheid is dit beschreven in het State Safety Programme (SSP). De SSP beschrijft de manier waarop veiligheidsmanagement door de overheid op het gebied van burgerluchtvaart wordt vormgegeven en hoe

verantwoordelijkheden zijn belegd. Daarnaast bevat de SSP veiligheidsdoelen die richting geven aan de inzet van overheid en sectorpartijen (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2015).

Het belangrijkste veiligheidsdoel van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat op het gebied van luchtvaart is 'het voorkomen van vermijdbare fatale ongevallen in de commerciële luchtvaart, met Nederlandse luchtvaartuigen, noch op Nederlandse luchthavens, noch in het Nederlandse luchtruim, noch met door Nederlandse bedrijven onderhouden luchtvaartuigen". Het ministerie participeert daartoe in de processen van EASA bij de totstandkoming van de regelgeving. Daarnaast is het ministerie van IenW verantwoordelijk voor het beleid, vergunningverlening, toezicht en crisisbeheersing (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2015). Het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving door bedrijven en personen vindt plaats door het verlenen van vergunningen en handhaving op wet- en regelgeving. Handhaving vindt plaats door het uitvoeren van inspecties en audits op systeemniveau, aangevuld met productcontroles en themaonderzoeken. Dit betekent dat vergunningverlening (controle vooraf) en toezicht (controle achteraf) bij het ILT in één organisatie zijn ondergebracht, maar wel functioneel gescheiden zijn. In het SSP staat daarnaast dat de ILT de opzet en werking van (kwaliteits-) systemen en processen van bedrijven periodiek audit en dat de ILT bereid is convenanten af te sluiten met (grote) bedrijven die de wet- en regelgeving naleven. In zo'n convenant staan afspraken over de kwaliteit van het veiligheidsmanagementsysteem, over meldingsplicht in geval van zelf geconstateerde overtredingen, over de omgang met die meldingsplicht door de inspecties en over bijvoorbeeld de tijd die gemoeid is met afgeven van vergunningen door de inspectie(s) en het aantal inspecties (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2015).

Eind 2009 is een evaluatie uitgevoerd op het zelfregulerend vermogen van de luchtvaartsector tegen het misbruik van alcohol, drugs en medicijnen door het vliegend personeel, waarvoor in 2005 samen met de sector een protocol met preventieve maatregelen is opgesteld. De conclusie van deze evaluatie was positief (Eurlings, 2010):

- vliegend personeel geeft aan op het gebied van kennis, houding en gedrag positief te zijn beïnvloed door de maatregelen die de eigen maatschappij heeft genomen. Het vliegend personeel wil geïnformeerd blijven over de risico's van het gebruik van medicijnen, alcohol en drugs;
- het protocol biedt handvatten om misbruik tegen te gaan;
- een klein percentage blijkt zich niet altijd aan de strenge regels te houden. Het protocol biedt de mogelijkheid om gericht op deze gesignaleerde negatieve aspecten in te gaan en deze aan te pakken;
- de luchtvaartmaatschappijen geven aan, dat het protocol een beter instrument is om misbruik van medicijnen, alcohol en drugs te voorkomen dan het instrument van handhaving. Daarnaast is het van belang dat eigen verantwoordelijkheid en sociale controle hierin duidelijk naar voren komt.

De hoeveelheid maatregelen uit het protocol vormt echter wel een struikelblok voor de kleinere luchtvaartmaatschappijen. Zij beschikken over te weinig middelen en mankracht om zelf materiaal te ontwikkelen. De positieve uitkomst van deze evaluatie heeft ertoe geleid dat het protocol ook ingevoerd zou gaan worden bij verkeersleiders, onderhoudsbedrijven, sectoren in de General Aviation en andere sectoren in de luchtvaart in een later stadium (Eurlings, 2010).

VI.3 Kwaliteitsborging in de bouw

In mei 2019 is de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) aangenomen in de Eerste Kamer. Deze wet heeft drie doelen: een verbeterde (borging van de) bouwkwaliteit, een verbeterde positie van de consument en het stimuleren van kwaliteitsverbetering en faalkostenvermindering. Hiertoe worden private partijen als kwaliteitsborgers ingezet. Deze wet wordt in 2021 ingevoerd en getest op 10 % van (eenvoudigere) bouwprojecten. In het stelsel zoals getest gaat worden, toetst een onafhankelijke marktpartij op relevante aspecten van kwaliteit van het eindproduct. De risico gestuurde toetsing en toezicht zal door een onafhankelijke kwaliteitsborger uitgevoerd worden. De gemeente kan hierop wel handhaving uitvoeren. Bij de oplevering van het werk is de verklaring van de kwaliteitsborger verplicht. Bij een dossier zonder verklaring kan de gemeente ingebruikname verbieden. Als blijkt dat dit stelsel onvoldoende werkt, of dat de kosten teveel stijgen, kan de minister besluiten (delen van) de wet niet in te voeren.

VII

BIJLAGE: VERKLARENDE WOORDENLIJST

Tabel VII.95

Begrip	Omschrijving
(C)CvD	(Centraal) College van Deskundigen
Accreditaathouder (private partij)	Vraagt na ontvangst certificaat de erkenning aan bij Bodem+, Bodem+ beslist op een verzoek om erkenning
Accreditatie	"Een formele verklaring van een nationale accreditatie-instantie (in Nederland de Raad voor Accreditatie) dat een conformiteitsbeoordelingsinstantie voldoet aan de eisen die zijn bepaald door geharmoniseerde normen (ISO/IEC 17025, ISO/IEC 17020, ISO/IEC 17065, etc) die gebruikt worden voor accreditatie of de betreffende instelling de werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met het betreffende normdocumenten die voor deze werkzaamheden van toepassing is"
Bbk / Besluit Bodemkwaliteit / Besluit	Besluit bodemkwaliteit, wettelijk verplicht, bodemwerkzaamheden mogen alleen uitgevoerd worden door bedrijven en overheidsinstanties die beschikken over een door I&W (Bodem+) afgegeven erkenning
Beoordelingsrichtlijnen	Beschrijven de manier waarop certificatie-instellingen toetsen of een organisatie voldoet aan de technische eisen voor het behalen of behouden van een certificaat. In de BRL (beoordelingsrichtlijn) wordt beschreven aan welke technische en organisatorische eisen een organisatie / product moet voldoen om in aanmerking te komen voor een certificaat.
Bevoegd gezag (publieke partij)	Gemeente, omgevingsdienst, provincies, waterschappen: zij controleren a.d.h.v. meldingen en vergunningaanvragen of sprake is van erkend bedrijf
Bodem+ (Publieke partij)	Rijkswaterstaat Bodem+ ondersteunt overheden met kennis over bodemsanering, -bescherming, -beheer en -energie om het duurzaam gebruik van het bodem- en grondwatersysteem en de ondergrond vorm te geven. Het is de schakel tussen beleidsvorming door ministeries en de uitvoeringspraktijk van provincies, gemeenten en waterschappen, bijvoorbeeld door het vervullen van een vraagbaakfunctie en het uitvoeren van de registratie van de erkenningsregeling.
Certificaathouder (private partij)	Vraagt na ontvangst certificaat de erkenning aan bij Bodem+, Bodem+ beslist op een verzoek om erkenning
Certificatie	Een certificerende instelling (CI) stelt vast of er sprake is van conformiteit (overeenstemming) met betrekking tot het daarvoor geldende normdocument. Bij certificatie wordt getoetst op basis van een beoordelingsrichtlijn (BRL).
Certificatieschema	SIKB BRL: beschrijft hoe de norm getoetst moet worden door eisen te stellen aan certificatie-instelling, kennis en kunde auditor/toetser, toetsingsmethode, beoordeling resultaten en weging, monitoringsregime
CI (private partij)	Certificerende instelling / Conformiteit beoordelende instelling (CBI): Private instellingen beoordelen of de in de bodem werkzame bedrijven voldoende in staat zijn om conform de normdocumenten werkzaamheden uit te voeren. Als zij goedgekeurd worden bevonden, worden deze bedrijven gecertificeerd. Vervolgens controleren de certificerende instellingen regelmatig of de gecertificeerde bedrijven en personen in staat zijn om de werkzaamheden op de juiste manier uit te voeren.
Erkenning	Van bedrijven

Begrip	Omschrijving
Gemeenten, provincies, waterschappen (publieke partij)	In het Kwalibo-proces vervullen deze actoren een dubbele rol, te weten als opdrachtgevende ketenpartij en/of als bevoegd gezag (controle, toezicht en handhaving) van wettelijke taken.
ILT (publieke partij)	Inspectie Leefomgeving en Transport: ILT houdt binnen Kwalibo toezicht op gecertificeerde bedrijven en certificerende instellingen > ILT ziet er op toe dat bedrijven niet zonder erkenning werken als dat vereist is en dat bedrijven handelen conform normdocumenten. ILT kan handhavend optreden als blijkt dat erkende bedrijven of personen bij de uitvoering niet conform de normdocumenten hebben gewerkt.
Inspectie	Bij inspectie wordt de kwaliteit van een bodem beschermende voorziening vastgesteld. Dit gebeurt door een inspectie-instelling. Een inspectie-instelling is dus een conformiteitsbeoordelende instelling.
Intermediairs (private partij)	Bedrijven die uitvoerende werkzaamheden van het Kwalibo-stelsel verrichten. Denk aan bedrijven voor aanleg en inspectie van bodembeschermende voorzieningen, veldwerkbureaus, laboratoria, adviesbureaus, aannemers. Opgemerkt wordt dat dit een brede omschrijving is van het begrip Intermediairs. In het werkveld worden de inspectiebureaus, adviesbureaus, laboratoria e.d. gewoonlijk "intermediairs" genoemd en partijen als aannemers, grondreinigers e.d. als uitvoerenden.
Ministerie Infrastructuur en Waterstaat (IenW) (publieke partij)	Verantwoordelijk voor bereikbaarheid, en (water)veiligheid in een duurzame leefomgeving en daarmee voor de uitvoering van Wet bodembescherming, Woningwet en Wet milieubeheer, medeverantwoordelijk voor uitvoering van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren en dus het Besluit bodemkwaliteit
NEN's (NEN-normen)	Een norm is een vrijwillige afspraak tussen belanghebbende partijen over een product, dienst of proces en heeft een normatief (analysemethoden, specificaties en termen & definities) of informatief karakter (aanbevelingen en toelichtingen)
Norm	is een vrijwillige afspraak tussen belanghebbende partijen over een product, dienst of proces en heeft een normatief (analysemethoden, specificaties en termen & definities) of informatief karakter (aanbevelingen en toelichtingen).
Normatief document	NEN, EN, ISO normen en SIKB protocollen: stelt de eisen met betrekking tot product, dienst, systeem of persoon
Normblad	Beschrijft de eisen aan de essentiële processen bij het bevoegd gezag Bodem en ondergrond (Wbb, Bbk, Bodemenergie), inclusief een nadere precisering en uitwerking van algemene kwaliteitsprincipes, specifiek toegespitst op omgevingsdiensten, gemeenten en provincies. SIKB kent 1 normblad, het normblad 8001/8002. Werkdocumenten bij een normblad zijn de Besluitvorming Uitvoering Methode (BUM) en de Handhaving Uitvoering Methode (HUM)
NvT	Nota van Toelichting
Protocollen	Een uitwerking van een beoordelingsrichtlijn (BRL) of van een accreditatieschema (AS). Een protocol bevat de beschrijving van de technische eisen waaraan activiteiten moeten voldoen.
Rbk / Regeling Bodemkwaliteit / Regeling	Regeling bodemkwaliteit
Registratie	Van (rechts) personen
RvA (private partij)	Raad voor Accreditatie, CI's, laboratoria en andere inspectie instellingen worden door RvA geaccrediteerd voor het afgeven certificaten en RvA controleert periodiek uitvoering door CI. De Raad voor Accreditatie heeft als primaire taak het accrediteren en geaccrediteerd houden van conformiteitbeoordelende organisaties zoals certificatie-instellingen. De RvA is een zelfstandig bestuursorgaan dat verantwoording aflegt aan de minister van Economische Zaken en Klimaat.
Schemabeheerders (private partij)	Een onafhankelijk schemabeheerder is een identificeerbare organisatie (zoals SIKB, SBK of NEN) die een schema heeft vastgesteld en verantwoordelijk is voor het ontwerp en beheer van het schema. De schemabeheerder voert zelf niet de conformiteitsbeoordelingen uit.

VIII

BIJLAGE: DEELNEMERS ACTIVITEITEN BELEIDSEVALUATIE

VIII.1 Deelnemers klankbordgroepen

Tabel VIII.96 Klankbordgroep 1. Grond

Organisatie

Gemeentewerken Rotterdam

Drecht Consult, Bodemonderzoek

VNO-NCW; Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant

EDC Milieu, adviesbureau

Royal Haskoning; Brancheorganisatie VKB

Omgevingsdienst Noord-Holland

Adviesbureau

IenW/RWS/Bodemplus

IenW/ILT

Stantec, bodemonderzoek

KIWA, Certificerende instelling; Schemabeheer

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

SGS

NEN

VKB, Brancheorganisatie

provincie Brabant

IenW/RWS/Bodemplus

RIVM (voorzitter)

IenW/DGWB (projectleider)

Drecht consult

VVMA

VVMA

IenW

IenW/ILT

Organisatie

BOG en VA Werkgroep Grond en Bouwstoffen

Synlab (Fenelab)

Schreurs Groep

SIKB

Tabel VIII.97 Klankbordgroep 1. Bouwstoffen

Organisatie

Stichting BRL 2506

SBK- HCB

IenW/RWS/Bodemplus

Prov. Zeeland / IPO

SGS

Xella

Stichting Bouwkwaliiteit

Stichting Bouwkwaliiteit

KIWA, Certificerende instelling; Schemabeheer

NEN

intron / sgs

RUD Drenthe; VNG

IenW/ILT

IenW/RWS/Bodemplus

IenW/RWS/Bodemplus (verslag)

RIVM (voorzitter)

IenW/DGWB (projectleider)

Stichting Beheer BRL 2506

IenW

Platform Bodemkwaliiteit

Platform Bodemkwaliiteit

Stichting ODI/VDV

Attero VA Werkgroep Grond en Bouwstoffenbeleid

IenW coordinatie en CPR

Tabel VIII.98 Klankbordgroep 1. Bodemenergiesystemen

Organisatie

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Bodemenergie.NL

KWR-water, adviesbureau

GGBN, brancheorganisatie grondwaterbronnering

Terratech, adviseur

IenW/RWS/Bodemplus

IenW/ILT

Omgevingsdienst ODH; VNG

Gemeente Rotterdam

KIWA, Certificerende instelling; Schemabeheer

NEN

IenW/RWS/Bodemplus

IenW/RWS/Bodemplus (verslag)

RIVM (voorzitter)

IenW/DGWB (projectleider)

Omgevingsdienst ODH; VNG*

IenW

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

IenW/ILT

BE NL

OD NZKG

IenW

Tabel VIII.99 Klankbordgroep 1. Beoordelingsinstanties

Organisatie

Raad voor Accreditatie

KVINL, Schemabeheer

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Stichting Bouwkwaliteit

IenW/ILT

IenW/DGMI

KIWA, Certificerende instelling; Schemabeheer

SIKB, schemabeheer

SGS

Organisatie

NEN

Tauw

Nebest

Normec

IenW/RWS/Bodemplus

IenW/RWS/Bodemplus (verslag)

IenW/DGWB (projectleider)

RIVM (voorzitter)

IenW/ILT

SYNLAB Analytics & Services B.V.

Stichting Bouwkwaliiteit

Stichting Bouwkwaliiteit

NEN

Ministerie EZK

IenW

Tabel VIII.100 Klankbordgroep 2

Organisatie

Witteveen+Bos

Royal HaskoningDHV

Normec Certification B.V.

Tauw

Rijkswaterstaat

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Certicon

Attero

DrechtConsult

Witteveen+Bos

ILT

Witteveen+Bos

ILT

Omgevingsdienst West-Brabant

Vereniging van Milieu Adviesbureaus

Raad voor Accreditatie

Afvalzorg

QS

Organisatie

VNO-NCW

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat

Gemeentewerken Rotterdam

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging
Bodembeheer

NEN

NEN

Witteveen+Bos

SGS

ministerie IenW

Witteveen+Bos

Witteveen+Bos

Synlab

ILenT

ministerie IenW

Kiwa

ministerie IenW

AT Osborn

Kiwa

Rijkswaterstaat

SGS

Schreurs groep

NEN

ABV Haukes Bodembescherming B.V.

Kersentuin

Omgevingsdienst Haaglanden

Rijkswaterstaat

RIVM

Timkapel

Rijkswaterstaat

ILenT

Witteveen+Bos

DGRW

Raad voor Accreditatie

AT Osborn

Stantec

Organisatie

Ilent

BRBS

Ambient

ECD milieu

SIKB

InstallQ

NEN

bodembeheer Nederland

VIII.2 Deelnemers werkgroepen

Governance

Tabel VIII.101 Governance 1

Organisatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat (WVL)

VNO-NCW

SIKB

KIWA

CCvD

Normec

NEN

NEN

Witteveen+Bos

Witteveen+Bos

AT Osborne

Tabel VIII.102 Governance 2

Organisatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat (WVL)

KIWA

NEN

CCvD

SIKB

AT Osborne

Witteveen+Bos

Publiek toezicht en handhaving

Tabel VIII.103 Publiek toezicht en handhaving 1

Organisatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat (WWL)

QS inspection

SGS

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Omgevingsdienst Rivierenland

ILT

ILT

QS inspection

SGS

Tabel VIII.104 Publiek toezicht en handhaving 2

Organisatie

OS inspection

SGS

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

ILT

ILT

ILT

Ministerie Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat

AT Osborne

Witteveen+Bos

Witteveen+Bos

Publiek opdrachtgeverschap

Tabel VIII.105 Publiek opdrachtgeverschap 1

Organisatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat (WWL)

Witteveen+Bos

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat

ProRail

Shell

Waterschap

Bodem+

Bouwend Nederland

Witteveen+Bos

Witteveen+Bos

VIII.3 Deelnemers sectorgesprekken

Tabel VIII.106 Bodemenergie systemen

Organisatie

SIKB

Ministerie I&W

Omgevingsdienst Haaglanden

Omgevingsdienst Midden- en West- Brabant

ILT

Terratech

Witteveen+Bos

Witteveen+Bos

Tabel VIII.107 Grond

Organisatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Witteveen+Bos

Witteveen+Bos

Drechtconsult

Rijkswaterstaat

Certicon

ILT

SIKB

Afvalzorg

VIII.4 Interview

Tabel VIII.108 Interviewees

Organisatie

Tauw / VKB

Drechtconsult

IenW

ProRail

SYNLAB Analytics & Services B.V. ,
Fenelab

Shell

Raad voor Accreditatie (RvA)

SIKB/NEN

Düsseldorf

KIWA

Rotterdam, grondstoffenbank

VNG

VOPAK

Bodembeheer Nederland

NEN

Branchevereniging Breken en
Sorteren

Bodem+/ILT

IX

BIJLAGE: KNELPUNTENTABEL

Tabel IX.1 Knelpuntentabel

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
3.1	Bepaalde informatiepositie van Bodem+ en ILT	Verbeteren van de informatiepositie	Operationeel	1/17	- Algemene vragen 5/36/45	Toezicht en Handhaving 2 / Klankbordgroep 2	
3.2	Aandachtspunten voor erkenningsverlening	a. Verplichting van VOG uitbreiden; b. Beleidsregels opstellen; c. Werken met voorlopige erkenning	Operationeel	x	x	Klankbordgroep 2	
4.1	(Schijn van) belangenverstreming	a. Verder onderzoek naar de werking van instrumenten ten behoeve van verplichte functiescheiding b. Verplicht stellen werken volgens Normblad 8001/8002	Strategisch	7/17	- Algemene vragen 5/9/45 - Specifieke vraag ILT 2 - Specifieke vraag bodemintermediair 11	Governance 1 / Toezicht en handhaving 1 / Toezicht en handhaving 2 / Opdrachtgeverschap 1 / Grond / Klankbordgroep 2	
4.2	Werkings van zorgplicht	Brede evaluatie van de zorgplicht en artikel 16 Bbk	Tactisch	x	- Algemene vraag 39 /40	Klankbordgroep 2	

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
A4.1	Meldingsplicht faillissement en surseance	a. Verstrekken van gerichte informatie aan certificaathouders en rechtbanken b. Technische koppeling tussen ICT-systemen van Kamer van Koophandel en Bodem+	Operationeel	x	- Algemene vraag 37	Klankbordgroep 2	
5.1	Normdocumenten ingewikkeld en gedetailleerd	Opnemen Basismilieukwaliteitseisen in de regeling Rbk	Operationeel	7/17	- Algemene vragen 5/7/13/27/28/30/43/44/45/46 - Specifieke vraag bodemintermediair 13 - Specifieke vraag opdrachtgevende overheid 7	Opdrachtgeverschap 1 / Grond / Governance 1+2 / Klankbordgroep 2	
5.2	Draagvlak bij opstellen normdocumenten niet volledig	Verbreding aantal betrokken partijen bij opstellen normdocumenten	Tactisch	1/1 7	- Algemene vragen 11/13/27	Opdrachtgeverschap 1 / Toezicht en Handhaving 2 / Klankbordgroep 2	(Haverhals, 2019)
5.3	Procedures voor indienen en wijzigen zijn (te) lang	a. Opnemen van basismilieukwaliteitseisen b. Betrekken van overheden bij totstandkoming van normdocumenten c. Regeling 2x per jaar aanpassen	Operationeel	7/17	- Algemene vragen 7/11/13/43/44/45/46	Governance 1+2 / Opdrachtgeverschap 1 / Klankbordgroep 2	(Haverhals, 2019)
6.1	Bepaalde betrokkenheid van de overheid bij het opstellen van normdocumenten	a. Betrokkenheid van overheid aan de voorkant van het proces vergroten b. Betrokkenheid van overheid aan de achterkant van het proces vergroten	Operationeel	1/17	- Algemene vragen 11/13/27	Governance 1+2 / Opdrachtgeverschap 1 / Toezicht en Handhaving 2 / Klankbordgroep 2	(Haverhals, 2019) (Gadella, 2019)

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
6.2	Besluitvorming binnen de CCvD's	Nader onderzoek naar de werking van de BR012 (NTA8813)	Strategisch	1/17	- Algemene vragen 11/13/27	Governance 1+2 / Opdrachtgeverschap 1 / Toezicht en Handhaving 2 / Klankbordgroep 2	(Haverhals, 2019)
6.3	Spanningsveld tussen normatieve documenten opgesteld door enerzijds SIKB en anderzijds NEN	a. Over en weer bredere betrokkenheid van belanghebbenden nastreven; b. Formele afspraken maken met betrekking tot de proceskant; c. Striktere scheiding van normdocumenten door het onderbrengen van de normatieve documenten bij de NEN (NEN normen en SIKB protocollen) en de certificatieschema's bij SIKB; d. Verdergaande integratie tussen NEN en SIKB; e. Alle wet- en regelgeving onderbrengen bij de overheid (volledig publiek stelsel).	Operationeel		x	Klankbordgroep 2	
6.4	Tegenstrijdigheid in normdocumenten	Borging van de afstemming tussen schemabeheerders	Strategisch	7/17	- Algemene vragen 5/7/13/27/28/30/43/44/45/46 - Specifieke vraag bodemintermediair 13 - Specifieke vraag opdrachtgevende overheid 7	Governance 1+2 / Opdrachtgeverschap 1 / Grond / Klankbordgroep 2	
6.5	Beeldvorming spanningsveld publiek-privaat	Gezamenlijk verbeterprogramma en communicatieplan	Strategisch	x	x	Klankbordgroep 2	
6.6	Blinde vlekken functioneren overige BRL-en	Uitvoeren themaonderzoeken overige beoordelingsrichtlijnen	Strategisch	x	x	Klankbordgroep 2	

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
6.7	Blinde vlekken Europese normen	Grote inzet overheid op vertegenwoordiging in Europese normcommissies	Strategisch	x	x	Klankbordgroep 2	
6.8	Zelfreinigend vermogen private sector	a. Meer ruimte CI's voor audits normdocumenten b. Normdocument voor Certificerende Instelling	Strategisch	x	x	Klankbordgroep 2	
7.1	Hoog naleeftekort en beperkte capaciteit bij toezicht en handhaving	a. Opleiden van auditoren; b. Doorzetten van meldingen; c. Toepassen van innovatieve technieken.	Operationeel	12 /17	- Algemene vragen 5/7/9/27/30/36/37/38/45 - Specifieke vraag bodemintermediair 8	Toezicht en handhaving 1 / Toezicht en handhaving 2 Bodemenergiesystemen / Grond / Klankbordgroep 2	(P2, 2019) (Gadella, 2019)
7.2	Onaangekondigd toezicht moeilijk te realiseren	Ontwikkelen "where-about"-systeem	Operationeel	5/17	- Algemene vragen 7/25/39/40	Toezicht en handhaving 2 / Klankbordgroep 2	
7.3	Opvattingen over de rol en onafhankelijkheid van CI's	a. De CI's vaker onaangekondigd en/of onopgemerkt controles laten uitvoeren; b. Meer uren beschikbaar stellen voor uitvoering van onaangekondigde audits; c. Onderzoek naar wenselijkheid maatregelen die leiden tot meer wisselen door certificaathouders van CI's; d. Meer transparantie en communicatie vanuit private partijen ten aanzien van bevindingen door CI's.	Operationeel	3/17	- Algemene vragen 5/7/27/30/36- Specifieke vraag ILT 3/5- Specifieke vraag Bodem+ 2	Toezicht en handhaving 1 / Governance 1+2 / Grond / Klankbordgroep 2	

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
7.4	Misstanden melden en opvolgen	a. Voorlichting over melden; b. Toegankelijker meldsysteem;	Operationeel	x	- Algemene vraag 43 - Specifieke vraag bodemintermediairs 9 / 10 - Specifieke vraag aan bevoegd gezag 4 / 7 - Specifieke vraag aan opdrachtgevende overheid 8 / 9 / 10 - Specifieke vraag aan private opdrachtgever 8 / 9	Klankbordgroep 2	(P2, 2019)
7.5	Gebrek aan vertrouwen handhaving en toezicht op overheidspartijen	a. Meer risicogericht toezicht; b. Overheden stimuleren, of zelfs verplichten, om te werken volgens de BRL8000 richtlijnen; c. Breder delen van handhavingsrapportages d. Werken met convenanten/afspraken tussen diverse partijen.	Operationeel	x	- Algemene vraag 8 / 34	Governance 1 / Toezicht en handhaving 1 / Toezicht en handhaving 2 / Opdrachtgeverschap 1 / Grond / Klankbordgroep 2	(Gadella, 2019a)

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
8.1	8.1.1. Niet naleven van eisen	<ul style="list-style-type: none"> a. Multi-interpretabelheid en complexiteit van normdocumenten verminderen b. Rationaliseringsslag van de normdocumenten c. Meer ruimte voor maatwerk in normdocumenten d. Inzet van where-abouts, gericht op risico's in de keten (niet alleen focus op veldwerkzaamheden) e. Verhogen aantal en systeem van onaangekondigde audits door CI's f. Bodemsignaal beter inzetten en benutten g. Pakkans vergroten 	Operationeel	7/17	- Algemene vragen 5/7	Opdrachtgeverschap 1 / Bodemenergiesystemen / Grond / Klankbordgroep 2	(Agentschap NL, 2011) (MMG-Advies, 2016) (Gadella, 2019)
	8.1.2. Ontbreken eisen/naleving aan vooronderzoek	<ul style="list-style-type: none"> a. Leg eisen voor het vooronderzoek vast en koppel deze aan het gebruik van het vooronderzoek in het vervolg van de keten b. Vergroot beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van reeds aanwezige informatie c. Vergroot impact als vooronderzoek niet voldoet aan de eisen 					

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
8.2	8.2.1. Geen volledig zicht op grondstromen	a. Momenten van overdracht van grondstromen vastleggen; b. Het vergroten van het toezicht en de handhaving op het handelen van grondbanken die opereren zonder certificaat of vergunning of op partijen grond < 50 m3. c. Samenwerking in de keten van decentrale overheden in de regio verbeteren.	Operationeel	4/17	- Algemene vragen 5/7/9/25/27/30- Specifieke vraag ILT 3- Specifieke vraag bodemintermediair 8/10- Specifieke vraag opdrachtgevende overheid 7	Opdrachtgeverschap 1 / Bodemenergiesystemen / Klankbordgroep 2	(Gadella, 2019)
	8.2.2. Niet naleven van eisen	a. Samen met de brancheorganisaties en ketenpartners een verbeterplan uitwerken b. Verscherpen van toezicht en de handhaving op kritische momenten in de keten (risico-gestuurd); c. Bodemsignaal anoniem maken d. Pakkans vergroten					
8.3	8.3.1. Harmonisatie van eisen	Afstemming tussen schemabeheerders en beheerders van normen	Operationeel	12 /17	- Algemene vragen 5/7/9/27/30/36/37/38/45 - Specifieke vraag bodemintermediair 8	Toezicht en handhaving 1+2 / Governance 1+2 / Bodemenergiesystemen / Grond / Klankbordgroep 2	(Gadella, 2019a) (Gadella, 2019) (P2, 2019)
	8.3.2 Registratie van toepassing van specifieke bouwstoffen	a. Betere vastlegging van informatie over de toepassing van bouwstoffen en de hieraan gestelde eisen. b. Materialenpaspoort opzetten (zoals voor grondstromen) waardoor transparantie in de keten wordt geborgd.					

Nummer	Omschrijving	Oplossingsrichting	Niveau van oplossingsrichting (strategisch / tactisch / operationeel)	Genoemd in aantal interviews	Genoemd in enquête vraag	Genoemd in werkgroep/sectorbijeenkomst	Bron
8.4	8.4.1 Niet afdichten van scheidende lagen	a. Normdocumenten aanpassen b. Melden van booractiviteiten in 'gevoelige' gebieden c. Inzet van where-about, gericht op risico's in de keten (focus op veldwerkzaamheden)	Operationeel	4/17	- Algemene vragen 5/7/9/25/27/30 - Specifieke vraag ILT 3 - Specifieke vraag bodemintermediair 8/10 - Specifieke vraag opdrachtgevende overheid 7	Opdrachtgeverschap 1 / Bodemenergiesystemen / Klankbordgroep 2	(Gadella, 2019)
	8.4.2. Niet duidelijk wie verantwoordelijk is in deze keten	a. keten meer betrekken bij borging van processen door aanpassen normdocumenten; b. specifieke voorlichting aan opdrachtgevende partijen.					
8.5	8.5.1. Verwijzingen tussen wetten matcht niet	Synchronisatie of harmonisatie van regelgeving	Operationeel	4/17	- Algemene vragen 5/7/9/25/27/30 - Specifieke vraag ILT 3 - Specifieke vraag bodemintermediair 8/10 - Specifieke vraag opdrachtgevende overheid 7	Opdrachtgeverschap 1 / Bodemenergiesystemen / Klankbordgroep 2	(Gadella, 2019)
	8.5.2 Signalen van activiteiten door free-riders	a. Bodemsignaal (meldsysteem) anoniem maken b. Controle, toezicht en handhaving bij aanleg van bodembeschermende voorzieningen vergroten c. Inzet van where-about, gericht op risico's in de keten					
9.1	Rol aanbestedende dienst en opdrachtgevers	Vergroten van opdrachtgeversverantwoordelijkheid	Operationeel	7/17	- Algemene vragen 5/7	Opdrachtgeverschap 1 / Bodemenergiesystemen / Grond / Klankbordgroep 2	(Agentschap NL, 2011) (MMG-Advies, 2016) (Gadella, 2019)

BIJLAGE: CONFORMITEITSBEOORDELING EN ACCREDITATIE IN HET OVERHEIDSBELEID

In het bij het kabinetsstandpunt opgenomen achtergrondrapport (ICN, 2016) zijn criteria opgenomen voor de afweging of conformiteitsbeoordeling voor een bepaalde situatie geschikt is. Als de conclusie is dat inzet van conformiteitsbeoordeling als beleidsinstrument wenselijk is, wordt als tweede stap bepaald op welke manier het instrument wordt ingezet. Er zijn drie manieren waarop de overheid gebruik kan maken van conformiteitsbeoordeling:

- 1 Bevordering van publieke doelen met conformiteitsbeoordeling zonder dat er een relatie is met regelgeving. Bedrijven zetten conformiteitsbeoordeling vrijwillig in om zich in de markt te onderscheiden. De overheid zou de ontwikkeling van dergelijke type conformiteitsbeoordelingen kunnen stimuleren om zo meer transparantie in een bepaalde markt te creëren, bijvoorbeeld door duurzaamheidscertificaten;
- 2 Toezicht ondersteuning: Bij het overheidstoezicht rekening houden met op vrijwillige basis uitgevoerde conformiteitsbeoordeling. Het komt voor dat een door bedrijven op vrijwillige basis uitgevoerde conformiteitsbeoordeling een relatie heeft met de regelgeving waar dat bedrijf aan moet voldoen. Hierdoor kan een gerechtvaardigd vertrouwen ontstaan dat het bedrijf bijvoorbeeld door het voldoen aan de eisen voor het certificaat tevens aan bepaalde (delen van) de regelgeving voldoet. In dat geval zou de publieke toezichthouder in het toezicht rekening kunnen houden met dergelijke certificaten. Conformiteitsbeoordeling kan voor toezichthouders een ondersteunende rol vervullen bij een efficiëntie en effectieve invulling van het toezicht. Toezichthouders zijn onafhankelijk in de manier waarop ze hun toezicht invullen en het is dus aan toezichthouders zelf om te besluiten in hoeverre ze private conformiteitsbeoordeling een rol laten spelen in de uitvoering van het toezicht;
- 3 Conformiteitsbeoordeling opgenomen in regelgeving. Conformiteitsbeoordeling kan op verschillende manieren worden opgenomen in regelgeving. Zo kan bijvoorbeeld voor het borgen van de veiligheid van producten verplicht worden gesteld dat ze gecertificeerd zijn voordat ze in de handel mogen worden gebracht.

Afhankelijk van het beleidsdoel en het betrokken publieke belang zal moeten worden besloten welke van deze drie manieren het meest passend is.

Als gebruik wordt gemaakt van conformiteitsbeoordeling dan is het als derde stap van belang dat dit beleid en eventuele regelgeving goed worden vormgegeven. Dat is nodig om te zorgen dat een stelsel naar tevredenheid van alle betrokken partijen zal functioneren en publieke belangen effectief worden geborgd. Het belangrijkste aspect bij die vormgeving is dat er duidelijkheid is over rollen en verantwoordelijkheden van betrokken publieke en private partijen. Daarnaast heeft het kabinet voor het uitgangspunt gekozen dat CI's die wettelijke conformiteitsbeoordelingen uitvoeren daarvoor moeten worden aangewezen op basis van accreditatie. Het kabinet hecht eraan dat bij de inzet van conformiteitsbeoordeling als laatste stap wordt gemonitord of dit tot de gewenste uitkomsten leidt. Indien er tekortkomingen zijn moeten er in eerste instantie in samenwerking met betrokken partijen, maatregelen worden genomen om de werking van een stelsel te verbeteren. Indien een stelsel structureel tekortschiet, zou moeten worden heroverwogen of inzet van conformiteitsbeoordeling nog wel het meest geschikte beleidsinstrument is. Overigens is het hierbij van belang te beseffen dat geen enkel systeem een volledige garantie op het voorkomen van incidenten zal geven.

Hoe een bepaald stelsel van conformiteitsbeoordeling functioneert is voor een groot deel afhankelijk van de inzet van private betrokken partijen en of er bijvoorbeeld voldoende organisatiegraad aanwezig is. De kenmerken van de sector waar het instrument wordt ingezet zijn dus van belang bij de vraag of het een passend beleidsinstrument nodig is. Ontwikkelingen in een sector zijn van invloed op de beantwoording van de vraag of het een passend instrument is en dat kan door de tijd heen dus veranderen.

Voor vertrouwen in het werk van een CI is het van belang dat die CI onafhankelijk en deskundig is. Om dat aan te tonen kan een CI zich laten accrediteren. Bij accreditatie wordt een CI door een nationale accreditatie instantie, in Nederland de Raad voor Accreditatie (RvA), beoordeeld aan de hand van bepaalde ISO-normen. Bij een geaccrediteerde CI mag je ervan uitgaan dat die CI z'n werk onafhankelijk en deskundig zal doen. Als de CI niet meer aan de eisen voldoet kan de RvA een accreditatie schorsen of intrekken.

Een CI kan een certificaat schorsen of intrekken, indien niet aan de voorwaarden van het certificaat wordt voldaan. Een CI heeft echter niet dezelfde bevoegdheden als een publieke toezichthouder en kan geen sancties opleggen zoals die bij wet aan een publieke toezichthouder is toegekend. De CI heeft daarnaast een klantrelatie met het bedrijf en is om die reden ook niet geschikt voor inzet van verdergaande bevoegdheden.

X.1 Conformiteit criteria

De Kwalibo regelgeving valt in de 3^e categorie van conformiteitsbeoordelingen, namelijk "Conformiteitsbeoordeling die is opgenomen in regelgeving". In "Het gebruik van conformiteitsbeoordeling en accreditatie in het overheidsbeleid" (ICN, 2016) zijn uitgangspunten opgenomen voor het gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving. Het betreft 16 uitgangspunten in 4 clusters:

- Cluster 1 bevat drie algemene uitgangspunten voor het gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving;
- Cluster 2 bevat vier uitgangspunten met betrekking tot de vooraf vastgestelde eisen opgenomen;
- Cluster 3 bevat vijf uitgangspunten over CI's die conformiteitsbeoordelingen uitvoeren;
- Cluster 4 bevat vier uitgangspunten over het toezicht op regelgeving waarin conformiteitsbeoordeling is opgenomen.

Alle betrokken partijen hebben vanuit eigen verantwoordelijkheid een rol bij het zorgdragen voor de goede werking van het stelsel. Zowel de minister kan als stelselverantwoordelijke initiatieven nemen om te onderzoeken hoe de werking van het stelsel kan worden verbeterd, maar ook de schemabeheerder kan in dat opzicht acties initiëren. Periodieke evaluatie is gewenst. Verbeteracties zullen per geval tot geval verschillen. Bijvoorbeeld: de overheid kan in overleg gaan om de (private) normdocumenten zodanig aan te passen dat beter aan de overheidsdoelen wordt voldaan, ook kan de wijze van controleren door de CI's worden aangepast of kan er gewerkt worden aan betere informatie-uitwisseling tussen partijen. Bij ernstig tekortschieten moet beoordeeld worden of conformiteitsbeoordeling nog steeds een geschikt instrument is om een bijdrage te leveren aan de door de overheid beoogde geborgde beoordeling van publieke belangen. Hierbij geldt wel dat regelgeving zonder gebruik van conformiteitsbeoordeling niet gegarandeerd betere resultaten op zal leveren.

De vier voornoemde clusters van uitgangspunten vormen in feite de "maatlat" voor het functioneren van het stelsel zijn navolgend kort omschreven. Voor de volledige omschrijving, inclusief de bijbehorende voetnoten, wordt verwezen naar ICN, 2016.

Cluster 1: Algemene uitgangspunten voor het gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving

1: Er dient een afweging te worden gemaakt of voor het betreffende doel conformiteitsbeoordeling een geschikt instrument is.

Een afweging om wel of niet gebruik te maken van conformiteitsbeoordeling in regelgeving hoeft niet te worden gemaakt als dit wordt voorgeschreven in Europese of internationale regelgeving. Is er wel ruimte voor een eigen afweging, dan is het van belang te beseffen dat conformiteitsbeoordeling primair een private activiteit is en niet per definitie geschikt is om toe te passen als onderdeel van regelgeving. Algemeen geldt

dat conformiteitsbeoordeling niet bedoeld is om overtredingen op te sporen dan wel naleving af te dwingen. Met name bij conformiteitsverklaringen over personen of (bedrijfs-)processen geldt dat het vertrouwen dat men vooraf in een persoon of bedrijf uitspreekt, op zichzelf geen garantie biedt dat de betreffende persoon of dat bedrijf zich vervolgens ook altijd daadwerkelijk aan de regels houdt.

Dit doet echter niets af aan het feit dat gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving een goede manier kan zijn voor het borgen van publieke belangen. Er zit tenslotte een aantal voordelen aan het gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving ten opzichte van andere vormen van regulering (zelfregulering, aansluiting bij praktijk, flexibiliteit, effectiever gebruik publiek toezicht).

Ondanks deze voordelen zal altijd per geval moeten worden afgewogen of conformiteitsbeoordeling in een bepaalde situatie en voor een bepaald doel geschikt is om op te nemen in de regelgeving. De afweging moet worden gemaakt aan de hand van de volgende voorwaarden, waaraan voldaan moet worden:

- a. de keuze om in regelgeving gebruik te maken van conformiteitsbeoordeling mag niet uitsluitend ingegeven worden vanuit de wens om te besparen op de kosten van het overheidstoezicht;
- b. bij de betrokken sector is sprake van voldoende organisatiegraad, structuur en draagkracht om de conformiteitsbeoordelingsregeling vorm en inhoud te geven en er bestaat bij de sector en overheid voldoende vertrouwen in de kwaliteit van de conformiteitsbeoordelingsinfrastructuur;
- c. de belangen van de overheid en de belangen van de sector zelf liggen in elkaars verlengde;
- d. de concrete doelstellingen van de overheid sluiten goed aan bij de doelstellingen en eisen uit het private conformiteitsbeoordelingsstelsel;
- e. de publieke toezichthouder heeft de regelgeving kunnen toetsen op de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid en de gevolgen voor het eigen werkprogramma;
- f. het overheidsdoel is (deels) te bereiken door objectieve eisen te stellen aan de kenmerken van een product, dienst, systeem, proces of de vakbekwaamheid van een persoon;
- g. de vorm van conformiteitsbeoordeling past goed bij het te bereiken overheidsdoel en bij de verwachtingen van de overheid;
- h. het zich houden aan de eisen uit een normatief document voor conformiteitsbeoordeling leidt niet tot een direct en aanzienlijk financieel verlies voor de partij die conformiteitsbeoordeling aanvraagt;
- i. in geval van certificatie moet het correctiemechanisme (schorsen of intrekken van het certificaat) van de certificatieregeling effectief zijn;
- j. het verkrijgen van de conformiteitsbeoordeling leidt niet tot onnodige (administratieve) lasten- of regeldruk bij bedrijven.

Als wordt voldaan aan de bovenstaande voorwaarden en wordt besloten conformiteitsbeoordeling in de regelgeving op te nemen is het van belang het stelsel goed vorm te geven.

2: Er dient een keuze te worden gemaakt uit een van de drie manieren waarop de conformiteitsbeoordeling in de regelgeving kan worden opgenomen.

Er zijn drie varianten voor het opnemen van conformiteitsbeoordeling in regelgeving:

- Variant 1: De conformiteitsbeoordeling wordt verplicht voorgeschreven zonder dat er achterliggende eisen worden vermeld in de regelgeving. Er wordt bijvoorbeeld alleen aangegeven dat het op de markt brengen van een bepaald product slechts is toegestaan als het product gecertificeerd is op basis van een bepaald normatief document;
- Variant 2: In de regelgeving wordt een aantal eisen vermeld en aangegeven dat een bepaalde conformiteitsbeoordeling geldt als enige manier om te bewijzen dat wordt voldaan aan deze wettelijke eisen. Hierbij mag een product bijvoorbeeld alleen op de markt worden gebracht als het een certificaat heeft op basis van een normatief document dat een goede invulling geeft aan die wettelijke eisen;
- Variant 3: In de regelgeving worden eisen opgenomen en wordt aangegeven dat een bepaalde conformiteitsbeoordeling geldt als één van de mogelijke manieren om te bewijzen dat wordt voldaan aan de gestelde eisen. In dit geval is de conformiteitsbeoordeling dus niet verplicht.

De keuze voor een van deze drie varianten heeft ook invloed op de wijze waarop het overheidstoezicht wordt ingericht (zie uitgangspunt 16). Bij het Kwalibo-stelsel is variant 1 aan de orde.

3: Nationale regelgeving moet voldoen aan de Europese eisen voor vrij verkeer van diensten en goederen.

Indien nationale regelgeving waarin conformiteitsbeoordeling is opgenomen is aan te merken als een technisch voorschrift in de zin van Europese richtlijn 2015/1535/EU zal de regelgeving moeten worden genotificeerd en volgt er een 'standstill periode' waarin andere lidstaten mogen beoordelen of de regelgeving handels belemmerend is. Bij een aanpassing van de regelgeving die de verwijzing naar bijvoorbeeld een nieuwe versie van het normatieve document behelst, zal de overheid moeten afwegen of die opnieuw als technisch voorschrift moet worden genotificeerd. Ook zal bij het maken van de regelgeving rekening moeten worden gehouden met de principes van wederzijdse erkenning voor producten en moet worden voorkomen dat ondernemers die bijvoorbeeld een product legaal op de markt hebben gebracht in andere lidstaten onnodig dubbele conformiteitsbeoordelingen moeten laten uitvoeren.

Cluster 2: Uitgangspunten met betrekking tot de vooraf vastgestelde eisen die de basis zijn voor in regelgeving gebruikte conformiteitsbeoordelingen

4: In de regelgeving moet duidelijk worden aangegeven wat de vooraf vastgestelde eisen zijn op basis waarvan de conformiteitsbeoordeling wordt uitgevoerd.

Aangezien conformiteitsbeoordeling altijd aan de hand van vooraf vastgestelde eisen plaatsvindt, zal in de regelgeving helder moeten worden aangegeven wat die eisen zijn. Om recht te doen aan het feit dat het gaat om gebruik van een privaat instrument waar de overheid bij aansluit, verdient het de voorkeur het normatieve document niet integraal op te nemen in de regelgeving, maar ernaar te verwijzen. Bij een verwijzing naar een privaat normatief document wordt het document wel onderdeel van de regelgeving.

De wijze van verwijzen naar documenten, statisch versus dynamisch beheer, is een punt van aandacht. Een nadeel bij statische verwijzing (benoemen datum/versienummer) naar normen of schema's is dat bij een wijziging van het normatieve document de verwijzing ernaar in de regelgeving moet worden aangepast. Dit kan tijd kosten en afbreuk doen aan de flexibiliteit van deze vorm van regelgeving. Het is dus van belang dat verwijzingen naar een normdocument indien nodig relatief snel kunnen worden aangepast. Dit kan mogelijk worden gemaakt door de verwijzingen naar private documenten op te nemen in een ministeriële regeling en bijvoorbeeld niet in een algemene maatregel van bestuur.

Om recht te doen aan het primair private karakter van het normatieve document dient het een privaatrechtelijke status te behouden en mag het, hoewel het deel gaat uitmaken van de regelgeving, geen algemeen verbindend voorschrift (eisen waarvan de naleving op grond van, op basis van de wet afgedwongen kan worden) worden. Een privaat normatief document is immers bedoeld als een document aan de hand waarvan CI's conformiteitsbeoordelingen kunnen uitvoeren. Het heeft niet het karakter van algemeen verbindende voorschriften aan de hand waarvan een toezichthouder toezicht kan uitvoeren.

5: De overheid moet beoordelen of het normatief document inhoudelijk aansluit bij de doelstelling van de overheid en of de eisen niet onnodig ver gaan om dat doel te bereiken.

De overheid kan niet zomaar in de regelgeving naar een willekeurig door private partijen opgesteld normatief document verwijzen. Ook al wordt het private normatieve document zelf geen algemeen verbindend voorschrift, het zal toch onderdeel uit gaan maken van de regelgeving.

In eerste instantie zal de overheid na moeten gaan of de eisen in het normatieve document inhoudelijk aansluiten bij het overheidsdoel. Ook zal hierbij moeten worden gecontroleerd of het normatief document geen onnodig vergaande eisen bevat in relatie tot het publieke belang dat met de regelgeving moet worden beschermd. Wanneer een normatief document verdergaande eisen bevat dan nodig is voor het nastreven van een bepaald publiek belang, kan worden overwogen om alleen te verwijzen naar die eisen die wél daarvoor noodzakelijk zijn.

Deelname van de overheid met stemrecht aan de normstellende activiteiten bij een normalisatie-instelling of een schemabeheerder is niet nodig aangezien de overheid naar het normatief document zal verwijzen in de regelgeving. Dit zal alleen gebeuren als het document aansluit bij de doelen van de overheid. Echter deelname aan de normstellende activiteiten kan een goede manier zijn om de bedoelingen met de regelgeving nader toe te lichten, zodat de tot stand te brengen normatieve documenten hier goed op aansluiten.

6: De overheid zal moeten controleren of de ontwikkeling en het beheer van het private normatief document aan een aantal randvoorwaarden voldoen.

Naast de inhoudelijk kant van het normatieve document is het ook van belang dat het document goed tot stand is gekomen en daarna goed wordt beheerd. Het proces van ontwikkeling moet een transparant, open, onpartijdig en consensus-gericht proces moeten zijn en er moet draagvlak zijn bij de belanghebbenden. De overheid zal daarom altijd moeten nagaan of bij verwijzing naar een bepaald normatief document de belanghebbenden betrokken waren. Als dat niet het geval was, kan dat reden zijn om er niet naar te verwijzen in de regelgeving. Ook voor het beheer van de normdocumenten zijn uitgangspunten vastgelegd.

Bij normatieve documenten die niet door een normalisatie-instelling zijn ontwikkeld, maar bijvoorbeeld door een schemabeheerder, kan de overheid niet 'leunen' op de waarborgen die al vanuit andere kaders gelden voor normalisatie. De overheid zal dan dus zelf goed moeten nagaan of de organisatie die het normatief document heeft ontwikkeld en beheert dat conform de uitgangspunten doet. Zij kunnen hierbij gebruik maken van de RvA.

7: Het normatieve document waarnaar zal worden verwezen of de vooraf vastgestelde eisen die in de regelgeving worden opgenomen, worden vooraf aan de RvA voorgelegd.

Als de overheid in regelgeving gebruik wil maken van conformiteitsbeoordeling is het van belang dat de RvA op voorhand controleert of het achterliggende normatieve document aan de accreditatie eisen voldoet. Als dat niet het geval is bestaat het risico dat de CI niet voor het betreffende normatieve document kan worden geaccrediteerd en de regelgeving niet kan worden uitgevoerd. Daarom zal de overheid het normatieve document op voorhand aan de RvA moeten voorleggen voor een beoordeling of het geschikt is als basis voor conformiteitsbeoordelingen onder accreditatie. Deze beoordeling door de RvA is niet nodig wanneer het een normatief document betreft dat in de markt reeds onder accreditatie wordt gebruikt voor vrijwillige conformiteitsbeoordeling. De beheerder van het normatief document, indien de overheid dat zelf niet is, zal ook bij dit proces moeten zijn betrokken aangezien hij verantwoordelijk is voor de inhoud en eventuele aanpassingen van het normatief document.

Cluster 3: Uitgangspunten met betrekking tot de CI's die conformiteitsbeoordelingen uitvoeren waarnaar in regelgeving wordt verwezen

8: CI's die een in de regelgeving opgenomen conformiteitsbeoordeling uitvoeren dienen voor die betreffende conformiteitsbeoordeling geaccrediteerd te zijn.

CI's die in de regelgeving opgenomen conformiteitsbeoordeling uitvoeren dienen onafhankelijk, onpartijdig en deskundig te zijn. Dit kan worden geregeld door in de regelgeving eisen op te nemen ten aanzien van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en deskundigheid. Accreditatie is de aangewezen methode waarmee CI's hun deskundigheid, onpartijdigheid en onafhankelijkheid aantonen om in aanmerking te komen om een bepaalde wettelijk voorgeschreven conformiteitsbeoordeling uit te mogen voeren. De overheid dient aan te geven tegen welke geharmoniseerde norm de aan te wijzen CI's dienen te worden geaccrediteerd, uiteraard in overeenstemming met de Europese en internationale regels (ISO/IEC 17000). De RvA kan daarbij om advies gevraagd worden. Mocht de overheid de eisen in de betreffende geharmoniseerde norm niet voldoende vinden dan kunnen in aanvulling daarop extra eisen worden gesteld. De RvA kijkt bij een accreditatie altijd of er in de scope van accreditatie, zoals een bepaald schema, nog aanvullende eisen aan de CI staan en neemt deze eisen mee in de accreditatie van een CI als aanvullende eisen op de eisen uit de geharmoniseerde norm.

9: De minister dient CI's aan te wijzen en te beschikken over bevoegdheden voor toezicht op de aangewezen CI's.

Accreditatie borgt dat CI's onafhankelijk, onpartijdig en deskundig handelen. Echter, een accreditatiebesluit van een accreditatie-instansie is een besluit waar de minister zich niet in kan mengen terwijl de minister uiteindelijk wel verantwoordelijk is voor de werking van een stelsel. Hij moet invulling kunnen geven aan zijn stelselverantwoordelijkheid. De minister moet dus de mogelijkheid hebben om bestuursrechtelijk in te grijpen ten aanzien van een niet goed functionerende CI. Daartoe moet worden geregeld dat alleen CI's die door of namens de minister zijn aangewezen de in de regelgeving opgenomen conformiteitsbeoordeling mogen uitvoeren. De minister dient ook indien nodig een aanwijzing van een CI te kunnen schorsen of intrekken.

Bij de aanwijzing van een CI kunnen eventueel aanvullende eisen worden gesteld, zoals bijvoorbeeld rapportageverplichtingen aan de minister.

In geval van conformiteitsbeoordeling op basis van een normatief document dat door een schemabeheerder wordt beheerd is het ook goed de schemabeheerder te informeren over de aanwijzing aangezien schemabeheerders een licentieovereenkomst hebben met CI's voor gebruik van het schema. Ook dient de schemabeheerder om die reden geïnformeerd te worden over schorsing/intrekking van een aanwijzing van een CI.

10: Bij verplichte conformiteitsbeoordeling dienen overgangmaatregelen te worden getroffen voor het geval de CI haar aanwijzing verliest.

Om verschillende redenen kan een ministeriële aanwijzing van een CI worden geschorst of ingetrokken, bijvoorbeeld omdat zij hier zelf toe beslist of failliet gaat. Ook kan de aanwijzing door een minister worden ingetrokken wanneer de CI niet meer aan de aanwijzingseisen voldoet. Het is van belang om bij inrichting van een stelsel te bepalen hoe met dergelijke situaties wordt omgegaan. Indien het om een normatief document van een schemabeheerder gaat is het verstandig de schemabeheerder te betrekken bij dergelijke situaties.

11: De toezichtsbevoegdheid van de minister dient niet te leiden tot onnodig dubbel toezicht op een CI.

Toezicht op aangewezen CI's is het beste te duiden als kwaliteitstoezicht zoals bedoeld in het begrippenkader van de rijksinspecties. In de vormgeving van het kwaliteitstoezicht zal rekening moeten worden gehouden met het feit dat CI's zijn geaccrediteerd en daarmee in principe wordt geborgd dat de aangewezen CI ook aan de in de regelgeving opgenomen aanwijzingseisen voldoet, mits de regelgeving op de scope van accreditatie staat: de RvA neemt eventueel aanvullende eisen uit de regeling dan mee in de accreditatie. Het kwaliteitstoezicht zal er op gericht moeten zijn om het stelsel goed te laten functioneren en niet om te controleren dat iedere individuele aangewezen CI aan de aanwijzingseisen voldoet. Het toezicht op aangewezen CI's moet dan ook worden ingevuld als stelseltoezicht. Hierbij zijn er geen reguliere controles door de minister/toezichthouder om na te gaan of de CI's nog aan de eisen voor aanwijzing voldoen. Wel wordt reactief toezicht gehouden op basis van signalen over het functioneren van specifieke aangewezen CI's. Afhankelijk van risico's en de kenmerken van een bepaalde sector kan (de intensiteit van) het toezicht door de minister/toezichthouder verschillend worden ingevuld.

Om accreditatie en het kwaliteitstoezicht goed op elkaar aan te kunnen laten sluiten is informatie-uitwisseling noodzakelijk. In dit verband is van belang dat de RvA op basis van EG-Verordening 765/2008 verplicht is vertrouwelijk om te gaan met informatie die hij in het kader van de accreditatie heeft verkregen. Hoewel hierdoor de mogelijkheden voor de RvA om actief informatie te delen worden beperkt, bestaan daartoe wel mogelijkheden.

Als de RvA tijdens haar onderzoek zeer ernstige situaties aantreft die een gevaar voor een publiek belang kunnen betekenen zal hij de minister en de relevante toezichthouder moeten inlichten. Ook kan de RvA als daar in een bepaald domein behoefte aan is, samenvattende rapporten maken over de bevindingen bij de accreditatie. Deze informatie kan worden gebruikt voor het kwaliteitstoezicht door de

minister/toezichthouder en andersom kan informatie uit het toezicht door de minister/toezichthouder relevant zijn voor de RvA. Het verdient aanbeveling om afspraken tussen de minister/toezichthouder en de RvA met betrekking tot de informatie-uitwisseling schriftelijk vast te leggen.

12: De aanwijzende minister dient duidelijkheid te verschaffen over de status van de aangewezen CI.

Onder bepaalde omstandigheden kan een CI worden aangemerkt als een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO). Indien dat het geval is, geldt hiervoor specifieke regelgeving en moeten deze CI's hier separaat voor worden aangewezen. Dit is voor Kwalibo niet aan de orde.

13: De overheid zal moeten borgen dat er geen onnodig hoge tarieven hoeven te worden betaald voor uitvoering van de conformiteitsbeoordeling.

Het uitgangspunt bij gebruik van conformiteitsbeoordeling is een open stelsel waarbij alle CI's die dat zelf willen en aan de eisen voldoen kunnen worden aangewezen. Als er in afwijking van dat uitgangspunt bewust gekozen wordt om maar één CI toe te staan en er geen dreiging van potentiële concurrentie is zal de CI onder de werking van de Kaderwet ZBO's moeten worden gebracht (zie uitgangspunt 12). Toezicht op doelmatig functioneren van die CI wordt dan via het regime van de Kaderwet ZBO geregeld.

Cluster 4: uitgangspunten met betrekking tot toezicht op regelgeving waarin conformiteitsbeoordeling is opgenomen

14: Toezicht en conformiteitsbeoordeling zijn verschillende zaken die elkaar niet kunnen vervangen.

Het kenmerk van conformiteitsbeoordeling is dat de verhouding tussen een CI en de beoordeelde horizontaal is. De CI heeft uitsluitend de uitvoerende taak om het voldoen aan vooraf vastgestelde eisen te beoordelen en in geval van certificatie de aangetroffen situaties te (laten) corrigeren op straffe van schorsing of intrekking van het certificaat.

Bij toezicht gaat het om activiteiten door personen van overheidsorganisaties die op grond van wettelijk voorschrift zijn belast met het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften. De toezichthouder kan op grond van wetgeving bevoegdheden hebben voor nemen van bestuurlijke sancties (bijvoorbeeld last onder dwangsom). De onder toezicht gestelde is verplicht alle medewerking te verlenen aan de toezichthouder op grond van diens bevoegdheden. Het niet voldoen aan bevelen of vorderingen van een toezichthouder is strafbaar. De verhouding tussen een toezichthouder en een onder toezicht gestelde is verticaal van karakter. Bij gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving blijft de overheid verantwoordelijk voor het toezicht op die regelgeving. Wel impliceert het gebruikmaken van conformiteitsbeoordeling dat de overheid het toezicht anders in kan richten aangezien er rekening kan worden gehouden met de resultaten van de conformiteitsbeoordeling.

15: Het toezicht en de conformiteitsbeoordeling moeten zodanig op elkaar worden afgestemd dat publieke belangen effectief worden geborgd en er geen onnodige toezichtlasten ontstaan.

Om te zorgen dat de conformiteitsbeoordeling en het toezicht elkaar aanvullen en er geen onnodige duplicatie zal ontstaan is er informatie-uitwisseling tussen toezichthouders en CI's nodig. Aan CI's kan de eis worden gesteld dat ze de publieke toezichthouder, direct dan wel via een schemabeheerder, informeren over aan welke bedrijven zij specifieke certificaten hebben afgegeven en over eventuele intrekkingen of schorsingen daarvan. Tevens zouden CI's (of schemabeheerders) voor een toezichthouder metarapportages kunnen maken over hun bevindingen. Deze kunnen door de toezichthouder worden gebruikt om het toezicht gericht te maken.

Per stelsel zal moeten worden bekeken welke mogelijkheden, verplichtingen en wensen ten aanzien van informatie-uitwisseling er zijn. Van een CI wordt verwacht dat wanneer zij ernstige onrechtmatigheden met gevaar voor een publiek belang constateert zij zorgt dat dit wordt gemeld aan de toezichthouder. Omgekeerd kan de toezichthouder ook relevante informatie hebben die de CI dan wel de schemabeheerder kunnen benutten om de conformiteitsbeoordeling te verbeteren.

16: Het toezicht is afhankelijk van de manier waarop in regelgeving gebruik wordt gemaakt van conformiteitsbeoordeling.

In uitgangspunt 2 zijn drie varianten onderscheiden voor het gebruik van conformiteitsbeoordeling in regelgeving. Bij de eerste variant, waarbij conformiteitsbeoordeling exclusief is voorgeschreven zonder dat er achterliggende eisen in de regelgeving zijn opgenomen, hoeft de toezichthouder slechts vast te stellen of het object van beoordeling de bedoelde conformiteitsbeoordeling met goed gevolg heeft ondergaan en er een conformiteitsverklaring aanwezig is. Structurele toetsing door de toezichthouder aan de eisen die ten grondslag liggen aan de conformiteitsbeoordeling zou een onnodige duplicatie opleveren. Wel zou, bijvoorbeeld bij persoonscertificatie, de toezichthouder toezicht kunnen houden op hoe de certificaathouder in de praktijk voldoet aan de eisen uit het certificaat. Daarbij wordt dan niet gekeken of de certificaathouder daadwerkelijk de in het normatieve document opgenomen vakbekwaamheid heeft, maar hoe de certificaathouder de vakbekwaamheid toepast in een bepaald geval.

Bij de tweede variant wordt in de regelgeving een aantal eisen opgenomen en vermeld dat het bezit van een bepaalde conformiteitsverklaring de enige manier is om te bewijzen dat wordt voldaan aan deze eisen. De toezichthouder kan in dit geval vaststellen of het desbetreffende bedrijf wel of niet beschikt over die conformiteitsverklaring, maar hij kan ook, al dan niet steekproefsgewijs, bezien of het object van beoordeling voldoet aan de eisen uit de regelgeving.

In de derde variant wordt in de regelgeving aangegeven dat een bepaalde conformiteitsverklaring een mogelijke manier is om aan te tonen dat wordt voldaan aan de eisen in de regelgeving en dat dat ook op een andere manier kan worden aangetoond. In het toezicht moet er dus rekening mee worden gehouden dat het niet verplicht is te beschikken over de in de regelgeving genoemde conformiteitsverklaring. De toezichthouder moet dan wel de deskundigheid en capaciteit hebben om te beoordelen of aan de eisen in de regelgeving is voldaan bij alternatieve bewijsmethoden.